

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Universitatea J. H. D. B. B. B.
SALA DE LECTURA

**Sporirea
productivității
muncii la nivelul
dotării tehnice
a întreprinderilor**

**ȘI TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU,
ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU,
PE PĂMÎNTUL AFRICII**

**Noua solie de pace
și prietenie
s-a încheiat
cu rezultate rodnice,
ce deschid ample
perspective relațiilor
de colaborare,
constituind
o remarcabilă acțiune
de politică externă
a statului
și partidului nostru**

Plecarea din Somalia, ultima etapă a itinerarului african

Primire entuziastă la reîntoarcerea în țară a înalților soli români

NOUA SOLIE DE PACE ȘI PRIETENIE ÎN AFRICA- EVENIMENT POLITIC DE SEAMĂ ÎN DEZVOLTAREA RELATIILOR EXTERNE ALE ROMÂNIEI SOCIALISTE

POLITICA de pace și înțelegere promovată consecvent de țara noastră, sentimentele de prietenie și dorința poporului român de a extinde conlucrarea pe plan extern și-au găsit o nouă și strălucită confirmare în vastul itinerar politic efectuat de secretarul general al partidului, președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu pe pământul Africii. În dezvoltarea raporturilor de prietenie, colaborare și solidaritate militantă dintre Republica Socialistă România și țările vizitate — Etiopia Socialistă, Republica Zimbabwe, Republica Populară Mozambic, Republica Zambia, Republica Democratică Somalia — a fost deschisă, astfel, o nouă și rodnică etapă în colaborarea pe plan politic, economic și în alte domenii, oglindind preocuparea de a se da un conținut tot mai bogat conlucrării pe multiple planuri dintre țări și popoare prietene.

Relațiile de prietenie și solidaritate dintre România și țările vizitate au un trecut bogat în realizări. Țara noastră, Partidul Comunist Român au acordat tot sprijinul politic, diplomatic și material mișcărilor de eliberare națională, tinerelor state recent eliberate de sub jugul imperialist, în eforturile lor de a pune bazele unei noi societăți lipsită de exploatare, în interesul progresului popoarelor lor. La baza acestor relații se află orientarea fermă, consecventă a României spre susținerea, în toate împrejurările, a luptei popoarelor pentru dezvoltare liberă, de sine stătătoare. Subliniată în documentele programatice ale partidului — Congresul al XII-lea și Conferința Națională — această orientare s-a concretizat și în călătoriile anterioare în Africa, în 1972, 1977 și 1979, întreprinse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în întâlnirile și convorbirile avute cu aceste prilejuri cu șefii de stat și partid din numeroase țări africane.

Pe acest fond, actuala vizită a celor mai înalți soli români s-a înscris ca un eveniment menit să dea noi dimensiuni relațiilor bune statornicite între România și popoarele țărilor vizitate. O dovadă elocventă o constituie primirea deosebit de călduroasă, entuziasmul cu care au fost înconjurați oaspeții români pe tot parcursul vizitei, expresie a sentimentelor de prețuire și respect față de conducătorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de tovarăsa Elena Ceaușescu. Discuțiile oficiale s-au desfășurat, de asemenea, într-o atmosferă de caldă prietenie și înțelegere reciprocă, pornindu-se de la convingerea că ele slujesc în cel mai înalt grad intereselor reciproce, cauzei păcii și colaborării în întreaga lume. Hotărârile la care s-a ajuns s-au reflectat în documentele încheiate, documente menite să reafirme voința de conlucrare pe plan bilateral și internațional, să lărgescă cadrul juridic al relațiilor economice, sociale, culturale dintre popoarele africane și România.

Faptul că actuala vizită are loc într-o perioadă deosebit de complexă în ce privește situația internațională a făcut ca schimbul de păreri să evidențieze profunda îngrijorare a părților față de încordarea gravă la care s-a ajuns în relațiile internaționale, ca rezultat al accentuării manifestărilor de forță și de amenințare cu forța, de amestec și intervenție în treburile interne ale altor state, al conflictelor și războaielor existente în multe părți ale lumii, al încălcării dreptului la autodeterminare al popoarelor aflate încă sub dominație colonială, al cursei iraționale a înarmărilor, al lipsei de progrese în eforturile pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice în lume. Părțile au fost de acord în a sublinia că datoria de cea mai

mare răspundere care revine popoarelor, forțelor progresiste de pretutindeni este de a acționa hotărât, de a face tot ce le stă în putință pentru a opri evoluția spre confruntare și război, pentru revenirea la o politică de pace și destindere — deziderate a căror realizare poate fi asigurată pe baza aplicării în relațiile internaționale a principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, nefolosirii forței sau a amenințării cu forța, reglementării prin mijloace pașnice, prin tratative, a tuturor disputelor dintre state.

Președințele Nicolae Ceaușescu și liderii țărilor vizitate au apreciat de comun acord că problema fundamentală în perioada actuală o constituie lupta pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru dezarmare, și în special dezarmare nucleară. Documentele oficiale au subliniat că se impune să se treacă imediat la interzicerea generală și totală a experiențelor cu arma nucleară în toate mediile, la reducerea treptată a stocurilor existente de arme nucleare, până la completa lor lichidare, la înghețarea și reducerea cheltuielilor militare. Totodată, s-a relevat că este necesar ca sumele economisite prin reducerea cheltuielilor militare să fie folosite pentru dezvoltarea economică a tuturor statelor și, în mod deosebit, a celor mai puțin dezvoltate.

În cadrul discuțiilor, un loc de seamă l-a deținut situația din Europa, caracterizată prin acumularea de arsenale militare și în special nucleare, deosebit de mari și de periculoase pentru soarta întregii omeniri, părțile pronunțându-se pentru oprirea amplasării de noi rachete cu rază medie de acțiune în Europa, reducerea și eliminarea celor existente, înlăturarea tuturor armelor nucleare de pe continent, pentru ca Europa să devină o zonă a păcii și securității. În context, a fost subliniat rolul unor rezultate pozitive la Conferința de la Madrid care pot deschide calea către convocarea, în 1984, a Conferinței pentru măsuri de creștere a încrederii și dezarmare în Europa.

O atenție particulară a fost acordată situației din Africa, reafirmându-se rolul Organizației Unității Africane în consolidarea solidarității africane, pentru asigurarea păcii și securității pe acest continent și în întreaga lume.

România socialistă și țările africane vizitate de conducătorii români și-au exprimat hotărârea de a acționa cu toate forțele în favoarea dezarmării și a păcii, subliniind rolul de seamă ce revine mișcărilor populare din întreaga lume în sprijinul dezarmării.

Vizita solilor români în Africa a inclus pe agenda sa și întâlnirile tovarășului Nicolae Ceaușescu cu Olivier Tambo, președintele Congresului Național African (A.N.C.) din Africa de Sud, precum și cu Sam Nujoma, președintele Organizației Poporului din Africa de Sud-Vest (S.W.A.P.O.). Întâlnirile au prilejuit evidențierea sprijinului activ, consecvent și deplin acordat de România acestor organizații, altor mișcări de eliberare națională împotriva colonialismului, imperialismului, a oricăror forme de dominare, pentru asigurarea dreptului tuturor popoarelor la independență.

Dialogul la nivel înalt în țările africane a exprimat convingerea părților că îmbunătățirea climatului politic în lume este strâns legată de lichidarea subdezvoltării, de reducerea gravelor decalaje dintre țările bogate și cele sărace, de îmbunătățirea situației în sectoarele economic, financiar, tehnologic și științific. Un element perturbator de o deosebită gravitate îl constituie

criza economică mondială, cu toate fenomenele pe care aceasta le declanșează în planul relațiilor dintre state, în materie de politici protecționiste, dobinzi exagerate la credite externe, prețuri neadecvate la materii prime, precum și alți factori care fac să se agraveze dificultățile țărilor în curs de dezvoltare. În contextul eforturilor necesare pentru redresarea economiei mondiale s-a subliniat necesitatea unor măsuri hotărâte, substanțiale, neîntârziata pentru lichidarea acestor probleme, pentru instaurarea unei noi ordini internaționale. Este necesar ca țările în curs de dezvoltare să depună eforturi sporite în această direcție, în sensul extinderii consultărilor, conlucrării și intrajutorării dintre ele în cadrul O.N.U., — inclusiv prin lansarea urgentă a negocierilor globale —, al Grupului celor 77 și al altor foruri internaționale. A fost, de altfel, relevat rolul important ce revine țărilor în curs de dezvoltare, țărilor mici și mijlocii, statelor nealiniate în promovarea unei politici de respect, pace și colaborare internațională.

Animată de dorința comună de a extinde colaborarea reciprocă, conducătorii români și cei ai țărilor vizitate au efectuat o amplă analiză asupra stadiului relațiilor bilaterale. Dialogul purtat pe această temă de secretarul general al partidului, președintele Nicolae Ceaușescu, cu conducătorii țărilor vizitate a permis exprimarea satisfacției în legătură cu dezvoltarea colaborării pe baza cadrului juridic asigurat cu ocazia întrevederilor anterioare, reafirmându-se hotărârea părților de a dezvolta și pe mai departe relațiile fructuoase pe tărîm politic, economic, social, cultural.

În domeniul economic, **Comunicatul comun româno-etopian** relevă posibilitățile mari de colaborare, pe baze reciproc avantajoase, în industrie, știință și tehnică, în domeniul investițiilor, prin organizarea de societăți mixte sau a altor forme de cooperare, în dezvoltarea bazei energetice, minerit, industria materialelor de construcții, industria ușoară, industria farmaceutică, agricultură și altele. Apreciindu-se că este necesar să se intensifice eforturile în vederea diversificării și extinderii schimburilor comerciale și a acțiunilor de cooperare, cele două părți au semnat Protocolul privind dezvoltarea cooperării economice și tehnice, a schimburilor comerciale între România și Etiopia. La sfârșitul vizitei în Etiopia Socialistă, a mai fost semnat Acordul privind transporturile aeriene civile între cele două țări.

Declarația comună semnată la încheierea vizitei în Republica Zimbabwe a dat glas dorinței celor două țări de a asigura creșterea și diversificarea schimburilor comerciale bilaterale și de a dezvolta cooperarea în producție, în domeniile construcțiilor de mașini, geologiei, mineritului, metalurgiei, agriculturii, transporturilor, energiei și în alte sectoare. Programul privind dezvoltarea pe termen lung a cooperării economice, a schimburilor comerciale între Republica Socialistă România și Republica Zimbabwe, Acordul dintre guvernele celor două țări privind cooperarea economică și tehnică în domeniile geologic și minier sînt dovezi elocvente ale hotărîrii celor două țări de a acționa pentru realizarea în cele mai bune condiții a înțelegerilor convenite anterior. S-a mai stabilit să se extindă legăturile și conlucrarea în domeniile învățămîntului, științei, culturii, sportului, mijloacelor de informare în masă.

Dînd o înaltă apreciere raporturilor de solidaritate militantă dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Națională Africană din Zimbabwe, cele două partide au convenit să promoveze în continuare conlucrarea dintre ele, schimbul de experți și consultările în probleme bilaterale și internaționale de interes comun.

Convorbirile la nivel înalt româno-mozambicane — al căror conținut face obiectul unei **Declarații comune** — au lărgit bazele conlucrării rodnice în continuare pe plan economic. Programul pe termen lung privind dezvoltarea cooperării tehnico-economice și a schimburilor comerciale, celelalte înțelegeri convenite creează condiții favorabile amplificării schimburilor comerciale și dezvoltării cooperării, în special în domeniile geologiei, industriei extractive, cărbunelui, metalurgiei, industriei ușoare, agriculturii, materialelor de construcții, transporturilor și în alte sectoare de interes comun.

Ca o apreciere a rolului colaborării prietenești dintre partidele de guvernămînt din cele două țări, în cursul vizitei au fost semnate Acordul de cooperare între Partidul Comunist Român și Partidul FRELIMO, și Protocolul privind cooperarea între cele două partide în perioada 1984—1985, documente în măsură să dea o nouă dimensiune legăturilor pe linie de partid și ansamblului relațiilor dintre cele două țări și popoare.

Declarația comună româno-zambiană, consfințește hotărîrea celor două țări de a intensifica relațiile în domeniul politic,

economic, tehnico-științific, și în alte sectoare de activitate. Astfel, în sfera raporturilor politice, pe baza Protocolului de colaborare pe anii 1982—1983 dintre Partidul Comunist Român și Partidul Unit al Independenței Naționale s-a stabilit promovarea în continuare a conlucrării dintre cele două partide, a schimbului de experiență și a consultărilor în probleme bilaterale și internaționale.

De o atenție deosebită s-au bucurat problemele economice, date fiind posibilitățile de cooperare și conlucrare ale celor două țări, în timpul discuțiilor exprimîndu-se dorința de a se iniția noi acțiuni, pe baze reciproc avantajoase, de cooperare în agricultură, industrie, geologie și minerit, precum și pentru intensificarea schimburilor comerciale. Vizita în Zambia a prilejuit semnarea mai multor acorduri cu caracter economic, subliniindu-se totodată necesitatea adoptării de măsuri în cadrul Comisiei interguvernamentale româno-zambiene pentru finalizarea acțiunilor de cooperare prevăzute.

Vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în Republica Democratică Somalia, ultima etapă a actualei solii românești în Africa, s-a încheiat, după cum se cunoaște, cu semnarea **Declarației comune româno-somaleze**, expresie a bunelor relații statornicite între partidele și popoarele celor două țări. Legăturile de solidaritate existente între Partidul Comunist Român și Partidul Socialist Revoluționar Somalez au determinat hotărîrea intensificării în continuare a contactelor și schimburilor de informații și experiență pentru o mai bună cunoaștere și apropiere dintre România și Somalia prietenă. Stau mărturie a hotărîrii de a se acționa concret Acordul de cooperare între Partidul Comunist Român și Partidul Socialist Revoluționar Somalez și Programul de aplicare a Acordului de cooperare între cele două partide. Reafirmînd rolul relațiilor economice în aprofundarea colaborării dintre cele două țări, Declarația comună, Protocolul privind dezvoltarea cooperării economice și intensificarea schimburilor comerciale evidențiază posibilitățile mari existente în ce privește conlucrarea pe baze reciproc avantajoase și în forme moderne de cooperare, în domeniile agricol, minier, al dezvoltării industriale, construcțiilor, transportului și pescuitului. Hotărîrea părților de a stimula inițierea de noi proiecte în planul cooperării tehnice, al educației și culturii întregesc tabloul înțelegerilor convenite la Mogadiscio.

PRIN REZULTATELE OBTINUTE, prin concluziile desprinse în cadrul dialogului la cel mai înalt nivel, vizitele oficiale de prietenie ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în Africa, marchează o etapă nouă, plină de semnificații, în cronică relațiilor de prietenie dintre România și țările africane vizitate. Poporul român își exprimă încă o dată deplina satisfacție, mîndria îndreptățită față de rezultatele fructuoase, perspectivele ample de colaborare și conlucrare pe multiple planuri deschise în relațiile dintre țările și popoarele noastre.

Cu ocazia recentei sale ședințe, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a dat o înaltă apreciere noii solii de pace, prietenie și colaborare pe care conducătorul partidului și statului nostru a întreprins-o în țările africane, reliefînd că ea se înscrie ca un moment de cea mai mare însemnătate, cu ample și profunde semnificații în planul relațiilor bilaterale, al raporturilor româno-africane, în general, precum și în sfera vieții internaționale. Vizita a exprimat cu putere prietenia, colaborarea și solidaritatea militantă cu aceste țări, cu toate țările în curs de dezvoltare.

Noua solie românească peste hotare a constituit încă o dovadă a activității intense, neobosite, desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu relevînd și cu acest prilej contribuția esențială a secretarului general al partidului, președintele Republicii, la transpunerea în viață a orientărilor Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale a partidului privind dezvoltarea colaborării și solidarității României cu tinerele state ale lumii, inclusiv cu cele de pe continentul african.

Prin rezultatele rodnice obținute, actuala vizită reprezintă un mare succes politic, un eveniment de însemnătate istorică în dezvoltarea multilaterală a relațiilor României socialiste cu țările vizitate, cu tinerele state africane, cu mișcările de eliberare națională din Africa, o nouă și strălucită acțiune de politică externă a partidului și statului nostru.

Emilian STANCU

Partidul — factorul hotărîtor în conceperea și conducerea procesului dezvoltării economico-sociale ⁽¹⁾

O CARACTERISTICĂ fundamentală a întregii activități a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o constituie preocuparea permanentă pentru elaborarea unei concepții științifice cu privire la conducerea eficientă a tuturor domeniilor vieții economico-sociale.

Înscriindu-se cu litere de aur în istoria nouă a țării, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, eveniment cardinal, a determinat mutații calitative profunde, innoitoare în dezvoltarea structurilor social-politice, în modelarea conștiinței constructorilor socialismului. Ideile fundamentale, orientările stabilite de Congresul al IX-lea și-au găsit deplină confirmare în anii ce i-au urmat, fiind mereu îmbogățite pe baza noilor realități la congresele și conferințele naționale ale partidului, la plenarele Comitetului Central, la ședințele Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., în expunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Elaborarea acestei concepții s-a întemeiat pe cunoașterea aprofundată a legilor obiective ale progresului social. „**Întreaga activitate de conducere** — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — **trebuie să se bazeze pe studierea și cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale — atât a celor cu caracter general, cât și a celor ce se formează și acționează în cadrul orînduirii socialiste — acționîndu-se în mod conștient pentru lichidarea contradicțiilor existente sau care mai apar...**” (2).

Caracterul creator, dinamic și eficient al conducerii economiei de către Partidul Comunist Român

ÎN SOCIALISM, cînd economia națională reprezintă un organism unitar, se creează premise obiective — pentru prima dată în istoria omenirii — pentru ca oamenii să-și făurească în mod conștient propriul lor viitor; oamenii nu sînt obiectul acțiunii oarbe a legilor sociale. Ei pot acum să folosească în mod conștient aceste legi, să acționeze în concordanță cu ele; apare posibilitatea organizării raționale a activității economice în scopul dezvoltării societății omenestii. Cunoașterea legilor obiective, folosirea conștientă a acțiunii lor constituie principalele cerințe pentru elaborarea unei politici economice științifice, viabile, eficiente. Astfel, unul din principalii factori ce determină superioritatea orînduirii socialiste constă în posibilitatea dirijării conștiente a eforturilor materiale și umane potrivit nevoii sociale.

Punerea în valoare a acestei superiorități a socialismului nu se realizează însă în mod automat, de la sine. Ea impune o activitate susținută pentru studierea temeinică a acțiunii legilor obiective ale dezvoltării economico-sociale, a realităților concrete în continuă schimbare și, ca urmare, elaborarea soluțiilor și măsurilor care corespund acțiunii acestor legi și asigură utilizarea potențialului material și uman potrivit exigențelor progresului social. Așadar, înlăptuirea deplină a avantajelor orînduirii socialiste depinde, într-o măsură hotărîtoare, de promovarea unei politici științifice fundamentate.

În condițiile dezvoltării democrației muncitorești, socialiste, ale participării poporului la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, Partidului Comunist Român îi revine înalta misiune de a constitui forța politică conducătoare a întregii noastre societăți socialiste. „**El reprezintă și va reprezenta în continuare centrul vital al funcționării societății socialiste românești**” (3). Manifestarea plenară a superiorității societății socialiste ține

de forța transformatoare a politicii partidului comunist, poartă amprenta inițiativelor și activității creatoare a maselor populare.

Necesitatea obiectivă a conducerii economiei naționale de către Partidul Comunist Român provine în primul rînd din rolul, misiunea și funcțiile pe care le îndeplinește acesta în societatea românească. Bazîndu-și întreaga strategie și tactică pe studierea și cunoașterea profundă a acțiunii legilor obiective ale dezvoltării societății, cunoscînd realitățile economico-sociale, resursele materiale, potențialul și capacitatea creatoare ale oamenilor muncii, partidul nostru proiectează pentru fiecare etapă sarcinile care urmează să fie înlăptuite.

Partidul Comunist Român, pe baza cunoașterii științifice a realităților, a contradicțiilor care apar în interiorul societății, reglează procesele care se desfășoară, creează și modelează noi structuri organizatorice capabile să slujească cu cea mai mare eficiență realizarea scopului propus. Manifestînd o deplină unitate între concepție și acțiune, partidul asigură cadrul organizatoric optim pentru înlăptuirea în viață a Programului său, pentru participarea conștientă, deliberată a maselor populare la realizarea obiectivelor de dezvoltare accelerată a progresului economic și social al patriei.

Referîndu-ne la necesitatea obiectivă a conducerii de către Partidul Comunist Român a economiei naționale se impune să menționăm că aceasta, provine, în al doilea rînd, din natura orînduirii sociale, din înseși esența și caracteristicile acesteia, din forma socialistă de proprietate asupra mijloacelor de producție, asupra tuturor bogățiilor țării, din dispariția exploatarei și a claselor antagoniste, din țelurile comune ale întregului popor.

În condițiile socialismului întemeiat pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, conducerea unitară a societății este o necesitate obiectivă. Conducerea de către partid a economiei creează premise certe pentru dezvoltarea armonioasă și în ritmuri înalte a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, pentru progresul producției de bunuri materiale în pas cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. În același timp, conducerea de către partid a economiei vizează perfecționarea noilor relații de producție și sociale, afirmarea în viață a principiilor echității socialiste.

Referîndu-ne la necesitatea obiectivă a conducerii de către partid a economiei naționale trebuie subliniat, în fine, că experiența demonstrează în modul cel mai elocvent că asigurarea bunăstării materiale și spirituale a poporului, sporirea gradului de civilizație, ridicarea continuă a calității vieții, scopul suprem al întregii politici a Partidului Comunist Român, sînt în mod nemijlocit legate de rolul conducător al partidului în toate domeniile și sferile vieții politice, economice și sociale.

Conducerea de către partid a economiei este o necesitate care decurge din natura noii orînduirii sociale, din acțiunea legilor factorilor obiectivi și subiectivi, din cerința creării și dezvoltării bazei economice și tehnico-materiale a socialismului și comunismului în vederea ridicării continue a calității vieții întregului popor. Înțelegerea mecanismului sistemului de conducere de către partid a economiei naționale constituie o condiție esențială a edificării noii orînduirii. Analiza științifică a funcționării acestui mecanism o aflăm în Programul partidului, în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român.

Experiența țării noastre confirmă în modul cel mai convingător că numai partidul comunist din fiecare țară este forța capabilă să elaboreze linia politică, obiectivele concrete, căile și metodele de înlăptuire a acestora, aplicînd creator adevăratele generale ale revoluției și construcției socialiste la condițiile și particularitățile politice interne și internaționale ale țării.

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 7, Ed. politică, București, 1973, p. 503-504.

²⁾ Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului. În: Plenara largită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Ed. politică, București, 1982, p. 50.

În elaborarea politicii de construire a socialismului, Partidul Comunist Român a pornit de la premisa că nu există tipare sau rețete unice, că elaborarea formelor și metodelor construcției socialiste constituie un atribut suveran al partidului. Cunoașterea temeinică și profundă a realităților economice, politice și sociale permite partidului nostru să-și elaboreze linia politică ce corespunde cel mai bine fiecărei etape, să-și stabilească metodele și căile cele mai potrivite pentru desfășurarea cu succes a revoluției și construcției socialiste.

Activitatea constantă a partidului nostru pentru întărirea continuă a rolului său de conducător politic al procesului revoluționar, preocuparea sa consecventă pentru perfecționarea neîntreruptă a metodelor de conducere a economiei naționale, pentru îmbunătățirea organizării ei și ridicarea pe trepte mereu superioare a nivelului întregii activități economice și sociale constituie expresia elocventă a caracterului creator, dinamic și eficient al politicii partidului nostru de conducere unitară a economiei, de furtire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Pornind de la realitatea care demonstrează că unitatea și lupta contrariilor constituie o lege obiectivă a dezvoltării sociale, Partidul Comunist Român acționează sistematic pentru realizarea concordanței dintre noile cerințe obiective ale mersului înainte și formele de organizare și metodele de conducere a vieții economico-sociale. „Sintem revoluționari — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu dacă negăm sau decretăm că în socialism nu sînt contradicții, ci dacă recunoaștem existența lor, (înem seama de ele și acționăm în mod conștient pentru soluționarea lor.)” Deci, pornind de la recunoașterea existenței contradicțiilor, Partidul Comunist Român — pe baza concepției revoluționare materialist-dialectice — studiază permanent dezvoltarea fenomenelor economice și sociale, contradicțiile ce apar, pentru a stabili cauzele care le generează și măsurile necesare soluționării lor, pentru a asigura progresul continuu al societății noastre socialiste.

Referindu-se la dezvoltarea rapidă a economiei naționale în ultimele trei cincinale, îndeosebi în deceniul 1970—1980, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că în actuala etapă „...se impun să luăm toate măsurile necesare pentru consolidarea marilor realizări, asigurarea unui nou echilibru și dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor de activitate, pentru înlăturarea unor contradicții și dereglări ce s-au produs și crearea condițiilor necesare înaintării în continuare spre înaltele culmi ale civilizației comuniste¹⁾. În stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, rolul hotărîtor în asigurarea dinamismului economiei naționale revine creșterii productivității muncii, sporirii continue a producției industriale și a producției agricole, valorificării maxime a produselor românești pe piața mondială. Totodată, se impun cu necesitate creșterea mai puternică a rolului științei ca factor dinamizator al progresului economico-social, dezvoltarea mai puternică a bazei energetice și de materii prime proprii, a agriculturii — sectoare hotărîtoare pentru progresul societății românești.

Pentru perfecționarea continuă a conducerii vieții economice și sociale o importanță deosebită au măsurile adoptate de partid privind introducerea noului mecanism economico-financiar, a cărui esență constă în așezarea întregii activități pe principiile autoconducerii și autogestunii, ale eficienței economice, întărirea rolului și răspunderii clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii în gospodărirea rațională, cu maximum de randament a fondurilor materiale și financiare încredințate de societate. Expresie a dezvoltării democrației socialiste revoluționare, care presupune participarea tot mai activă a maselor populare la conducerea vieții economice și sociale, a întregii societăți, cuprinzătorul program de măsuri privind întărirea autoconducerii și autoaprovizionării se situează în centrul activității partidului, a organelor și organizațiilor sale.

Pornind de la acțiunea legilor obiective, de la realitățile concrete în continuă schimbare, de la evoluția societății noastre socialiste, partidul elaborează o politică economică realistă, revoluționară, corespunzătoare fiecărei etape de dezvoltare a țării. „Să avem permanent în vedere — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, — că numai prin înțelegerea legilor obiective, a necesităților dezvoltării economice și sociale, într-o etapă sau alta, se poate asigura o conducere justă, se pot evita o serie de greșeli, vom putea progresa în toate domeniile²⁾. Atît formele organizatorice, cît și metodele de conducere, precum și măsurile impuse de progresul economico-social corespund etapei în care a ajuns la un moment dat dezvoltarea societății. Orice atitudine de automulțumire, de conservatorism, de împăcare cu

vechile stări de lucruri sînt de natură să frîneze mersul înainte al construcției socialiste.

De aceea, partidul nostru — partid revoluționar, care ex-primă năzuințele spre comunism ale clasei muncitoare, ale întregului popor — acționează în concordanță cu legile obiective, organizează și direcționează dezvoltarea continuă a economiei naționale, a societății noastre socialiste. Aceasta constituie, de fapt, dialectica dezvoltării societății, caracterul revoluționar al conducerii de către partid a vieții economico-sociale.

Caracterul științific al conducerii economiei de către partid

PARTIDUL Comunist Român are o bogată experiență în conducerea pe baze științifice a economiei naționale. Caracterul științific al conducerii de către partid a vieții economice și sociale decurge din faptul că partidul ține seama de acțiunea legităților sociale, universal valabile, a legilor economice și sociale proprii socialismului, de condițiile concrete ale țării noastre în fiecare etapă a dezvoltării sale; partidul folosește în mod creator cuceririle științei și tehnicii contemporane, fructifică propria experiență, precum și experiența altor țări socialiste.

Întemeindu-și concepția conducerii pe cunoașterea acțiunii legilor obiective ale dezvoltării societății, studiind în permanență realitățile economice și sociale, caracteristicile și particularitățile acestora, partidul acționează cu fermitate pentru întărirea continuă a democrației socialiste, muncitorești, pentru perfecționarea cadrului organizat de participare a maselor la conducerea societății. Caracterul științific și democratic al conducerii de către partid a economiei apare concretizat în dialogul partidului cu clasa muncitoare, cu oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, cu întregul popor. Numai participarea activă a clasei muncitoare, a întregului popor, la conducerea vieții economice și sociale a întregii societăți dă expresia supremă a rolului conducător în societate.

Programul elaborat de Partidul Comunist Român pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism, directivele adoptate de Congresul al XII-lea al partidului reprezintă documente fundamentale, în care se proiectează într-un mod clar viitorul economic, politic și social al țării, țelurile pentru care militează întregul popor. Programul, directivele, planul național unic de dezvoltare economico-socială a țării, măsurile concrete ce se iau pentru a răspunde necesităților obiective sînt acte politice fundamentate științific. Ele dau expresie înțelepciunii colective a partidului, a conducerii sale, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reflectă sintetic cunoștințele științifice, experiența și capacitatea creatoare a maselor, exprimă voința și năzuințele întregii noastre națiuni.

În actuala etapă istorică, partidul situează în centrul întregii activități realizarea unei noi calități, creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale, accentuarea contribuției creației științifice românești la progresul rapid și multilateral al țării noastre, astfel încît actualul deceniu să devină cu adevărat deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței. În acest cadru, planul cincinal 1981—1985 are drept caracteristică generală trecerea de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă. Creșterea productivității muncii, a calității și eficienței la nivelurile stabilite se asigură prin generalizarea și introducerea masivă a progresului tehnic, a celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice contemporane. În actuala etapă se asigură dezvoltarea accentuată a bazei de materii prime și a resurselor energetice interne, precum și dezvoltarea puternică a agriculturii, realizarea unui echilibru dinamic între diferite domenii de activitate. O coordonată importantă a conducerii de către partid a economiei românești vizează participarea în tot mai mare măsură a economiei românești la circuitul economic mondial. În acest cincinal o atenție deosebită se acordă măsurilor pentru realizarea unei balanțe comerciale active.

Pe baza dezvoltării tuturor sectoarelor de activitate se va realiza obiectivul strategic de trecere a României din stadiul de țară în curs de dezvoltare la stadiul de țară mediu dezvoltată. Înfăptuirea acestui obiectiv necesită perfecționarea întregii activități de conducere a vieții economice și sociale, măsurii ferme pentru buna organizare a producției, întărirea ordinii și disciplinei, valorificarea superioară a resurselor materiale și umane. Cu urmare, se vor asigura satisfacerea într-o mai mare măsură a necesităților progresului general al societății și ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

Bratu PĂUN
Ilean TIBERIAN

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, *Ibidem*, p. 28

²⁾ Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R.*, decembrie 1982, Ed. politică, București, 1982 p. 12

³⁾ Nicolae Ceaușescu, *Expoziție la Congresul al II-lea al Consiliilor oamenilor muncii din Industrie, construcții, transporturi, circulația mărfurilor și finanțe*, Ed. politică, București, 1961, pag. 25

Politica de repartizare rațională a forțelor de producție

expresie elocventă a valențelor dezvoltării socialiste

ÎNDEOSEBI DUPĂ CONGRESUL AL IX-LEA AL PARTIDULUI, problema repartizării armonioase a forțelor de producție pe teritoriul țării s-a înscris ca o componentă fundamentală a politicii partidului de dezvoltare economico-socială a României. Hotărârile istorice ale Congresului al IX-lea, concretizate în elaborarea și aplicarea unei politici unitare a dezvoltării economice și social-culturale armonioase a tuturor județelor patriei au fost continuate și dezvoltate în mod creator de Congresul al X-lea, al XI-lea și al XII-lea, de Conferințele Naționale ale Partidului, constituindu-se într-o strategie proprie, originală, de repartizare teritorială rațională a forțelor de producție.

Realizările obținute în procesul dezvoltării echilibrate a forțelor de producție în profil teritorial atestă atât viziunea științifică a politicii partidului cât și caracterul ei profund democratic, umanist.

Prin implicațiile economice, sociale și politice, repartizarea teritorială a forțelor de producție își pune amprenta asupra întregii dezvoltări a țării, fiind o direcție de primă importanță a politicii partidului nostru de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de creare a premiselor materiale și spirituale ale construirii comunismului în patria noastră.

La baza rezolvării acestei probleme de mare complexitate, care solicită eforturi relativ îndelungate se află concepția unitară și de perspectivă a partidului nostru, concepție definită în felul următor de tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Numai pe baza lichidării rămănerii în urmă a unor regiuni, a dezvoltării armonioase a bazei tehnico-materiale a socialismului pe întreg teritoriul patriei, se pot crea condiții pentru mersul înainte al societății noastre, pentru trecerea treptată spre comunism“.

Semnificații economico-sociale ale repartizării forțelor de producție pe teritoriu

PLECÎND de la înapoierea economică moștenită de țara noastră de la regimul burghezo-moșieresc, reflectată și de profundele inechități în repartizarea teritorială a forțelor de producție, Partidul Comunist Român a conceput rezolvarea acestei probleme prin corelarea optimă, într-o viziune sistemică a criteriilor tehnico-științifice, economice și de natură social-politică. Întreaga problematică a dezvoltării armonioase în plan teritorial a forțelor de producție este indisolubil legată de scopul fundamental al orînduirii noastre socialiste — ridicarea nivelului de trai, îmbunătățirea calității vieții tuturor cetățenilor patriei, asigurarea condițiilor materiale și spirituale ale afirmării depline a personalității umane.

Asigurarea unor condiții de muncă și de viață egale pentru toți membrii societății noastre — consecință directă a dezvoltării economico-sociale echilibrate în plan teritorial — este, desigur, în primul rînd o **problemă economică**. Justa amplasare a producției reprezintă condiția sine qua non a valorificării eficiente a importanțelor resurse materiale și umane de care dispune economia noastră în ansamblu și fiecare zonă geografică în parte. Complexitatea problemelor pe care le implică repartizarea teritorială a forțelor de producție a generat necesitatea adoptării unor soluții complexe, care, bazate pe cunoașterea și promovarea exigențelor legilor economice, să asigure optimul macroeconomic ținînd cont de potențialul material și uman al fiecărei zone cât și de structurile economice existente și de perspectivă.

O componentă fundamentală a problemei repartizării teritoriale a forțelor de producție o constituie necesitatea atragerii și utilizării depline a resurselor de muncă, cu deosebire în ramurile productive, cunoscut fiind că în unele zone și localități mai puțin dezvoltate există importante rezerve în acest

sens. Repartizarea judicioasă pe teritoriu a forțelor de producție, care să creeze condiții superioare de lucru pentru oamenii muncii din toate zonele țării, adică locuri de muncă cu înaltă productivitate pentru întreaga populație activă din toate județele și localitățile, constituie un obiectiv esențial al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Societatea noastră socialistă asigură manifestarea deplină a personalității umane, egalitatea tuturor oamenilor muncii tocmai prin faptul că ea garantează și realizează efectiv, în practică, dreptul la muncă.

Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aprecia că această realitate este un rezultat al puternicei dezvoltări a forțelor de producție — al **amplasării teritoriale a forțelor de producție în toate județele și în multe localități ale patriei noastre** — ceea ce asigură înlăuntrirea reală în viață a dreptului suprem al omului la muncă, la retribuție egală. Aceasta constituie cea mai puternică cucerire a societății noastre socialiste, a afirmării deplinei egalități în drepturi pentru toți fiii patriei, și români, și maghiari și germani, și sîrbi, de orice altă naționalitate...“.

Asigurînd participarea cât mai egală a populației ocupate la folosirea mijloacelor de producție, repartizarea rațională teritorială a forțelor de producție determină apropierea aportului membrilor societății la activitatea economico-socială, ceea ce se reflectă, desigur, și în nivelul veniturilor, al consumului, al condițiilor de viață în general. Dezvoltarea mai rapidă a județelor și localităților rămase în urmă contribuie totodată și la realizarea unei structuri demografice echilibrate pe sexe și vîrste, la frînarea, respectiv eliminarea, tendințelor de îmbătrînire și de feminizare a populației din zonele mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic. Evidențiind importanța economică, socială și politică, a repartizării raționale teritoriale a forțelor de producție, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „Aceasta corespunde într-adevăr politicii generale a partidului nostru, atât sociale, cât și naționale, de dezvoltare corespunzătoare a tuturor zonelor, de asigurare a unor condiții de muncă și viață egale pentru toți membrii societății, pentru toți cetățenii patriei, fără deosebire de naționalitate.“.

Soluționarea problemei amplasării teritoriale a forțelor de producție a fost concepută și realizată de partid în procesul dezvoltării industriale susținute a întregii economii naționale. Prin intermediul efectelor multiple de antrenare, dezvoltarea industriei — cale principală de atragere și utilizare complexă a resurselor materiale și umane din fiecare zonă — dinamizează întreaga viață socială, modifică structurile economice existente, asigură condiții de creștere a nivelului de trai al populației, creează premise pentru intensificarea procesului optimizării economiei tuturor județelor țării.

Exigențele creării unei structuri complexe, moderne și echilibrate a fiecărei zone impun, totodată, dezvoltarea mai intensă a agriculturii, ramură de bază a economiei noastre naționale. Sporirea substanțială a producției vegetale și animale pe baza utilizării cu maximum de eficiență a resurselor existente, în fiecare județ reprezintă condiția fundamentală a înlăuntririi programului complex de autoaprovizionare teritorială cu produse agroalimentare, a creșterii contribuției tuturor unităților agricole la fondul central de produse agricole.

În același timp, realitățile evidențiază că dezvoltarea mai accelerată a industriei mici și artizanale, diversificarea presărilor de servicii pe baza atragerii în circuitul economic a resurselor locale de materii prime și a utilizării forței de muncă existente se constituie într-o modalitate importantă de satisfacere mai deplină a nevoilor oamenilor muncii din fiecare zonă și de creștere a gradului de stabilitate a populației, de asigurare a echilibrului demografic teritorial.

Se poate aprecia că repartizarea rațională, optimă a forțelor de producție pe teritoriu, crearea unei structuri moderne,

eficiente, complexe și echilibrate a economiei fiecărui județ asigură egalitatea reală și deplină în domeniul economic și social-politic între toți membrii societății. În acest sens tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Egalitatea începe, în primul rând, cu egalitatea în domeniul economic, cu democrația economică”.

Conducerea teritorială – proces complex

PROCES extrem de complex, conducerea este indisolubil legată de știință, ea fiind, după cum sublinia secretarul general al partidului nostru, „o știință poate mai importantă decât alte domenii ale științei – deoarece pînă la urmă are repercusiuni largi asupra întregii societăți”.

Perfecționarea continuă a conducerii în pas cu dinamismul ce caracterizează dezvoltarea social-economică a țării noastre presupune însă abordarea acestui proces prin prisma complexelor sale determinări de ordin științific, ale eficienței social-economice și ale dezvoltării democrației socialiste. Realizarea acestui deziderat implică abordarea sistemică a procesului conducerii în socialism. Conducerea sistemică, aflată ca viziune cit și ca practică, se impune nu numai la nivelul sistemului social global, ci și la nivelul subsistemelor (întreprindere, ramură, unitate teritorial-administrativă) ceea ce implică realizarea integrală, indiferent de nivel, a componentelor sistemului de conducere (informațională, de analiză și elaborare a variantelor de dezvoltare, de control, de decizie).

În acest context, conducerea în profil teritorial, nivel distinct al conducerii activității social-economice, prin diversitatea activităților pe care este chemată să le îndrume, coordoneze și controleze, are funcții asemănătoare cu cele ale conducerii macroeconomice, în timp ce prin nivel se apropie de conducerea microeconomică. În limitele principiilor generale ale conducerii macrosociale, organele locale, în virtutea drepturilor conferite de lege, au posibilitatea unei soluționări concrete, directe a diverselor probleme cu caracter local prin măsuri și mijloace de acțiune proprii care să răspundă problemelor și acțiunii factorilor specifici fiecărei zone și localități. În acest sens, conducerea teritorială urmează să exercite funcțiile de previziune (prognoză, planificare și programare), de organizare și coordonare, de motivare, de evaluare și control.

Eficiența actului de conducere în plan teritorial este condiționată de măsura în care organele locale reușesc să armonizeze activități extrem de diverse, fiecare cu obiecte proprii și cu mijloace de realizare specifice, într-un ansamblu optim. În acest sens se impune cunoașterea și respectarea corelațiilor complexe ce există între diferite genuri de activitate, atât economice cit și social-culturale, fiind cunoscut că efectul de propagare este mai rapid și deci mai vizibil în plan teritorial. Viziunea sistemică asupra conținutului conducerii în plan teritorial se impune cu atât mai mult cu cât, în ultimă instanță, criteriul eficienței conducerii teritoriale este creșterea nivelului de trai al tuturor locuitorilor. Or, este evident că acest lucru presupune atragerea și utilizarea cu maximă eficiență a tuturor resurselor materiale și umane, sporirea eficienței economice în toate compartimentele de activitate.

Întrucât organele locale răspund de activitatea tuturor unităților economice și sociale indiferent de subordonarea lor fiind, în același timp, titulare de plan, realizarea unei conduceri teritoriale eficiente presupune o acțiune continuă și conjugată a factorilor de răspundere la nivel central și local. Este necesară o analiză permanentă și amănunțită a condițiilor locale și a dinamicii dezvoltării fiecărei localități și zone ținând seama de multitudinea factorilor și caracteristicilor specifice. În concepția partidului nostru, dezvoltarea și modernizarea economiei tuturor județelor, ridicarea nivelului de civilizație materială și spirituală a întregului popor impun corelarea optimă a criteriilor de eficiență economică cu cele de ordin social ale dezvoltării.

Rezolvarea acestei probleme este condiționată, printre altele, de realizarea unui sistem informațional adecvat și, în acest context, de un sistem de indicatori capabil să reflecte cit mai complet eficiența conducerii. Este cunoscut că indicatorii social-economici au utilitate aflată din punct de vedere temporal cit și spațial. Ei pot servi, pe de o parte, la trasarea curbei dezvoltării unei țări într-o anumită perioadă, iar, pe de altă parte, la aprecierea caracteristicilor economice și sociale ale diferitelor zone și localități. Sînt cunoscute preocupările constante ale partidului nostru pentru realizarea unui sistem de indicatori care să constituie puncte de reper pentru activitatea organelor locale. Hotărîrea Congresului al XI-lea de a se stabili un plafon minim de 10 miliarde lei producție industrială a fiecărui județ la nivelul anului 1980 a constituit

un obiectiv concret pentru organele centrale și locale pe linia realizării unei dezvoltări armonioase și echilibrate a tuturor zonelor țării. Congresul al XII-lea a constituit un salt calitativ pe linia promovării unor criterii mai complexe de apreciere a potențialului și nivelului de dezvoltare economico-socială a județelor. Realizarea unei producții globale anuale pe locuitor de minimum 70 000 lei, din care 50 000 lei producție industrială, 10 000 lei producție agricolă și 10 000 lei alte activități și a unui grad de ocupare a forței de muncă de cel puțin 400 persoane la 1 000 locuitori în fiecare județ, stimulează dezvoltarea complexă a tuturor sectoarelor de activitate.

Evident, această evoluție este de natură să orienteze mai bine activitatea factorilor de răspundere, dar problema dezvoltării economico-sociale în profil teritorial, stabilirea structurilor de producție în teritoriu este extrem de complexă și necesită analize amănunțite și un sistem de indicatori care să reflecte multitudinea de factori și caracteristici proprii fiecărei zone și localități.

Conducerea teritorială și democrația socialistă

EXIGENȚELE noului mecanism economico-financiar ridică în fața consiliilor populare probleme deosebit de complexe, complexitate ce derivă în primul rând din etapa nouă pe care o cunoaște procesul de repartizare teritorială a forțelor de producție în țara noastră. Înfăptuirea principiilor autofinanțării și autoaprovizionării teritoriale este condiționată de realizarea unei conduceri eficiente care să asigure atragerea și utilizarea optimă a tuturor resurselor și posibilităților locale pe fondul adîncirii și lărgirii participării oamenilor muncii la întreaga viață economico-socială. Secretarul general al partidului sublinia că, în cadrul democrației muncitorești revoluționare, consiliile populare ca organele cele mai democratice ale puterii locale de stat au o importanță excepțională.

Esențial pentru buna desfășurare a muncii de conducere în plan teritorial este realizarea convergenței deciziilor la cele trei niveluri (microeconomic, macroeconomic, teritorial). Această convergență este asigurată pe de o parte de sistemul pirghiilor economico-financiare (preț, credit, buget, investiții, beneficiu, retribuții etc.), iar pe de altă parte de crearea cadrului juridic și de organizare adecvat conducerii teritoriale.

Repartizarea rațională a forțelor de producție, dezvoltarea armonioasă a tuturor zonelor și localităților, necesitatea armonizării programelor pe ramuri, subramuri și grupe de produse, impun creșterea drepturilor și răspunderilor consiliilor populare. Potrivit Programului-directivă de dezvoltare economică a României în profil teritorial în perioada 1981—1985, planul fiecărei unități teritorial-administrative urmează să cuprindă întreaga activitate ce se desfășoară pe teritoriul respectiv, indiferent de subordonarea unităților sau a întreprinderilor industriale și agricole.

Necesitatea împlinirii conducerii unitare cu largul democratism ce caracterizează procesul conducerii în țara noastră a impus integrarea planificării în profil departamental cu planificarea în profil de ramură și în profil teritorial și creșterea rolului planificării teritoriale. Elaborarea planului național unic în cele trei profile constituie modalitatea concretă de îmbinare a intereselor locale cu cele generale. Planificarea teritorială asigură dezvoltarea inițiativei și participarea largă a organelor locale ale puterii la dezvoltarea economico-socială a țării.

În acest context, perfecționarea conducerii teritoriale este indisolubil legată de procesul adîncirii și lărgirii democrației socialiste, de participarea activă a maselor la adoptarea tuturor hotărîrilor privind conducerea societății socialiste. Aplicarea creatoare a centralismului democratic presupune creșterea rolului și atribuțiilor statului socialist, perfecționarea continuă a vieții de stat, a formelor și metodelor activității sale. Măsurile luate pe linia perfecționării cadrului organizatoric al democrației socialiste au dus la sporirea rolului organelor reprezentative ale puterii de stat, a autonomiei funcționale a con-

V. BĂLASA
I. POPESCU
A.S.E.

(Continuare în pag. 14)

Investiții

Punerea în funcțiune la termen a noilor obiective

DISPUNÎND de o veche tradiție și o bogată experiență, participând la realizarea lucrărilor la cea dintâi linie de cale ferată executată prin forțe proprii de statul român (1879), întreprinderea de construcții căi ferate este prima unitate de construcții a administrației de stat din România, care chiar dacă în decursul timpului și-a schimbat de mai multe ori denumirea și structura organizatorică (devenind în urmă cu câțiva ani centrală), ea și-a păstrat totuși continuitatea, experiența, personalitatea.

An de an, volumul realizărilor Centralei de construcții căi ferate a crescut. Direcțiile principale ale activității sale au coincis cu preocuparea de extindere și modernizare a arterelor de circulație ale țării, de sporire a capacităților de trafic și vitezelor de transport, de îmbunătățire a indicilor de exploatare ai materialului rulant, ai parcursului auto republican și ai flotei comerciale. În același timp, centrala a luat parte activă la construcția tuturor marilor obiective industriale și energetice ale țării, fiind principalul executant al racordurilor feroviare, stațiilor tehnice și triajelor de cale ferată, al drumurilor de acces la rețeaua rutieră națională, al devierii și strămutării căilor de comunicații din zona acumulărilor energetice și bazinelor carbonifere, al porturilor industriale și al marilor capacități de construcții și reparații de nave.

SPECIFICUL LINIAR al lucrărilor pe care le execută (ne referim în special la căi ferate și drumuri, care dețin ponderea în plan), implică o mare mobilitate a capacităților de producție, precum și o mare elasticitate a organizării șantierelor. Executarea celor mai multe lucrări fără întreruperea traficului feroviar sau rutier pune, de asemenea, probleme cu totul deosebite de organizare a lucrului sub circulație, influențând atât tehnologiile adoptate, cât și ritmurile de lucru și necesitănd o pregătire specială a personalului.

Totodată, caracterul industrial al principalelor operații (terasamente și suprastructură feroviară sau rutieră) presupune un studiu minuțios al tehnologiilor de execuție, pentru alegerea variantei optime cu mijloacele, sursele și distanțele de transport cele mai adecvate, condiție esențială a scurtării duratelor de execuție și a unei activități rentabile. În fine, dependența strinsă a lucrărilor de relieful și natura terenului în care se execută face ca fiecare lucrare în ansamblul ei să constituie un unicat, necesitând utilizarea unei mari varietăți de soluții constructive și a unui bogat arsenal de mijloace tehnice, implicându-l astfel direct pe constructor și sporindu-i aportul nu numai pe plan organizatoric și tehnologic, ci și în stabilirea sau corectarea soluțiilor proiectate.

În acest cadru, specific activității sale, centrala a abordat sarcinile de plan pe 1983, care în comparație cu anul trecut prezintă o creștere de 8,4 la sută la producția de construcții-montaj și de 2,5 la sută la producția industrială, în condițiile unui spor de 17 la sută al productivității planificate. Este demn de relevat că planul pe acest an a oferit de la început condiții mai bune de pregătire decât în anii anteriori, deoarece majoritatea obiectivelor importante sînt lucrări în continuare din 1982.

Beneficiind de condiții superioare de pregătire a planului din acest an, constructorii au reușit ca, în primul semestru al anului, să-și realizeze sarcinile de plan în proporție de 102,5 la sută în sectorul de construcții-montaj și de 101,0 la sută în sectorul industrial, predind beneficiarilor în termen sau înainte de termen o serie de capacități, printre care : 9,2 km cale ferată pe linia Cărbunefști-Albeni, dublarea tronsoanelor de cale ferată Rm. Vilcea-Bogdănești (8 km) de pe linia Rm. Vilcea-Podul Olt, dezvoltarea rețelei feroviare în zona industrială Giurgiu Sud, liniile de racord la mina Ohaba Ponor (2 km), la oțelăria C. S. Hunedoara (3 km) și la I.U.M. Filipeștii de Pădure (6 km), sporirea capacităților de trafic în complexul feroviar Brazil, mecanizarea triajelor Curtici și Ghirghiu, dezvoltarea portului Zimnicea și a carierei Măgura Sirbi etc.

În vederea asigurării realizării planului pe acest an și a respectării sarcinilor trasate de Conferința Națională a Partidului privind sporirea productivității muncii, a calității lucrărilor, precum și reducerea duratelor de execuție, în special la investițiile

legate de creșterea potențialului energetic al țării, consiliul oamenilor muncii din centrală a elaborat 7 programe speciale, cuprinzînd măsuri concrete, care vizează : reducerea consumurilor de combustibil, energie și materiale ; ridicarea calității lucrărilor și produselor ; recuperarea și valorificarea maximă a pieselor de schimb, subansamblelor și materialelor ; extinderea mecanizării lucrărilor ; ridicarea calificării personalului muncitor ; creșterea productivității muncii ; realizarea planului de export la lucrări și produse și diminuarea importurilor.

Urmărind respectarea prevederilor din aceste programe speciale, s-a reușit ca, prin măsuri de economisire a resurselor materiale și prin repartizarea centralizată, decadală și zilnică a acestora pe lucrări, să se obțină importante reduceri ale consumurilor, în comparație cu perioada corespunzătoare a anului trecut, fără scăderea ritmului de lucru. În această acțiune, un accent deosebit s-a pus pe scurtarea distanțelor de transport auto, a terasamentelor și produselor de carieră și balastieră, pe înlocuirea transportului auto (acolo unde era posibil) prin trenuri de lucru, pe reducerea volumului lucrărilor, prin schimbări de soluții și o mai bună adaptare la teren a traseelor, precum și pe utilizarea în mai mare măsură a materialelor locale. În cadrul organizărilor de șantiere s-a generalizat utilizarea microtermocentralelor containerizate, cu cărbuni inferiori și a crescut gradul de mobilitate al grupurilor sociale, în paralel cu sporirea confortului și cu reducerea consumului de materiale și manoperă, prin înlocuirea pe scară largă a baramentelor, cu containere.

CONTINUÎNDU-ȘI acțiunile începute din anii anteriori în vederea autdotării, centrala a asimilat și introdus în producție prin forțe proprii, în cursul semestrului I, o serie de utilaje și echipamente din import, printre care autotractorul-macara cu ecranament larg pentru pozarea traverselor, dispozitivul pentru ridicat și săpat calea, grupul de utilaje pentru executarea îmbrăcămintelor din beton la autostrăzi, foreza de Ø 150 mm pentru drumuri și subtraversări și altele, care aduc, în prezent, un substanțial aport la introducerea unor tehnologii avansate, avînd efecte directe asupra productivității muncii și a costurilor de producție.

Cu toate rezultatele bune obținute în cele 6 luni care s-au scurs din acest an, activitatea centralei a fost marcată și de unele neajunsuri. Unul dintre acestea îl constituie nefolosirea la capacitate a unor utilaje specifice și în mod deosebit a instalațiilor pentru executarea fundațiilor indirecte, care au înregistrat perioade de staționare la unele lucrări, din cauza unor defecțiuni organizatorice. La capitolul utilaje grele mai sînt de semnalat lipsurile determinate de necorelarea, la unele șantiere, a mijloacelor de excavații cu cele de transport, fapt ce a provocat întârzieri în execuție și o nefolosire eficientă a dotărilor. Întârzieri s-au înregistrat și la descărcarea trenurilor navetă cu produse de carieră și balastieră, precum și a vagoanelor special amenajate pentru transportul prefabricatelor grele. Toate aceste deficiențe au fost analizate, afft la nivelul întreprinderilor, cât și în consiliul oamenilor muncii din centrală, stabilindu-se măsuri de înlăturare a lor. Sînt însă și dificultăți provocate de unii colaboratori, mai ales în ce privește aprovizionarea cu unele materiale, îndeosebi laminate din oțeluri speciale, diferite subfurnituri electrotehnice etc.

Trecînd de la problemele curente ale producției la cele de ordin general, am dori să subliniem și un alt aspect. Centrala are misiunea principală de a executa lucrările de construcții de orice natură din domeniul transporturilor și telecomunicațiilor, acolo unde și atunci cînd necesitățile le impun. Este dorit însă — și ministerul de resort ține adesea seama de aceasta — ca planificarea pe ani a investițiilor să aibă în vedere și potențialul constructorilor, inclusiv repartizarea teritorială și pe specialități a capacităților de producție, pentru a aplană virfurile și a evita desincronizările dintre necesități și posibilități. Pe de altă parte, centrala a venit în întîmpinarea investitorilor, organizîndu-și întreprinderile teritoriale de o manieră elastică, fără granițe imuabile între ele, astfel încît repartizarea lucrărilor nu ridică probleme de ordin teritorial.

Firește, mai sînt și alte neajunsuri determinate de specificul activității, îndeosebi în utilizarea eficientă a mijloacelor tehnice din dotare, a forței de muncă calificată, ceea ce implică măsuri stabilite din timp de către ministerul nostru de resort în ce privește continuitatea activității, planificarea unor noi lucrări. În ce ne privește vom depune toate eforturile pentru înlăturarea neajunsurilor, astfel ca toate obiectivele ce le avem de executat să fie date la termen în exploatare, iar prevederile planului de investiții din acest cincinal să fie realizate exemplar.

I. NĂVRĂPESCU

director general adjunct —
Centrala de construcții căi ferate

Dezbateri „R.E.”

Sporirea productivității muncii la nivelul dotării tehnice

CONTINUĂM să prezentăm unele probleme ale valorificării resurselor de creștere accelerată a productivității muncii reieșite în cadrul „mesei rotunde” cu participarea specialiștilor din principalele întreprinderi industriale din județul Arad, dezbateri organizate de „Revista economică” cu sprijinul Comitetului județean al P.C.R. Arad. În prima parte (vezi nr. 29 al „R.E.”) au fost abordate unele aspecte ale introducerii progresului tehnic — respectiv eficiența mecanizării, automatizării, robotizării producției și promovarea de tehnologii avansate. În același context, participării la dezbateri au abordat pe larg preocupările existente în întreprinderi pentru perfecționarea organizării producției și a muncii, ca factor important în sporirea continuă a rodniciei muncii.

Organizarea științifică a producției și a muncii — cerință obiectivă pentru creșterea eficienței

ORGANIZAREA rațională a producției și a muncii, care să asigure o folosire completă a mijloacelor de muncă în funcțiune, constituie, în condițiile actuale, o problemă esențială, de rezolvare a căreia depinde obținerea unei eficiențe sporite în procesul de producție și o productivitate ridicată. Acordând atenția cuvenită promovării largi a progresului tehnic, partidul nostru a subliniat faptul că fructificarea din plin a avantajelor introducerii științei și tehnicii moderne impune o organizare superioară a conducerii producției și a muncii, așezarea ei pe baze științifice, cu tot ceea ce include aceasta.

Metode moderne de organizare a producției

— **REALIZAREA** ritmică a producției, într-o cadență vie, fără salturi bruște de la o decadă la alta, — arăta tovarășul **Emil CIOMANU** de la întreprinderea de mașini unelte — se poate înfăptui numai în condițiile organizării superioare a producției și a muncii. Experiența noastră de până acum a confirmat că un prim pas în organizarea științifică a producției și în același timp o premisă esențială a desfășurării ritmice a activității productive, valabilă pentru orice întreprindere industrială, o constituie pregătirea și organizarea temeinică și din timp a producției. Aceasta reprezintă cheia care deschide calea spre obținerea de rezultate superioare în producție.

Dacă până au demult realizăm 7—8 produse pe an, începând din 1983 avem sarcina să fabricăm 50 de sortotipodimensiuni, fapt ce lărgeste profilul în unitatea noastră de la strunguri, la o gamă largă de mașini-unelte. Aceasta a necesitat reorganizarea întregului flux al procesului de asimilare începând cu proiectarea și terminând cu execuția propriu-zisă, cu introducerea de noi elemente ale progresului tehnic. În urma măsurilor luate s-a ajuns ca însușirea în fabricația de serie a unui strung universal, care dura de obicei până la trei ani, să o fa-

Au participat la dezbateri tovarășii: **Constantin Ciocan**, secretar cu probleme economice al Comitetului județean al P.C.R. Arad; **Emil Ciobanu**, secretar adjunct cu probleme economice la Comitetul de partid al întreprinderii de mașini unelte; **Caterina Bogdan**, președinta consiliului oamenilor muncii de la întreprinderea „Tricoul Roșu”; **Ioan Pop**, secretarul comitetului de partid și **Alexandru Aromăneșei**, directorul Centrului de cercetare științifică și inginerie tehnologică de la întreprinderea de vagoane; **Eleonora Medeleanu**, director al întreprinderii de încălțăminte și calapoade; **Florian Stragea**, directorul tehnic al Combinatului de prelucrare a lemnului; **Gheorghe Stănoiu**, președintele consiliului oamenilor muncii de la întreprinderea de articole metalice pentru mobilă și binale; **Vasile Popa**, inginer șef la întreprinderea mecanică pentru agricultură și industria alimentară; **Alexandru Grubei**, inginer șef la întreprinderea de ceasornice „Victoria”; **Andronic Tamșa**, director general adjunct al Centralei industriale a bumbacului Arad.

cem în prezent într-un an de zile. Așa este cazul de pildă, cu strungul SN-401-501 în care s-a înglobat toată experiența dobândită în anii precedenți. Pregătirea temeinică a fabricației ne-a permis să dublăm productivitatea în acest an față de 1982.

Cît privește celelalte mașin-unelte și agregate care vor fi echipate cu instalații de comandă program numerică, activitatea de asimilare și diversificare este ceva mai lentă față de posibilitățile întreprinderii și iată de ce. În componența lor intră un număr mare de subfurnituri, subansamble hidraulice și electronice executate de întreprinderi de profil din țară („Balanta” Sibiu și întreprinderea mecanică din Bistrița), care nu totdeauna corespund pretențiilor pe care le ridică mașinile-unelte ce le fabricăm. Același lucru se poate afirma și despre partea electronică. Întrucît controlul de fiabilizare a acestor subfurnituri este executat de unitatea

noastră, ca beneficiară, cerînd mult timp, am făcut propuneri atît la minister cît și la centrală, ca **activitatea de fiabilizare a subfurniturilor respective să se facă la furnizori**. Aceasta ar permite economisirea unor importante sume de bani la transport, precum și un volum mare de ore-manoperă.

— **„CONDIȚIILE** de producție din întreprinderea noastră — spunea tovarășul **Alexandru Aromăneșei** de la întreprinderea de vagoane, — se caracterizează prîntr-o mare diversitate, din care cauză alegerea celor mai adecvate sisteme de programare operativă a producției, care să corespundă tipului și structurii producției, mărimii nomenclatorului, gradului de complexitate a procesului tehnologic, caracterului produsului finit, prezintă o mare importanță pentru obținerea unei eficiențe economice ridicate. Pentru a reduce la minimum timpul de realizare, în special a produselor noi, am luat măsura să **utilizăm larg în fabricație cît mai multe elemente tipizate**. De exemplu, dacă ne referim la familia „vagoane platforme”, încercăm ca toate soluțiile constructive existente, prin mici modificări și adaptări, să poată fi aplicate la produsul respectiv. Ce efecte are acest lucru?

În primul rînd, un pas înainte pe linia scurtării ciclului de însușire a produsului și, în același timp, economisirea unui mare volum de ore-manoperă. Pe lângă aceasta, promovăm tot mai mult în practică realizarea în fiecare atelier și secție a unor **soluții tehnologice dinainte testate, omologate, verificate din punctul de vedere al fiabilității și calității**, astfel încît atunci cînd se pune problema folosirii lor pentru realizarea produsului final, totul să se finalizeze într-un termen foarte scurt.

Tot în sprijinul sporirii productivității muncii acționăm și asupra **perfecționării, modernizării fluxului de fabricație**, prîntr-o serie de procese tehnologice specifice reperelor pe care noi le-am tipizat sau refolosit. Cu alte cuvinte, toate reperele care au o frecvență mare de utilizare în construcția de vagoane le studiem foarte atent și le elaborăm o tehnologie de cea mai mare productivitate, introducîndu-le în liniile de fabricație. Acționăm, totodată, cu foarte multă insistență asupra reducerii numărului de repere din componența vagonului fără să afectăm însă funcționalitatea. Prin măsurile respective cît și datorită altora, **întreprinderea de vagoane Arad, reușește să**

realizeze de la 6—7 vagoane zilnic, în urmă cu 2 ani, 13—14 vagoane în prezent.

Pentru ca activitatea de viitor să fie și mai prodigioasă pe linia creșterii eficienței, având în vedere că dispunem de un număr mare de contracte pentru export este necesar ca **partenerii din cooperare să facă eforturi pentru a ne livra ritmic diferitele componente.** Este cazul materialelor pe bază de cauciuc (din care se fac diferite garnituri), o serie întreagă de piese care se utilizează la tracțiune, la suspensie, etc., anumite tipuri de vopsele care fie că nu au ajuns la timp, fie că mai prezintă încă unele deficiențe.

— „**PRODUCĂTOARE** de bunuri de larg consum, — sublinia tovarăsa **Eleonora MEDELEANU** — Întreprinderea de încălțăminte și calapoade este permanent legată de modificările în structura cererii de produse atît pe plan intern cît și la export, ceea ce presupune o preocupare permanentă pentru înnoirea producției. Dar acest proces se cere permanent însoțit de componenta sa firească, sporirea eficienței producției, a creșterii productivității muncii și a reducerii costurilor de producție. Aceasta presupune o mare mobilitate tehnică și o adaptabilitate sporită la solicitările beneficiarilor în condițiile ridicării nivelului calitativ al produselor realizate și diminuării consumurilor specifice.

Pornind de la aceste considerente și ținind seama și de perspectivă în modificarea cererii, am mers pe realizarea unor **sisteme integrate de confecții de mare productivitate** (încălțăminte lipită, confecții injectate, sistemul tras prin branș și lipit), care să conducă la obținerea unor sortimente pe clase de calitate, superioare sub aspect funcțional și estetic. În special la încălțăminte de copii s-a urmărit să se asigure comoditatea piciorului, un aspect comercial plăcut, și o valorificare superioară a materiei prime, Promovarea celor trei sisteme integrate de confecții încălțăminte a condus la **tipizarea anumitor componente**, la extinderea pieselor prefabricate (talpă, tocurele, branșurile, ștafurile și bombeurile), cu implicații directe asupra tipizării tehnologiilor, reducerii consumurilor specifice și sporirea productivității muncii cu aproximativ 7—8%.

Ținerea pasului cu cerințele de modă și calitate, inclusiv cu necesitatea de sporire a productivității muncii, impune **asigurarea unui sistem informațional operativ atît asupra noutăților cu produse cît și a tehnologiilor avansate.** Or, din păcate, pînă astăzi nu s-au făcut progrese în îmbunătățirea acestuia. Va trebui să se facă mai mult în acest sens, atît la centrala noastră cît și la ministerul de resort.

— „**PENTRU** a asigura realizarea planului de producție cu un nivel redus de cheltuieli și cu o înaltă productivitate — arăta tovarăsa **Ecaterina BOGDAN** de la întreprinderea „Tricolor Roșu” — se impune ca, odată cu organizarea secțiilor de bază, să se organizeze în mod corespunzător și activitatea secțiilor auxiliare și de deservire. Avem în vedere secțiile de reparații, sculărie, secțiile energetice, secțiile de transport etc. Prin natura lor, acestea constituie baza tehnico-materială a secțiilor direct productive care asigură activitatea neîntreruptă a producției. În acest context este necesar să evaluăm posibilitatea ca o parte din **secțiile auxiliare să fie concentrate în unități specializate**, obținindu-se în acest fel o eficiență ridicată. Această soluție poate fi adoptată cu ușurință în cazul reparațiilor capitale și în special al celor de același fel, în cazul fabricării sculelor universale, precum și în cazul producerii energiei electrice, aburului etc. Astfel, crește nivelul de specializare al întreprinderii, se simplifică structura de producție, iar activitatea de conducere a întreprinderii se concentrează într-o mai mare măsură asupra problemelor ei de bază.”

— „**EFACTUAREA** la timp și în bune condițiuni a reparațiilor utilajelor prin folosirea sistemului de reparații preventiv planificate — a intervenit tovarășul **Andronic TAMȘA**, de la Centrala Industrială a bumbacului — asigură, odată cu reducerea cheltuielilor de producție, și folosirea lor pe timp mai îndelungat și la randamente ridicate. O importanță deosebită în această direcție o are **efectuarea de reparații rapide**, ca și stricta respectare a sistemului de reparații, **întreținerea mașinilor, controale periodice, verificarea preciziei, precum și efectuarea la timp a reparațiilor propriu-zise** (reparații curente, mijlocii și capitale). În legătură cu aceasta trebuie stabilit însă cu exactitate întregul ciclu de reparații și apoi corelat cu modul de desfășurare a procesului de producție. Și în întreprinderea unde lucrez, s-au mai înregistrat un număr destul de mare de ore de stagnări determinate de întreprinderii accidentale provocate în principal de nerespectarea întocmai a graficului de reparații planificat. Ținând seama de efectele economice negative multiple determinate de căderea accidentală a unor utilaje s-a impus luarea de măsuri corespunzătoare privind buna organizare și executare a reparațiilor, întărirea disciplinei și răspunderii în muncă etc.”

— „**ÎN ASIGURAREA** ritmică a secțiilor și locurilor de muncă cu materiale și semifabricate — arăta tovarășul **Vasile POPA** de la întreprinderea mecanică pentru agricultură și industrie alimentară — un loc însemnat îl ocupă **perfecționarea organizării transportului intern și folosirea la maximum a posibilităților de mecanizare a acestuia.** Realizînd, în cadrul întreprinderii, legătura de producție între depozite și secții sau locuri de muncă, transportul intern constituie o parte organică a organizării procesului de producție. Ceea ce merită a fi apreciat este faptul că, folosind fie posibilitățile interne, fie credite prin mica mecanizare, am realizat în ateliere proprii diferite mijloace de transport ce asigură mișcarea pieselor sau semifabricatelor între secții și ateliere conform cu nevoile producției.

Sigur că în acest domeniu mai avem încă destule lucruri de făcut, mai sînt încă cazuri în care reperi importante parcurs distanțe mari de la o operație la alta, unele operații de manipulare se efectuează manual sau se folosesc mijloace rudimentare cu o productivitate scăzută. Ținînd seama că toate acestea au efecte negative asupra ritmicității producției și încărcării muncitorilor productivi cu operații auxiliare, pe baza studierii situației concrete, am trecut la **raționalizarea și mecanizarea transporturilor, recurgînd în mai mare măsură la fondurile de mică mecanizare.**”

— „**UTILIZAREA** eficientă a fondului de timp de muncă — sublinia în cuvîntul său tovarășul **Alexandru Grubei** de la întreprinderea „Victoria” — îmbracă, desigur, multe aspecte. Un prim aspect ce se ridică este utilizarea completă a fondului de timp maxim disponibil și reducerea numărului de ore neutilizate. Înestrarea întreprinderilor cu mașini și utilaje de înaltă productivitate a îmbunătățit condițiile de muncă și a diminuat eforturile fizice în cadrul procesului de producție. Analiza folosirii timpului de lucru în întreprindere, în primul semestru din acest an, a scos în evidență faptul că, față de perioada corespunzătoare din 1982, acesta a cunoscut o reală îmbunătățire. În acest scop, s-a acționat atît prin măsuri organizatorice (organizarea mai bună a locurilor de muncă în brigăzi și echipe pe bază de acord global, o aprovizionare ritmică, reducerea numărului de ore de învoiri), cît și prin măsuri de ordin tehnic (perfecționarea mijloacelor de producție și îndeosebi a sculelor), care odată cu creșterea productivității a permis și sporirea veniturilor muncitorilor. Prin natura producției unități pe care o reprezintă — de mecanică fină — s-a impus în mod deosebit intensificarea activității de proiectare și reproiectarea produselor. Pentru creșterea productivității în acest sector, **activitatea de proiectare au conceput-o integrat cu cea de proiectare a S.D.V.-urilor necesare.** Aceaste pentru că în domeniul nostru de activitate S.D.V.-urile au o valoare la fel de mare ca și produsul finit realizat pe de o parte pentru a realiza scule de mare randament, iar pe de altă parte să se poată executa cu ele produse de mare complexitate.

Folosirea completă și utilă a timpului de lucru

Dacă în urmă cu cîțiva ani, primele scule pentru ștanțarea de precizie le-am importat, în prezent am reușit să le asimilăm și să le executăm în totalitate în fabrica noastră, făcînd economii însemnate atît de timp cît și de valută. Disponînd de scule adecvate și fondul de timp maxim disponibil a putut fi utilizat mai bine, productivitatea muncii mărindu-se de circa 6 ori. Sînt foarte multe reperi care în loc de 4—5—6 operații sînt executate acum numai printr-o singură trecere, fără pre lucrări ulterioare. Pe baza experienței acumulate socot necesar ca **eforturile fiecărui colectiv de muncă să fie îndreptate și spre realizarea cu forțe proprii a S.D.V.-urilor, intrucit acesta cunoaște concret ce are nevoie și le va realiza întocmai.**”

Folosirea eficientă a timpului de lucru, — au arătat în cuvîntul lor tovarășii **Gheorghe STĂNOIU, Eleonora MEDELEANU, Andronic TAMȘA** și alții — presupune nu numai reducerea numărului de ore-zile neutilizate, lichidarea pierderilor din întreprinderi (stagnări) mai mari de o zi sau a absențelor de orice fel. O importanță tot atît de mare în creșterea eficienței economice are **folosirea deplină și productivă a timpului de lucru** de către fiecare om al muncii, ținînd seama că numai asigurarea unei prezențe fizice nu este suficientă pentru obținerea unor rezultate maxime în producție. În toate întreprinderile există însemnate rezerve în acest domeniu. Pentru o mai bună folosire a timpului de lucru este necesară o mai bu-

Dezbatere consemnată de
Vasile BOESCU
Corneliu BĂRNEA

(Continuare în pag. 18)

Sursele neconvenționale de energie — aport la diminuarea consumului de energie primară

IN ANSAMBLUL preocupărilor pentru sporirea producției de energie electrică și valorificarea rațională a resurselor existente se înscriu și acțiunile întreprinse pe linia largirii ariei de folosire a formelor neconvenționale de energie. Acestea, așa cum a dovedit-o practica, înlocuiesc în multe cazuri cu succes sursele clasice. **„Acordând atenția corespunzătoare tuturor surselor clasice și noi de energie, sublinia sovieticul Nicolae Ceaușescu, așa menționa în mod deosebit necesitatea formării unor colective mai puternice pentru energia viitorului — energia solară, a hidrogenului și chiar a biomasei — având în vedere că actualele surse de energie, după aprecierile generale mondiale, nu vor asigura decât încă câțiva zeci de ani necesarul omeniții”.**

Desigur, asemenea acțiuni, în măsura în care sint bine organizate și coordonate, au efecte economice favorabile atât pe plan local, la nivelul întreprinderilor și județelor, cât și pe plan central, la nivelul economiei naționale. În acest context se înscriu și preocupările unităților economice din județul Buzău pe linia reducerii consumului de energie și combustibil, prin extinderea folosirii formelor neconvenționale de energie (solară, eoliană, biogazul etc.).

★

INCEPÎND din 1982 și pînă în prezent, pe baza programului special adoptat în acest scop, s-au realizat și montat instalații de preparare a apei calde menajere și tehnologice cu ajutorul energiei solare cu o suprafață de captare de peste 4 300 mp, obținându-se o economie anuală de aproximativ 400 tone combustibil convențional. Rezultate mai bune au obținut întreprinderile de utilizare tehnologică (panouri solare cu ajutorul cărora încălzește peste 25 000 litri apă caldă necesară la cantină, scolare și la căminul de nefamiliști), întreprinderile de filatură de lînă pieptănată (peste 10 000 litri apă caldă tehnologică și menajeră necesară în procesul de vopsire și la grupurile sociale), întreprinderea de contactoare (elimi-

narea completă a funcționării centrului termice proprii pe timpul sezonului cald), întreprinderea „Metalurgica” etc. De asemenea, la unele unități C.A.P., S.M.A., precum și la Asociația economică intercooperatistă cu profil industrial s-au realizat o serie de instalații pentru producerea biogazului din dejecțiile animaliere.

Pornind de la experiența și realizările obținute în folosirea unor surse neconvenționale, de la eficiența utilizării lor în procesele de producție, la nivelul întreprinderilor și celorlalte unități economice au fost stabilite ample programe de măsuri care să conducă, pînă la sfîrșitul acestui an, la o economie de circa 1 000 tone combustibil convențional. Astfel, în acest an urmează să fie montate instalații solare pentru prepararea apei calde menajere și tehnologice, instalații pentru obținerea biogazului și pentru scos apă la fermele zootehnice și taberele de vară pentru animale.

Totodată, în scopul largirii ariei de folosire a energiei solare se vor realiza instalații pentru producerea gheții artificiale, necesare păstrării la rece a laptelui la unitățile C.A.P., precum și instalații pentru uscarea fructelor. În acest scop, Fabrica de bere Buzău a încheiat contractul pentru realizarea studiului cu Institutul Politehnic București, urmînd ca, în cel mai scurt timp, cu sprijinul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, întreprinderii de industrializare a laptelui Buzău, unităților I.A.S. și C.A.P. interesate, să se asigure montarea instalațiilor de producere a gheții artificiale.

Analizele și studiile întreprinse au evidențiat că, la majoritatea întreprinderilor din județ **sînt create condițiile necesare** (documentații de execuție, fondurile pentru începerea lucrărilor etc.) **respectării termenelor de punere în funcțiune a instalațiilor de preparare a apei calde menajere, prevăzute pentru acest an.** În același timp, la întreprinderea „Textila”-Buzău este în curs de finalizare lucrarea de recuperare a căldurii din apele uzate cu ajutorul pompelor de căldură, iar la o se-

rie de C.A.P.-uri se montează în prezent instalațiile eoliene pentru scos apă la taberele de vară pentru animale. Pe aceleași coordonate se înscriu și preocupările colectivelor de specialiști și muncitori de la întreprinderea de contactoare și întreprinderea de geamuri pentru realizarea unor captatori solari cu focalizare (oglinzi parabolice) și care vor asigura îmbunătățirea parametrilor la actualele instalații de preparare a apei calde.

★

FĂRĂ ÎNDOIALĂ, rezultatele obținute permit o primă apreciere pozitivă a eforturilor întreprinse de colectivele de oameni ai muncii din industria buzoiană pentru punerea în valoare și utilizarea eficientă a unor noi surse de energie, pentru asigurarea în proporții sporite a necesarului de energie pe plan local. Totuși, așa cum a reieșit din analizele întreprinse în diferite întreprinderi, cit și pe plan județean, în acțiunea de promovare a surselor neconvenționale de energie există încă mari rezerve atât în ce privește organizarea și coordonarea acestui proces, cit și în ce privește finalizarea mai operativă a noilor obiective planificate. În unele întreprinderi se manifestă o anumită inerție în folosirea noilor forme de energie, în asigurarea operativă a condițiilor de realizare a programului stabilit în acest scop. Pe de altă parte, în procesul de introducere în producție s-au creat unele desincronizări pe filiera avizare-finanțare-execuție a noilor obiective planificate, cu consecințe în lanț asupra respectării termenelor de punere în funcțiune.

Toate aceste neajunsuri au constituit obiectul unor noi analize cu factorii implicați, în urma cărora au fost stabilite căile și direcțiile de acțiune pentru perioada imediat următoare, care să asigure condițiile necesare finalizării integrale a acestui program. Între acestea se desprind cele referitoare la: **intensificarea acțiunilor de întreținere și supraveghere a instalațiilor realizate în scopul eliminării la maximum a perioadelor de imobilizare; îmbunătățirea relațiilor de cooperare cu unitățile producătoare de instalații pentru folosirea surselor neconvenționale în vederea onorării integrale și la termenele stabilite a echipamentelor necesare etc.**

Prin toate aceste acțiuni se poate aprecia că, programul privind folosirea pe scară mai largă a surselor neconvenționale de energie prevăzută pentru 1983 va putea fi realizat integral, astfel încît aportul acestor surse la balanța energetică a județului să crească în mod simțitor, eliberînd totodată o însemnată cantitate de energie primară pentru alte nevoi ale economiei naționale.

Ioana DRĂGAN

secretar al Comitetului județean
Buzău al P.C.R.

Prioritatea producției asupra consumului în îndeplinirea programului de autoaprovizionare

PROGRAMUL de autoconducere și autoaprovizionare în profil teritorial devine tot mai mult o pirghie prin care producția ocupă tot mai mult rolul determinant în cadrul unității dialectice cu celelalte sfere ale reproducerii: repartitia, schimbul și consumul. Fără producție nu poate exista consum, așa cum la o producție mare și consumul este ridicat; oricum, proporțiile consumului sunt date de nivelul și caracterul producției. Această prioritate, în ansamblu, are mare importanță pentru activitatea practică de zi cu zi, în mod deosebit cu activitatea desfășurată în agricultură. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în urmă cu un an în cuvântarea rostită la consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. că: „...trebuie să acordăm atenție corespunzătoare și să urmărim zilnic realizarea producției, stringerea ei, dar și realizarea fondului de consum și a fondului de stat de produse agricole. Trebuie să se pună capăt unor manifestări din câteva județe, care, nerealizând producția, au consumat mai mult decit era prevăzut în plan în condițiile realizării în întregime a producției. Aceasta este o încălcare gravă a disciplinei de stat, a programului de autoaprovizionare — și trebuie să intrăm cu desăvârșire în normal. Prevederile sunt foarte clare: consumul nu poate fi mai mare decit se realizează producția, și nimeni nu trebuie să abuzeze, să rețină sau să consume mai mult decit este prevăzut în program și decit s-a realizat producția.”

La un an de la aplicarea programului de autoaprovizionare, se impun unele concluzii, deși studiile și analizele întreprinse pe această temă sunt fie redate ca număr, fie parțiale ca sferă de cuprindere. În rîndul acestora din urmă se înscrie în investigația de față — prin faptul că vizează numai două produse și este localizată la cooperativele agricole din raza unui consiliu unic: Consiliul unic agroindustrial de stat și cooperatist Zătreni, județul Vâlcea. Cele două produse — griul și porumbul — sunt deosebit de importante pentru întregul program de autoaprovizionare; acestea concentrează deopotrivă interesele sociale, obștești și individuale datorită multiplelor întrebuintări: în hrana oamenilor și a animalelor, ca materii prime pentru diferite industrii și ca produse de export.

Încă două precizări. Prima: analiza comparativă pe 1981 și 1982 este necesară pentru faptul că în 1982 în cooperativele agricole s-au aplicat prevederile Legii nr. 1/1982 — Legea retribuirii muncii în unitățile agricole cooperatiste. Din investigație rezultă unele avantaje pentru producătorii direcți și

pentru fondul de stat, comparativ cu aplicarea prevederilor legii anterioare. A doua precizare se referă la faptul că investigația a cuprins problema realizării fondului de stat la nivelul consiliului unic agroindustrial datorită atribuțiilor importante ce revin acestora atât în obținerea producției, cit și în realizarea autoaprovizionării, a fondului de stat, a consumului intern de produse agricole. Alegerea consiliului unic agroindustrial Zătreni poate fi explicată prin rezultatele bune obținute în general de județul Vâlcea în aplicarea prevederilor actualei legi a retribuirii în cooperativele agricole, dar și în acest consiliu.

față de 1981, se obțin producții medii de griu la hectar mai mari aproape în toate cooperativele agricole (cu excepția C.A.P. Tepești). În 1981 însă, întreaga depășire — și chiar mai mult decit depășirea înregistrată — devine fond de stat. Cooperativele agricole care au realizat producții medii mai mici decit cele planificate au livrat la fondul de stat mai mult decit a fost planificat (C.A.P. Lăcusteni, C.A.P. Roșiile, C.A.P. Zătreni). Această situație este caracteristică și pe ansamblul consiliului unic.

În 1982, în condițiile aplicării prevederilor noii legi a retribuirii, în cooperativele agricole și pe ansamblul

Tabelul nr. 1

Procentul din producția medie de griu destinată fondului de stat *)

Unitatea	1981		1982	
	Pl.	R.	Pl.	R.
C.A.P. Bugiulești	44,8	65,1	60	56
C.A.P. Lăcusteni	50,3	65,6	51	54,8
C.A.P. Livezi	50	59,1	48,1	50,3
C.A.P. Roșiile	29,5	32,3	9,9	26,4
C.A.P. Tepești	49,7	65,6	47,6	49,8
C.A.P. Zătreni	43,9	68,7	67,6	40,3
C.U.A.S.C. Zătreni	44,4	59,0	40,4	45,7

*) Diferența, pînă la 100, este reprezentată de consumul intern

RANDAMENTELE. Producția medie la hectar, atunci cînd este mai mare decit nivelul planificat, sprijină atât constituirea fondului de stat, cit și consumul intern. La cultura griului, în 1982 în toate cooperativele agricole investigate s-au obținut producții medii mai mari la hectar. La această cultură, depășirea producției medii planificate, atât prin prevederile legii anterioare, cit și prin cele ale noii legi, sprijină majorarea ambelor destinații ale producției obținute. Unele deosebiri sînt însă evidente. În 1982,

C.U.A.S.C.-ului situația se prezintă altfel. Toate cooperativele agricole au depășit producția medie de griu planificată cu 80—800 kg/ha. Prevederile noii legi n-au permis însă ca întreaga depășire să devină fond de stat, ci o parte numai, cealaltă parte fiind acordată cooperatizatorilor drept retribuire suplimentară în natură. Cifrele din tabelul 1 sînt elocvente.

În 1981, procentul din producția medie de griu obținută care s-a constituit ca fond de stat a fost frecvent 65% (excepție C.A.P. Roșiile — 32,3%), în

Tabelul nr. 2

Procentul din producția medie de porumb destinată fondului de stat *)

Unitatea	1981		1982	
	Pl.	R.	Pl.	R.
C.A.P. Bugiulești	17,6	22,4	50,3	49,1
C.A.P. Lăcusteni	22,1	51,6	42,7	50,9
C.A.P. Livezi	21,5	32,6	34,1	48,8
C.A.P. Roșiile	13,5	30	35,4	36,1
C.A.P. Tepești	24,3	32,4	42	40,7
C.A.P. Zătreni	22,2	46,4	39,3	64,6
C.U.A.S.C. Zătreni	19,9	30,2	38,1	49,6

*) Diferența, pînă la 100, este reprezentată de consumul intern și de alte valorificări. La „alte valorificări” ponderea cea mai mare o au livrările la fabricile de nutrețuri combinate

Tabelul nr. 3

Gradul de realizare, pe destinații, a producției de griu
— realizări față de plan — %

Unitatea	Producția totală		Repartizarea producției totale			
			Fond de stat		Consum intern	
	1981	1982	1981	1982	1981	1982
C.A.P. Bugiulești	104,5	119,7	151,8	112,1	66,1	131,1
C.A.P. Lăcusteni	97,4	111,7	127	107,6	92,8	115,8
C.A.P. Livezi	109,2	119,3	121,7	124,7	87,8	114,2
C.A.P. Roșiile	97,8	144	106,9	371,4	94	119,1
C.A.P. Tepești	122,7	115,5	162	120,7	93,9	110,7
C.A.P. Zătreni	63,9	137	100	100	41,2	214,3
C.U.A.S.C. Zătreni	94,3	125,2	125,3	141,7	69,6	113,6

timp ce în 1982 ponderea n-a depășit 56%. În toate cooperativele agricole, și pe total C.U.A.S.C., a revenit o proporție mai mică din producția medie la fondul de stat.

Valoarea practică a acestei concluzii este deosebit de importantă. Revenind o proporție mai mică la fondul de stat, se asigură mai mult la consumul intern, fie prin includerea tuturor persoanelor prevăzute de lege în sistemul de autoaprovizionare, fie prin sporirea cantităților de grâu ce se atribuie cooperativelor ca urmare a depășirii producției planificate, fapt ce constituie un element de colțeresare materială directă pentru obținerea unor producții cât mai mari. Asigurându-se integral consumul intern, la nivelul necesarului individual și familial, cantitățile livrate la fondul de stat pot fi utilizate exclusiv pentru satisfacerea celorlalte nevoi ale economiei naționale. Această concordanță se stabilește numai când se obțin cel puțin randamentele planificate. Altfel, nu se poate asigura nici consumul intern, nici sarcina de livrare la fondul de stat. Or, pînă în 1981, cînd în unele cooperative nu se realiza producția medie la hectar, fondul de stat se realiza integral pe seama consumului intern (de exemplu la C.A.P. Lăcusteni, C.A.P. Roșiile, C.A.P. Zătreni).

La cultura porumbului situația este asemănătoare, dar mult mai elocventă. Valoarea economică ridicată a porumbului, dată de multiplele sale întrebuințări, între care cea pentru furajarea păsărilor și porcilor este chiar mai importantă decît cea de aliment, face ca această cultură să condiționeze în mare măsură nu numai veniturile cooperativei agricole, ci și participarea la muncă, numărul și starea fiziologică și de producție a unor specii de animale din cooperative și gospodăriile individuale. Tovarășul

Nicolae Ceaușescu arăta în expunerea la primul Congres al țărănimii că: „...trebuie să se acorde o atenție deosebită culturii porumbului — care constituie, de fapt, principala plantă furajeră —, trecîndu-se la mărirea suprafețelor cultivate, chiar în detrimentul unor plante furajere perene mai puțin valoroase.”

În 1982, în comparație cu 1981, cele 6 cooperative agricole din C.U.A.S.C. Zătreni au obținut producții medii cu mult mai mari decît cele planificate, depășirile fiind de 100—2000 kg/ha. Aceste randamente se datoresc unor condiții naturale mai bune în 1982 față de cele din 1981, dar nu trebuie omisă — ca factor pozitiv de influențare a randamentului — nici aplicarea, corectă a Legii nr. 1, și îndeosebi a prevederilor art. 24, prin care cooperativele agricole de producție pot repartiza cooperativilor, pe o perioadă de 3—5 ani, terenurile izolate, greu accesibile, ce nu se pot comasa și lucra mecanizat.

Firește, în condițiile depășirii substanțiale a producției medii la hectar crește și fondul de stat. Consumul individual, fundamentat inițial aproape de nivelul necesarului, nu poate crește proporțional cu depășirea randamentului. Din tabelul 2 rezultă că, în multe cooperative, proporția din producția medie livrată la fondul de stat este mai mare la producția realizată, cu excepția C.A.P. Bugiulești și C.A.P. Tepești, la care proporția este cu 1—2% mai mică. Concluzia de mai sus este susținută și de faptul că fondul de stat deține ponderi mai mari în 1982 comparativ cu cele din 1981.

DESTINAȚIA PRODUCȚIEI. Din analiza realizării producției totale și a destinației acesteia în 1981 și 1982 rezultă alte concluzii cu valoare practică pentru activitatea coope-

rativelor agricole. Producția totală de griu în 1981 a fost depășită în 3 cooperative, iar în 3 cooperative a fost sub nivelul planificat (tabelul 3). În aceste condiții, datorită prevederilor legii anterioare, consumul intern — respectiv retribuirea în natură — nu s-a realizat în nici o cooperativă, nerealizările fiind cuprinse între 6—60%. În același an însă, la fondul de stat s-au livrat cantități suplimentare, reprezentînd și aproape 60% peste nivelul planificat. Rezultă clar că fondul de stat s-a realizat pe seama consumului intern, situație înlăturată prin aplicarea prevederilor noii legi. În 1982, producția totală de griu s-a depășit în toate cooperativele agricole din C.U.A.S.C. Zătreni cu 12—44%. În aceste condiții fondul de stat a fost depășit cu 8—271%, dar și pentru consumul intern s-au reținut cu 10—114% mai mult decît s-a planificat. Acesta este un exemplu bun de aplicare a programului de autoaprovizionare și autoconducere, de îmbinare a intereselor generale cu cele individuale.

Pe total C.U.A.S.C., la o nerealizare a producției totale de griu de 6% în 1981, s-a depășit fondul de stat cu 25%, iar consumul intern nu s-a realizat cu 30%. În 1982, situația este radical schimbată: o depășire a producției totale cu 25% determină o depășire a fondului de stat cu 42% și a consumului intern cu aproape 14%.

Toate aspectele de mai sus sînt prezente și la cultura porumbului (tabelul 4), mai nuanțate însă. Față de realizările din 1981, 1982, în toate cooperativele agricole și pe total C.U.A.S.C. au fost depășite producția totală, fondul de stat și consumul intern; nerealizările la colțera „alte valorificări” de la C.A.P. Lăcusteni, C.A.P. Zătreni și pe total C.U.A.S.C. sînt urmarea reținerii în aceste cooperative a porumbului destinat bazei furajere. Procedînd astfel se reduce circulația și, respectiv, cheltuielile cu circulația produselor destinate bazei furajere. De aceea trebuie acționat în continuare în sensul indicației dată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la Consfătuirea de lucru cu cadrele din zootehnie, în ideea că porumbul și orzul destinate bazei furajere nu au ce căuta la întreprinderile de valorificare a cerealelor, pentru scumpirea inutilă a prețului, că trebuie să lichidăm centrele mari de producere a furajelor concentrate, care dublează prețul, deoarece nu avem nevoie de nici un fel de valoare a producției globale în furajare și nu creștem cu nimic mijloacele de furajare dacă scumpim prețul la porumb, la orz și așa mai departe. Aceasta nu înseamnă o îmbunătățire a eficienței economice, ci o înrăutățire.

Realizarea fondului de stat la cele două produse și, în ansamblu, aplicarea programului de autoconducere și autoaprovizionare teritorială fac să crească răspunderea consiliilor unice agro-industriale, a conducătorilor unităților agricole, a comunelor, orașelor și județelor pentru realizarea bunurilor de consum agroalimentare necesare unei bune aprovizionări. Dar, concluzia esențială ce se desprinde din investigația de față este aceea că buna aprovizionare, consumul în general, sînt condiționate de realizarea și depășirea producțiilor stabilite.

Ion MAJEA

Academia „Ștefan Gheorghiu”

Tabelul nr. 4

Gradul de realizare, pe destinații, a producției de porumb
— realizări față de plan — %

Unitatea	Producția totală		Repartizarea producției totale					
			Fond de stat		Consum intern		Alte valorificări	
	1981	1982	1981	1982	1981	1982	1981	1982
C.A.P. Bugiulești	105	172,1	131	167,4	95,6	223,1	100	100
C.A.P. Lăcusteni	56,6	140	136,8	197,9	27	130,6	57,1	69,1
C.A.P. Livezi	95	191,5	144	274,2	74,6	168,5	100	114,9
C.A.P. Roșiile	120,5	124,7	111,5	142,9	135,4	117,1	128,1	112,5
C.A.P. Tepești	101,1	153,8	134,7	136,8	84,6	197,2	110,2	117,6
C.A.P. Zătreni	51,1	105,8	106,3	173,5	44,7	146,8	26,5	—
C.U.A.S.C. Zătreni	67	149,3	96,2	183,0	65,1	150,7	49,1	57,9

Promovarea cooperării economice internaționale — cale importantă de asigurare a economiei naționale cu materii prime deficitare (I)

IN CONDIȚIILE actuale ale economiei mondiale, participarea fiecărei țări la diviziunea internațională a muncii se amplifică și capătă valențe noi, superioare, prin promovarea activă a cooperării economice și tehnico-științifice internaționale.

Fiind în deplină concordanță cu tendințele evoluției lumii contemporane, adesea prefigurând viitorul sistem al relațiilor economice dintre state și confruntându-le, totodată, acestor raporturi un caracter mult mai complex și mai stabil, de reciprocă angajare și avantajare în realizarea obiectivelor convenite, cooperarea economică internațională se manifestă tot mai imperios ca o necesitate obiectivă a evoluției fiecărei țări și, implicit, al progresului economico-social al întregii umanități.

Adesea fundamentată și derivată din complementaritățile existente între diferitele economii naționale, cooperarea internațională contribuie activ la înzestrarea cu factori de producție deficitari și, prin aceasta, la descoperirea și antrenarea în circuitul economic intern și internațional a unor resurse nefolosite încă — deținând astfel un rol important în potențarea și valorificarea superioară a acestor resurse. Unul din obiectivele majore avute în vedere de diferite state atunci când își intensifică și diversifică cooperarea economică internațională îl reprezintă asigurarea economiilor lor naționale, pe perioade îndelungate, cu surse sigure de materii prime. Experiența din ultimul deceniu demonstrează cum datorită repartizării inegale a resurselor pe glob, concomitent cu sporirea necesităților de asemenea resurse în toate economiile naționale, s-a produs o amplificare și diversificare a fluxurilor internaționale de materii prime, de produse de bază.

Datorită însă caracterului epuizabil, în unele cazuri chiar pe perioade relativ scurte de timp, al unora din resursele naturale, aprovizionarea directă de pe piața mondială devine din ce în ce mai incertă și mai costisitoare — de unde necesitatea promovării unor tipuri de relații mai sigure, mai angajante pentru toate părțile interesate. Or, cooperarea economică internațională se dovedește a fi calea reciproc avantajoasă cea mai sigură și, adesea, cea mai eficientă, de completare a nevoilor naționale cu materii prime deficitare.

Politica economică profund științifică a partidului și statului nostru pornește de la evaluarea corectă a nevoilor de dezvoltare economico-socială a țării în diferite etape, comparativ cu posibilitățile naționale interne de care dispunem, stabilind, totodată, cuantumul și modalitățile cele mai adecvate și mai eficiente de antrenare a țărilor la schimburile economice internaționale.

În acest context, promovarea cooperării economice internaționale se înscrie în strategia de ansamblu a conducerii superioare de partid și de stat, aducând o contribuție însemnată la dezvoltarea economiei naționale în ritmuri susținute. Bazată pe principiile unanim recunoscute consfințite de dreptul internațional și fiind în deplin consens cu conceptul noii ordini economice și politice internaționale, politica de largă cooperare economică internațională a României constituie, totodată, un fundament solid pentru dezvoltarea unor raporturi noi, echitabile între state și, în general, pentru promovarea păcii în lume.

Aceste valențe multidimensionale ale cooperării internaționale au fost subliniate de **tovarășul Nicolae Ceaușescu** în recenta sa cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. pe problemele industriei și agriculturii, arătînd că: „Practic, trebuie să facem totul ca să asigurăm — chiar în aceste condiții economice mondiale grele — extinderea relațiilor economice, a cooperării în producție, ca singura cale pentru asigurarea depășirii în general a greutăților create de criza mondială, pentru dezvoltarea economico-socială a țării”.

Or, este bine cunoscut că încă din iulie 1975, în cadrul Plenarei C.C. al P.C.R., referindu-se la problemele deosebit de importante pe care le ridică dezvoltarea prezentă și viitoare, în ritm susținut și la nivel calitativ superior a întregii economii naționale, **tovarășul Nicolae Ceaușescu** evidențiază că: „Pe primul plan al preocupărilor va trebui să stea dezvoltarea bazei

de materii prime și energetice, ținînd seama că progresul industriei, al întregii economii naționale, este condiționat într-o măsură hotărîtoare de asigurarea resurselor de materii prime și combustibil, de utilizarea lor rațională, de crearea de noi inlocuitori și materiale chimice sintetice”.

Prin aceste acțiuni se urmărește ca la sfîrșitul deceniului România să devină independentă din punct de vedere energetic și al combustibililor. Impulsionarea dezvoltării bazei de materii prime și resurse energetice se realizează, pe plan intern, în principal pe trei căi:

— intensificarea activității de descoperire și punere în valoare a noi zăcăminte de resurse energetice și substanțe minerale utile, prin extinderea tehnicilor moderne de prospectare, explorare și exploatare, cu precădere pentru țiței, gaze naturale, cărbuni, minereu de fier și diferite metale neferoase;

— creșterea gradului de acoperire din țară a necesarului de cărbune cocsificabil, feroaliaje, laminate, metale neferoase, cauciuc sintetic, lînă, piei, fire sintetice, celuloză, alte produse de bază, inclusiv prin recuperarea și refolosirea materialelor și deșeurilor, prin recondiționarea diferitelor materiale, subansamble, piese;

— reducerea substanțială a consumurilor specifice la toate materiile prime și îndeosebi la țiței, cocs metalurgic, metale, produse chimice, celuloză, produse ale industriei ușoare.

Prin aplicarea corelată a unor ample programe de măsură va spori gradul de asigurare din resurse interne și, implicit, de reducere a părții importate pentru o serie de materii prime, cum ar fi: țiței, cocs de furnal, cocs de turnătorie, produse metalurgice, bioxid de titan, celuloză, piei bovine etc.

Opțiunea pentru intensificarea cooperării economice internaționale în scopul aprovizionării sigure și pe perioade îndelungate a economiei naționale cu o serie de materii prime deficitare este, așa cum am mai menționat, impusă în mare parte de contextul actual al economiei mondiale, care face tot mai riscantă acoperirea necesarului suplimentar de asemenea resurse pe calea importurilor clasice. Crizele economiei mondiale, în special criza energetică și de materii prime, recesiunea economiilor naționale, politica societăților transnaționale de transformare a problemei resurselor naturale într-o puternică armă strategică, evoluția sinuoasă a prețurilor produselor de bază, privită atît pe termen scurt, cît mai ales mediu și lung etc., reprezintă factori care influențează, perturbă și uneori chiar bulversează evoluția normală a comerțului de materii prime, sporindu-i gradul de imprecizie și risc.

În acest sens, este elocventă evoluția prețurilor internaționale ale produselor de bază pe primele luni ale anului curent, care — cu toate că reflectă numai o situație conjuncturală — redă totuși pregnant instabilitatea lor, marja largă și sinuoșitatea variațiilor nivelurilor lor. Extremele sînt date de tendința de scădere accentuată a prețurilor combustibililor și, la polul opus, de creșterile mai însemnate ale prețurilor pentru unele produse primare industriale și agricole. Este notabil faptul că tendința de creștere a prețurilor pentru materiile prime industriale s-a înregistrat în contextul intensificării acțiunii unor factori care, dimpotrivă, concură la micșorarea nivelului acestor prețuri, cum ar fi: reducerea cererii din partea cumpărătorilor și comercianților, creșterea stocurilor producătorilor, scăderea indicelui de folosire a capacităților de producție etc.

Pentru perioadele viitoare se estimează că în general va avea loc o creștere a cererii de materii prime, atît în țările capitaliste dezvoltate, unde se prevede o reînviore a economiei, cît și în țările în curs de dezvoltare, orientate cu precădere spre prelucrarea, cel puțin primară, a propriilor lor resurse naturale. Coroborînd toate aceste tendințe cu ceilalți factori amintiți care acționează pe piața internațională, reținem în mod evident incertitudinea pe termen scurt, dar mai ales pe termen lung, în ceea ce privește evoluția prețurilor internaționale pentru fiecare materie primă.

În aceste condiții, pentru a contracara sau anihila efectele nocive ale crizelor economiei mondiale, în special ale crizei co-

surselor de materii prime și energetice — care nu sînt un fenomen trecător, temporar, ci dimpotrivă, reprezintă o stare de durată ce se poate prelungi — o serie de state întreprind modificări fundamentale în conceperea și aplicarea politicilor lor economice, prin concentrarea mai atentă asupra propriilor rezerve, prin punerea lor în valoare și, paralel, prin intensificarea și promovarea de noi acțiuni de cooperare, în forme foarte variate și uneori deosebit de complexe, care permit încheierea de contracte comerciale pe termen lung — acoperindu-și pe această cale o parte însemnată din necesarul deceniilor viitoare de materii prime.

Înscriindu-se pe aceste coordonate stringente ale evoluției actuale ale politicilor economice și țara noastră, Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000⁷ sintetizează preocuparea permanentă pentru adoptarea celor mai corespunzătoare modalități de acoperire a nevoilor țării noastre cu unele resurse, în special prin intensificarea cooperării economice internaționale astfel: „În realizarea cooperării tehnico-științifice cu alte țări, se va acorda prioritate soluționării problemelor legate de lărgirea și valorificarea bazei de materii prime și combustibili, accelerarea dezvoltării energiei nucleare, utilizarea mai rapidă a unor noi surse de energie, promovarea tehnologiilor moderne în metalurgie, chimie, construcții de mașini, electronică, agricultură, industrie alimentară.

Pentru realizarea acestor deziderate majore, România amplifică relațiile sale de colaborare cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare și cu țările capitaliste dezvoltate, promovind forme de cooperare variate și cu grade de complexitate diferite, în funcție de o serie de factori, cum ar fi: de țara parteneră, de cadrul juridic și instituțional de desfășurare al acestor activități, de condițiile concrete ale amplasării și gradului de accesibilitate la resursele respective, de modalitățile acceptabile de ștergere a obligațiilor reciproce etc.

Corespunzător acestor factori, România utilizează forme de cooperare economică internațională diferite, menite să asigure aprovizionarea economiei naționale cu materii prime deficitare.

Livrarea de către România de mașini, utilaje, instalații și acordarea de asistență tehnică

DENUMITĂ și „formula românească de cooperare“, această formă este pe deplin viabilă în prezent, dovedindu-se a fi deosebit de avantajoasă atît pentru țara primitoare, beneficiară a obiectivului economic realizat, întrucît îi permite valorificarea resurselor și dezvoltarea economică, fără eforturi financiare mari, cît și pentru țara donatoare, întrucît aceasta realizează un export important de mașini, utilaje și asistență tehnică disponibile, primind în contrapartidă materii prime de care are nevoie.

Fiind foarte maleabilă, această formă de cooperare a evoluat în timp, în prezent regăsindu-se în diferite variante. Într-o variantă mai veche, creditul se restituie cu produse obținute cu mașinile și utilajele respective, fiind posibilă o prelungire a contractului respectiv și după rambursarea integrală a contravalorii obiectivului economic realizat. În prezent se practică intens varianta construirii de obiective industriale „la cheie“,

sau „produsul în mînă“ — plata efectuîndu-se în diferite forme. O variantă relativ mai recentă o reprezintă **cooperarea industrială tripartită**, în care partenerii provin din țări socialiste, capitaliste și în curs de dezvoltare. De regulă, partenerii din țările socialiste, împreună cu cei din țările capitaliste construiesc un obiectiv economic important pe teritoriul unei țări în curs de dezvoltare. Implicînd conlucrarea unor firme din țări cu structuri politico-economice diferite, prin aranjamentele reciproce avantajoase, cooperarea industrială tripartită constituie un adevărat model pentru viitoare înțelegere multilaterală, contribuind astfel la instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Potențialul industrial al țării noastre într-o serie de domenii fundamentale pentru demararea și dezvoltarea economiei, ca de exemplu: producerea de utilaje miniere diverse, de utilaje pentru explorări și exploatare petroliere, rafinării și alte instalații petrochimice, utilaje pentru exploatarea și industrializarea lemnului, pentru prelucrarea diferitelor materiale de construcții etc., a permis și permite intensificarea participării României la construirea unor obiective economice în străinătate, în special în țările în curs de dezvoltare, cu rambursarea acestui credit, conform diferitelor variante oferite de „formula românească de cooperare“.

Dintr-un număr de peste 55 de obiective construite în ultimii ani, 13 sînt în industria chimică, 7 în industria minieră și petrolieră, 9 în industria materialelor de construcții și a lemnului, 6 în construcții de mașini etc. Dintre obiectivele mai importante realizate prin această formă de cooperare, menționăm: rafinării în India, Siria și Pakistan, fabrici de sodă în Turcia și Egipt; combinate pentru industrializarea lemnului în Sri Lanka, Iran, R.P. Congo; linii de montaj și fabrici de tractoare în Egipt și Iran; complexe de exploatare și concentrare a fosfaților în Egipt și Siria; instalații diverse pentru extracția antracitului în Vietnam. În cadrul cooperării pentru explorarea și exploatarea fosfaților din Tunisia, de la M'Bata, de exemplu, România a livrat instalații, echipamente și asistență tehnică, rambursarea creditului prevăzîndu-se a se efectua cu fosfați, cu alte materii prime și cu devize convertibile.

O variantă și totodată formă modernă și eficientă a cooperării economice și tehnico-științifice internaționale o reprezintă **acordarea de asistență tehnică**, menită să contribuie la valorificarea superioară a resurselor naturale și umane, la accelerarea progresului economic și social, în special în țările în curs de dezvoltare. Activitatea de asistență tehnică desfășurată de țara noastră își lărgeste aria geografică continuu și cunoaște un dinamism accentuat, în prezent fiind încheiate contracte cu peste 70 de state din Africa, Asia și America Latină, iar numărul specialiștilor români care lucrează în aceste țări depășește 12.000.

România acordă asistență tehnică în domeniul geologic și minier, prin trimiterea de specialiști cu experiență și calificarea necesară, care conlucrează cu și formează specialiști locali executînd în minele partenerului analize și studii tehnologice elaborînd rapoarte și concluzii cu privire la cercetările respective. Exemple în acest sens oferă I.C.E. Geomin, care în contractele încheiate cu diferite organisme din Maroc a prevăzut plata asistenței tehnice cu diferite materii prime, sau cu firma Sonarem din Algeria, cu plata prin livrarea de minereu de fier.

Sanda ARSENE
Spiridon MANOLIU

Politica de repartizare rațională a forțelor de producție

(Urmare din pag. 6)

siliilor populare, la împletirea tot mai strînsă a activității statale cu cea de partid și obștească, la îmbinarea democrației directe cu cea reprezentativă. În sistemul democrației socialiste un rol deosebit de important îl au consiliile populare ca formă de participare, prin reprezentare a oamenilor muncii la conducere. Măsurile luate în ultimii ani — reforma administrativ-teritorială din 1968, instituționalizarea Congresului deputaților consiliilor populare, a Conferinței pe țară a președinților consiliilor populare comunale și orașenești, a conferințelor județene ale președinților consiliilor populare comunale și orașenești, crearea Camerei legislative a consiliilor populare, instituționalizarea adunărilor cetățenești, ca o nouă formă demo-

cratică de participare a maselor la dezbaterile principalelor probleme ale activității economiei socialiste, se constituie ca tot atîtea momente ale adîncirii democrației socialiste în țara noastră.

Înfăptuirea obiectivului fundamental stabilit de Congresul al XII-lea privind trecerea la un nou stadiu de dezvoltare realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile ridică în fața organelor locale sarcini deosebit de complexe, ceea ce impune îmbunătățirea continuă a activității organizatorice și politice. În acest sens este necesar ca organelor locale de stat, pe baza unor analize multilaterale, responsabil și exigente să-și intensifice acțiunile în vederea lichidării unor deficiențe ce se mai manifestă încă în realizarea principiilor autoconducerii, autoaprovizionării și autogestunii. Realizarea acestui obiectiv complex este indisolubil legată de atragerea tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, la conducere, de participarea activă și eficientă a oamenilor muncii la rezolvarea multiplelor probleme ale dezvoltării economico-sociale a fiecărei zone și localități, de întărirea legăturilor organelor locale ale puterii de stat cu masele.

Considerații privind determinarea nivelului productivității muncii *)

AȘA CUM orice muncă apare, pe de o parte, ca muncă individuală, iar pe de altă parte, ca un segment al muncii sociale, și productivitatea muncii îmbracă două forme fundamentale: productivitatea socială a muncii (W_s) și productivitatea individuală a muncii (W_i).

După cum este cunoscut, productivitatea socială a muncii (W_s) exprimă eficacitatea (rodnicia) cu care este cheltuită în condiții normale din punct de vedere social (ca înzestrare, calificare, intensitate și organizare) o anumită cantitate de muncă vie și materializată. Ea se determină pe produs, pe ramură și pe economie națională. Calculul productivității sociale a muncii pe produs presupune cunoașterea tuturor fazelor necesare obținerii produsului finit, munca vie consumată într-o anumită fază devenind muncă materializată pentru următoarea fază și inclusă în valoarea respectivului produs. Astfel, pentru a calcula " W_s " în producția de încălțăminte este necesară cunoașterea consumului succesiv de muncă vie și materializată — consum efectuat în condiții normale din punct de vedere social — începînd cu obținerea pieilor brute¹⁾, colectarea, tăbăciră și prelucrarea lor²⁾; la aceasta se adaugă cheltuielile de muncă vie și materializată, pentru proiectarea, confecționarea propriu-zisă a produselor plus cheltuielile de muncă pentru transport etc.

În acest context trebuie subliniat că nivelul productivității sociale a muncii este condiționat, pe de o parte, de condițiile de producție ale ramurii, de calitatea factorilor de producție disponibili și de modul lor de utilizare iar, pe de altă parte, de condițiile de producție din alte ramuri, care, aflate în amonte celei la care ne referim, îi furnizează mijloace de producție în accepțiunea cea mai largă a termenului. În acest fel, economia de muncă dintr-o întreprindere devine o componentă a acțiunii de economisire a muncii la nivelul întregii societăți; la nivelul economiei naționale, productivitatea socială a muncii se exprimă prin venitul național ce revine pe un lucrător productiv.

Celălalt indicator, productivitatea individuală a muncii (W_i) reprezintă rodnicia cu care este cheltuită munca în funcție de condițiile proprii, specifice (de înzestrare tehnică, de calificare, de intensitate a muncii, de organizare etc.) în care își desfășoară activitatea un lucrător, o formație de lucru, o secție de producție sau o întreprindere. Desebirile dintre lucrători, dintre locurile de muncă și dintre unitățile economice în privința condițiilor concrete de muncă determină diferențe importante în nivelul productivității individuale a muncii. Avînd în vedere structura consumului de muncă, sistemul pirghiilor economice utilizate în întreprinderi ca și metodele de evaluare a indicatorilor de plan, productivitatea individuală a muncii îmbracă, la rîndul său, două forme: productivitatea individuală a muncii vie (W_{iv}) și productivitatea individuală a muncii totale (W_{it}).

Productivitatea individuală a muncii vie (W_{iv}) — indicator care se utilizează în practica economică curentă — exprimă rodnicia cu care este cheltuită munca vie deposedată de un lucrător productiv, de o formație de lucru sau de lucrătorul productiv colectiv dintr-o anumită întreprindere în raport cu condițiile specifice în care are loc producția. Nu mai insistăm asupra modului de calcul, îndeobște cunoscut, al acestui indicator. Amintim doar că metodologia cunoscută, operînd cu informații primare existente în evidențele întreprinderii, își găsește deplina aplicabilitate la nivelul secțiilor și atelierelor. Ea poate fi aplicată și prin folosirea tehnicii electronice de calcul.

Productivitatea individuală a muncii totale (W_{it}) exprimă rodnicia, eficacitatea cu care este cheltuită munca totală — vie și materializată — într-o verigă a sferei productive (întreprindere, secție, atelier) în raport cu condițiile specifice de

producție: înzestrare tehnică, organizare, condiții naturale, calificare, intensitate a muncii etc. În principiu, " W_{it} " se măsoară ca rezultat al raportului dintre producția obținută (evaluată în diferite unități de măsură) și munca totală cheltuită, vie și materializată, exprimată în ore-om. Introducerea acestui indicator în practica economică în scopul de a aprecia mai judicios productivitatea muncii individuale ar avea o deosebită importanță teoretică și practică. Succint, aceasta ar rezulta din:

1) " W_{it} " exprimă sensul profund al conceptului de productivitate a muncii, fiind adevărata măsură a eficienței cu care este cheltuită munca vie și materializată într-o unitate economică (întreprindere, secție, atelier, echipă etc.).

2) " W_{it} " poate fi considerat normativ de eficiență reprezentativ prin intermediul căruia se fundamentează producția care urmează a se obține prin folosirea unei anumite părți din avuția națională încredințată de societate unui colectiv de oameni ai muncii.

3) Productivitatea individuală a muncii totale permite aprecierea reală a eficienței economice în dinamica aceleiași întreprinderi ca și între diferite întreprinderi sau ramuri. Este evident că, la același nivel al eficacității muncii vie, productivitatea muncii totale este mai mare în întreprinderile care au o compoziție valorică și organică a fondurilor de producție mai mică, expresie a unor preocupări sporite pentru utilizarea rațională, eficientă a muncii materializate. Calculînd " W_{it} " ca rodnicie a muncii totale cheltuite (exprimată în ore-om) se asigură evaluarea unitară a factorilor de producție din întreprinderi și ramuri economice, fiind posibile comparații realiste între acestea; o asemenea situație este greu de realizat în prezent, cînd nivelurile productivității muncii, diferite de la o ramură la alta, sînt determinate prin prisma consumului de muncă vie, făcînd abstracție de nivelul înzestrării tehnice a muncii, al consumului de energie și al calității obiectelor muncii utilizate.

4) Prin determinarea " W_{it} ", în funcție de întregul consum de muncă ocazionat de obținerea producției, se asigură unitatea între metodologia de calcul a productivității muncii și a tipului de preț practicat în economie. Astfel, potrivit Legii nr. 19/1971, pentru tipul de preț de producție, beneficiul ce-l conține se determină în raport de costurile reale ale ramurii sau subramurii, asigurîndu-se în principiu o rată medie de rentabilității. Dar cum ponderea cheltuielilor cu munca vie, respectiv materializată, diferă de la un produs la altul, se ajunge implicit ca la produse care asigură o rată a rentabilității identică, productivitatea muncii calculată în raport doar de cheltuielile cu munca vie să fie diferită. Ca atare, în prezent, sînt încă destule situații în care pentru unitățile economice devin mai „convenabile” și deci „preferențiale” prin prisma îndeplinirii planului productivității muncii produsele și sortimentele în care, la un consum egal de muncă totală, ponderea muncii materializate este mai mare. Dacă prin metoda valorică — care are la bază producția netă — anomalia de mai sus se elimină în mare măsură, ea se menține atunci cînd productivitatea muncii se determină în unități naturale și natural-convenționale. Situația — nefirească în raport cu exigențele asigurării echilibrului material al reproducției, cu necesitatea de a obține acele produse realmente necesare consumului productiv și neproductiv — poate fi prevenită în cea mai mare parte prin includerea productivității individuale a muncii totale în rîndul indicatorilor de eficiență a celor în funcție de care se eliberează fondul total de retribuire.

5) Pe baza acestui indicator, este posibilă evoluția logică, corelată, a indicatorilor de eficiență aflați în legătură nemijlocită: productivitatea muncii, costul unitar și rata rentabilității. Astfel, în spiritul teoriei valorii-muncă, creșterea productivității muncii atrage după sine reducerea costului unitar și sporirea ratei rentabilității (atunci cînd nivelul prețului este constant). În prezent, cînd productivitatea muncii este apreciată ca eficiența cu care se utilizează unul din factorii producției — munca vie — este posibil ca sporirea ei să fie însoțită de creșterea costului unitar și micșorarea ratei rentabili-

* Prima parte a articolului a apărut în numărul 27 al revistei

1) Acest lucru se realizează prin mecanismul prețurilor de livrare stabilite unitar pe categorii, fapt ce asigură preluarea în calcul pentru etapele următoare a cheltuielilor normale din punct de vedere social.

2) Condițiile sociale de cheltuire a muncii sînt evaluate pentru aceste etape prin intermediul normelor de consum de muncă vie și materializată la nivel de ramură.

tății. Situația este explicabilă prin aceea că cheltuielile cu munca vie tind să se reducă absolut și ca pondere în costul produsului. În special ca efect al introducerii progresului tehnic sub forma mecanizării, automatizării, electricității, chimizării. În general, asemenea procese economisesc munca vie — contribuind astfel la creșterea productivității ei — dar necesită un volum suplimentar de mijloace de producție — reprezentând în fond materie naturală și munca vie din alte sectoare — apreciate de utilizator drept cheltuieli de muncă materializată, incluse în costul produsului dar neluate în calculul productivității muncii. Corespunzător, în prezent, sînt caracteristice două tipuri de corelații între dinamica productivității muncii și cea a costului unitar: a) indicele de creștere a productivității muncii este mai mare decît indicele de reducere a costului unitar; b) paralel cu creșterea productivității sporește costul unitar.

Pe planul corelației între dinamica productivității muncii și a ratei rentabilității (în condițiile cînd calitatea și structura producției rămîn neschimbate), situațiile reprezentative sînt următoarele:

$$\frac{B_1}{B_0} > \frac{W_1}{W_0}$$

cînd creșterea productivității muncii este însoțită de reducerea costului unitar:

$$B_1 < B_0 \quad \text{deși} \quad W_1 > W_0$$

cînd costul unitar crește paralel cu sporirea productivității muncii (situație anormală din punct de vedere al logicii economice și a teoriei valorii-muncă), în care $B_1 \cdot B_0 =$ rata rentabilității în perioada curentă, respectiv de bază; $W_1, W_0 =$ productivitatea muncii.

Calculul productivitatea individuală a muncii totale, ca rodnicie cu care se utilizează munca vie și materializată, se asigură ca odată cu sporirea productivității muncii, evoluția costului unitar și a ratei rentabilității să concorde cu logica economică, cu cerințele dezvoltării pregnant calitative a industriei și economiei românești.

Nu trebuie pierdut din vedere că indicatorul ce-l propunem poate fi utilizat și drept criteriu pentru eliberarea fondului de retribuire, asigurîndu-se astfel echilibrul financiar al unității economice și o circulație monetară sănătoasă. Totodată, luarea în considerație a dinamicii productivității individuale a muncii totale ar putea să contribuie la o mai bună fundamentare a deciziilor pentru reducerea duratei săptămîinii (zile) de muncă, în așa fel încît micșorarea fondului național de timp de muncă vie să fie concordanță de creșterea eficienței cu care se utilizează, în fiecare verigă munca vie și materializată.

Cu toate valențele cognitive și cointeresative ale indicatorului productivitatea individuală a muncii totale (W_{it}), acesta nu s-a aplicat în practică, deși necesitatea determinării lui a fost și este larg argumentată de numeroși specialiști, sensul său profund fiind relevat în documentele de partid și de stat. Acest fapt se datorează în principal dificultăților de comensurare. Dacă în ceea ce privește numărătorul raportului

$\left(\frac{Q}{T}\right)$ soluțiile găsite pot fi acceptabile, alegînd unul dintre indicatorii de volum (producția fizică, producția în unități natural-convenționale, valoarea producției marfă la prețuri de livrare*), în privința numitorului se ridică mai multe probleme:

A. Stabilirea sferei de cuprindere a cheltuielilor cu munca materializată. Fără a intra în analiza detaliată a avantajelor și limitelor diferitelor soluții, opinăm pentru luarea în calcul a cheltuielilor cu obiectele muncii, energia, combustibilul, apa și amortizarea tuturor fondurilor fixe, deoarece acestea reprezintă consumul de muncă materializată (V_{MC}) din unitatea respectivă.

B. Evaluarea în aceeași unitate de măsură a cheltuielilor cu munca vie și materializată, pentru a le face comparabile și insumabile, astfel ca:

$$F_{TM} = F_v + N$$

*) În condițiile noilor prețuri reasezate în urma legii nr. 10 din 18 dec. 1960, considerăm indicat să se utilizeze indicatorul producția marfă în prețuri de livrare, deoarece include și partea din venitul net ce îmbracă forma I.C.M. Sistemul conștient că valoarea producției marfă în prețuri de livrare nu exprimă — nici chiar în unitățile cu ciclul scurt de fabricație — calitatea rezultatelor obținute de pe urma cheltuirii unei cantități date de muncă, vie și materializată. În consecință, trebuie eliminată influența producției neterminate, a stocurilor de producție finite etc.

**) Fără îndoielă că mărirea indicatorului „N” este influențată printr-o altă și de structura producției din ramurile producătoare de mijloace de producție. Acest fapt nu alterează valoarea medie a lui „N”, chiar dacă avem în vedere că pe ansamblul acestor ramuri influența structurii producției din diferite întreprinderi se compensează reciproc, ca expresie a cerințelor legii valorii, după care volumul și structura valorilor de întrebuințare sînt implicate nemijlocit în formarea valorii sociale.

unde F_{TM} — fondul total de muncă simplă (în ore-om); F_v — fondul de muncă vie consumată (în ore-om); N — fondul de muncă (în ore-om) conținut în mijloacele de producție consumate.

În prezent, întreprinderile calculează fondul total de timp de muncă vie (în ore-om) disponibil și efectiv cu ajutorul căruia exprimă volumul fizic al muncii vii cheltuite. Pentru evaluarea în unități de timp de muncă a valorii mijloacelor de producție consumate este necesar să se cunoască echivalentul valoric al unei ore de muncă din ramurile producătoare de mijloace de producție; problema este extrem de dificilă, avînd în vedere marea diversitate a condițiilor din ramurile și întreprinderile care produc mijloace de producție, fiecare avînd un anumit echivalent valoric al orei de muncă. Mai trebuie avute în vedere momentele diferite în care mijloacele de producție ce se consumă au fost produse (și deci valoarea nou creată pe o oră de muncă va fi diferită în timp, în aceeași ramură), ca și faptul că o parte a mijloacelor de producție provin din import.

Soluția cea mai accesibilă, deși conține o serie de elemente convenționale, ar putea-o reprezenta determinarea echivalentului valorii nou create într-o oră de muncă din ramurile sectorului I (α) după relația:

$$\alpha = \frac{V_{NI}}{F_{I1}}$$

unde V_{NI} — valoarea nou creată în ramurile sectorului I; F_{I1} — fondul total de timp de muncă (în ore-om) cheltuit de lucrătorii productivi din sectorul I.

Pe baza indicatorului „ α ” valoarea mijloacelor de producție consumate în fiecare unitate ar putea fi transformată în ore de muncă vie după relația:

$$N = \frac{V_{MC}}{\alpha}$$

În acest moment al evaluării, dificultatea constă în faptul că „N” reprezintă ore de muncă de complexitate medie în ramurile producătoare de mijloace de producție**, iar fondul de timp de muncă vie (F_v), pe care fiecare unitate îl calculează în prezent, exprimă orele de muncă de complexitate specifică fiecărei întreprinderi. Pentru a le face comparabile acestea ar putea fi aduse la același nivel de complexitate în cadrul a două etape:

a) „ F_v ” trebuie transformat în ore de muncă simplă după relația:

$$F_v = \sum_{i=1}^m n_i \cdot t_i \cdot \gamma_i \quad \text{unde: } n_i = \text{numărul de personal pe}$$

categorii, trepte de retribuire și funcții; t_i = timpul efectiv lucrat de către personalul din fiecare categorie în intervalul dat; γ_i = coeficienții de transformare a muncii de complexitate diferită în muncă simplă în raport de nivelul retribuției medii orare.

b) Transformarea lui „N” în unități de muncă comparabile cu cele în care a fost evaluat „ F_v ”. Problema prezintă dificultăți ca urmare a faptului că însăși semnificația muncii simple este diferită de la o ramură la alta, de la o perioadă la alta. Este evident că o anumită semnificație are munca simplă — în accepțiunea folosită de noi — în gospodăria comunală, în unele sectoare agricole și alta în cercetarea științifică electronică, industrie minieră etc.

Soluția o poate constitui calcularea unui coeficient (β) care să reflecte raportul dintre retribuția tarifară minimă din ramurile producătoare de mijloace de producție ($r_{min I}$) și cea din întreprinderea analizată ($r_{min i}$).

$$\beta = \frac{r_{min i}}{r_{min I}}$$

Pe această bază, devine posibilă transformarea muncii încorporate în mijloace de producție consumate (N) în ore de muncă simplă (N^x) comparabile cu cele din întreprinderea analizată după relația:

$$N^x = N \cdot \beta$$

În aceste condiții „ W_{it} ” se poate determina ca raport între valoarea producției marfă în prețuri de livrare (V_{PM}) și fondul total de muncă, vie și materializată, cheltuită în întreprindere. Deci:

$$W_{it} = \frac{V_{PM}}{F_{TM}} = \frac{V_{PM}}{\frac{V_{MC}}{\alpha} \cdot \beta + \sum_{i=1}^n n_i \cdot t_i \cdot \gamma_i}$$

Aplicarea metodei presupune calcularea centralizată de către D.C.S. a indicatorilor „ α ” și „ $r_{min I}$ ”. Acest efort poate fi însă compensat prin faptul că metoda propusă răspunde unor cerințe exprese ale sporirii eficienței economice.

Tatiana GAVRILĂ
Ilie GAVRILĂ

Exigențe ale sporirii eficienței muncii

SA CONTINUAM examinarea unor probleme legate de creșterea eficienței muncii. Așadar, una din cauzele care determină ca productivitatea să nu crească la nivelul condițiilor create o constituie gradul — adesea relativ scăzut — de utilizare a timpului de lucru de către cei angrenați în producție. După cum este cunoscut, ponderea muncitorilor în totalul personalului muncitor din industrie a crescut la niveluri ridicate, mai ales în anii de după 1965, ajungând la 91% în 1980. Pe de altă parte, gradul de folosire a timpului de lucru al muncitorilor este încă necorespunzător. Sînt situații în care nivelul mai scăzut de utilizare a timpului de lucru, concomitent cu sporirea numărului de muncitori, a condus la creșterea volumului total al timpului neutilizat.

Din analiza balanței timpului de lucru neutilizat rezultă că o parte importantă din timpul de lucru nu este folosită datorită unor deficiențe în organizarea producției și a muncii. În mare parte, asemenea deficiențe sînt legate de funcționarea uneori defectuoasă a aprovizionării tehnico-materiale, a întreținerii și exploatareii mașinilor și utilajelor etc. În același sens a acționat și indisciplina în muncă; pierderile de timp datorate întreruperilor în producție, învoierilor, concediilor fără plată și absențelor nemotivate însumează încă zeci de milioane ore-om, ceea ce echivalează cu timpul de lucru a mii de muncitori.

Reducerea volumului de timp de muncă utilizat în producție este influențată și de ceea ce numim „mişcarea personalului muncitor” — respectiv plecările din întreprinderi ca urmare a încălcării disciplinei muncii și încadrările de personal nou pe posturile rămase astfel vacante. Este drept, pierderile de timp de lucru, cu alte cuvinte de producție, cauzate de deficiențele menționate au fost compensate parțial prin ore suplimentare. Deși și acestea prezintă un volum total în scădere, cuantumul lor, încă ridicate pentru mai multe întreprinderi industriale, nu sînt în măsură să releve o activitate superior organizată și desfășurată. Firește că reglementările legii urmărind întărirea ordinii și disciplinei în producție — premisă esențială unei activități eficiente — se dovedesc de o mare însemnătate, asigurînd, după cum demonstrează practica, o creștere a gradului de utilizare a timpului de lucru.

Un alt aspect acum. Analiza evoluției productivității evidențiază, pentru fiecare unitate industrială, necesitatea amplificării măsurilor în scopul de a asigura creșterea randamentului muncii în condiții de economisire a energiei. Asemenea acțiuni reflectă esențialmente orientările relevante în documentele de partid; ele se înscriu, în mod nemijlocit, în cadrul larg al pro-

cupărilor de accentuare a factorilor intensivi în procesul dezvoltării, de valorificare cu o eficacitate sporită a întregului nostru potențial de resurse și forță de muncă. Avem astfel în vedere măsurile menite să asigure creșterea producției industriale — mai ales pe baza rezervelor încă nevalorificate în acest sens și cantonate în cadrul restructurării industriei și economiei prin prisma criteriului energetic, al reducerii severe a consumurilor specifice, al creșterii producției industriale într-un ritm mai accentuat în raport cu cel al investițiilor respective. Toate aceste procese sînt în măsură să se reflecte și în realizarea sarcinilor de creștere a producției industriale la 1 000 lei fonduri fixe. Subliniem, de asemenea, necesitatea ca sporirea gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de fabricație — respectiv nivelul, ritmul dotării întreprinderilor industriale cu mașini, utilaje, instalații moderne — să se realizeze în condițiile reducerii consumului de energie într-o unitate sau alta.

În întreaga perspectivă arătată se impune îmbunătățirea organizării activității sectoarelor de bază și auxiliare din întreprinderi. Așa cum demonstrează practica, unele neajunsuri care diminuează productivitatea pe ansamblul unei sau altei unități se vădesc cu deosebire în sectoarele calde (turnătorii forje, tratamente-termice), cît și în cele de prelucrare și montaje. În același sens se poate consemna activitatea neritimică cît și menținerea încă a unui număr destul de ridicat de muncitori auxiliari; acest număr ar putea fi diminuat chiar în condițiile asigurării doar a micii mecanizări pentru mai multe operații. Și transportul intern se impune mai bine organizat, așezat în mai mare măsură pe baze raționale; este necesar astfel ca introducerea metodelor moderne de transport, ca paletizarea și containerizarea, să se facă rapid, în concordanță cu perfecționarea fluxurilor tehnologice de fabricație. În contextul măsurilor de mai bună organizare a activității se mai impune creșterea nivelului tehnic al mașinilor, utilajelor, instalațiilor în concordanță cu sistemele și cerințele de realizare, urmărind și control activ ale producției.

Reducerea muncii trecute — factor de creștere a productivității

O ULTIMĂ chestiune, acum, cu caracter mai mult metodologic. Productivitatea muncii înglobează o sumă de factori calitativi, tehnici și economici, de producție și de organizare, mai bine spus exigențele sporirii ei se regăsesc în întregul proces de fabricație începînd cu concepția acesteia și pînă la defacerea ei. În acest context ni se pare necesar să subliniem lipsa de realism — cel puțin — a acelor specialiști care calculează și interpretează

productivitatea muncii la modul global, izolat, exclusiv ca număr de produse în unitate de timp sau ca timp ce revine pe unitatea de produs, fără să aibă în vedere procesele ce se petrec în amonte și în aval. Considerăm că productivitatea muncii trebuie privită ca o sumă a productivităților realizate pe întregul flux de fabricație pornind de la concepție, de la sectoarele primare (turnare, forjare, tratament termic) la sectoarele de prelucrare mecanice și de montaj final general. Numai examinînd productivitatea muncii din fiecare loc de muncă, din fiecare sector de fabricație putem comensura cît mai real productivitatea muncii pe diferite trepte de agregare.

De fapt, productivitatea muncii constituie o relație directă între patru factori principali și anume: mașina sau utilajul folosit la parametri tehnici și economici cît mai înalți; calificarea și îndemnarea lucrătorilor; concepția produsului și tehnologiile de lucru respective; iar toate acestea pe fondul unei organizări judicioase a muncii și a fabricației. A neglija unul sau altul dintre acești factori atrage după sine diminuarea productivității muncii. Mi se pare, deci, esențial ca acest indicator — productivitatea — să fie înțeles ca sumă a productivității muncii pe întregul flux de fabricație, tehnologic fiind necesar ca el să fie analizat și urmărit pe atelier, secție, mașină sau loc de muncă. A pune în valoare relația om-mașină înseamnă, în fond, a urmări la fiecare loc de muncă, în ateliere sau secții, costul oră/mașină.

În sensul celor arătate consider, totodată, că nu sînt realiste nici acele păreri potrivit cărora reducerea cheltuielilor materiale ar constitui în mai mică măsură un factor de creștere a productivității și mai mult un factor de sporire a eficienței unei activități — calitate care, firește, nu se poate contesta. Pe un plan de ansamblu, susținerea acestei păreri ar putea decurge din evidențierea relației de inversă proporționalitate între productivitatea muncii și cheltuielile materiale. De exemplu, pentru a realiza o piesă care are un adaos de prelucrare mai mic se consumă mai puțin timp.

Să relevăm și un alt aspect care se manifestă uneori: caracterul doar în aparență contradictoriu al relației dintre reducerea cheltuielilor materiale și creșterea productivității muncii. De exemplu, ca efect al adîncirii specializării și cooperării în producție, o creștere a cheltuielilor materiale (dar nu a consumurilor specifice pe unitate de produs) la nivelul întreprinderilor producătoare este însoțită de o sporire a productivității ca atare, privită ca randament orar, proces generat, în proporție însemnată, în condițiile acțiunii cheltuielilor cu munca trecută la unitățile situate în amonte față de cea care realizează produsul final. La nivel de ramură, dar mai ales al economiei naționale, sensul acestei relații se inversează oărecum: creșterea producti-

⁶⁾ Primele două părți ale acestui articol au fost publicate în numerele 28 și 29 ale revistei

vității muncii corespunde unei reduceri a ponderii cheltuielilor materiale în produsul social. Se poate spune, deci, cu toată certitudinea, că există o interdependență, o înlănțuire logică a factorilor ce stabilesc relația dintre caracteristicile și utilizarea mașinii sau instalației, cu produsul care încorporează nivelul tehnic și tehnologic și toate acestea în cadrul unei tehnologii de lucru și a organizării producției și a muncii. Stabilirea în mod judicios și economic a relației respective, a relației între cei patru factori menționați ne poate oferi premise hotărâtoare de creștere accelerată a productivității muncii.

PROMOVAREA CONSECVENTĂ a progresului tehnic în economia românească, sporirea productivității și a eficienței, reducerea cheltuielilor materiale constituie procese complexe, a căror desfășurare în ritm rapid, solicitat de împlinirea obiectivelor fărâșirii societății socialiste multilateral dezvoltate, este indisolubil legată de utilizarea întregii forțe de creație a poporului nostru. Referindu-se la eforturile care se fac pentru asimilarea de noi mașini și utilaje și modernizarea celor existente, pentru înnoirea producției, pentru trecerea la o nouă calitate în întreaga activitate, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, secretar general al parti-

dului, sublinia: „...**Avem oameni talentați, inventori, dornici să facă totul pentru a contribui la dezvoltarea economiei românești, la progresul științei în general. Trebuie însă să folosim mai bine această forță creatoare a poporului nostru**”. Iată, dar, un imperativ a cărui realizare implică nu numai eforturi în plan organizatoric, dar și conștientizarea în mai mare măsură a fiecărui om al muncii — fie el muncitor, inginer sau economist, proiectant sau cercetător — față de înaltele responsabilități cu care este investit pentru progresul economiei românești.

Barbu Gh. PETRESCU

SPORIREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

(Urmare din pag. 9)

nă corelare a transporturilor cu începerea programului de lucru, predarea schimburilor din mers, fără pierderi de timp, începerea lucrului la ora fixată. Analizate care s-au făcut în această direcție au surs în evidență că pierderile din fondul de timp disponibil, pot fi evitate, în măsura în care factorii de conducere din întreprinderi intervin operativ în analizarea lor și stabilesc măsuri concrete. S-au relevat în acest sens marea însemnătate ce o au acțiunile de **pregătire profesională intensivă**, ajutorul concret acordat tinerilor veniți în întreprindere pentru a se deprinde mai repede cu tehnica din domeniul, eliminarea unor neajunsuri în distribuția comenzilor pe om și mașină, stimularea inițiativelor creatoare etc.

În perspectivă s-a opinat pentru utilizarea în mai mare măsură a mijloacelor educaționale și politice, întărirea asistenței tehnice la locul de muncă, organizarea de schimburi de experiență pentru cunoașterea mai repede a unor tehnici și măsuri organizatorice avansate etc., toate constituind un sprijin concret și eficient în valorificarea mai deplină a fondului de timp disponibil în înlăturarea unor carețe ce mai apar în unele unități.

Rezervele disponibile — atrase operativ în circuitul productiv

ÎN FINALUL dezbaterii, a luat cuvântul tovarășul **Constantin CIOCAN**, secretar cu probleme economice la Comitetul județean al P.C.R. Arad, care odată cu prezentarea largă a acțiunilor și măsurilor luate de organul județean de partid în sprijinul creșterii productivității muncii la nivelul dotării tehnice, a conturat câteva din rezervele mari ce urmează să fie fructificate în întreprinderi, creînd, totodată, un tablou sinoptic al principalelor direcții de acțiune.

„Programele de măsuri întocmite la nivel de întreprinderi, centrale și județ — a spus interlocutorul —, pentru mobilizarea rezervelor de creștere a productivității muncii, au solicitat participarea unui mare număr de specialiști, cercetători, cadre de conducere, activiști de partid. Urmare a eforturilor depuse, în fiecare unitate cit și la nivelul Comitetului județean de partid, s-au concretizat programe speciale atît pentru 1983, cit și pentru ultimii doi ani din acest cincinal; ele cuprind asemenea măsuri de creștere a productivității diferențiat în funcție de condițiile existente.

Una din măsurile aplicate în toate unitățile și care dă rezultate bune este **planificarea indicatorului productivitatea muncii în unități fizice**. Astăzi, fiecare muncitor cunoaște concret cit trebuie să realizeze fizic prin ore norme diferite lucrări sau număr de bucăți pe zi. Măsura a atras după sine o mai mare participare la perfecționarea organizării producției și a muncii, intru în fiecare om al muncii nu mai poate fi indiferent față de unele neajunsuri fie în pregătirea producției, lansarea cu întârziere a unor comenzi, fie în neaprovizionarea ritmică cu cele necesare etc. Știînd concret ce au de realizat ca normă fizică zilnică, muncitorii impun conducătorilor pe locurile de producție să asigure din vreme tot ce este necesar bunului mers al fabricației.

Un alt domeniu în care măsurile stabilite cuprind un vast teren de acțiune îl constituie **promovarea cu curaj a progresului tehnic** — îndeosebi a mecanizării și automatizării producției. Au fost prezentate în cuvîntul participanților o serie de realizări importante în acest domeniu. Este adevărat că am făcut și cîțiva pași spre robotizarea execuției unor operațiuni,

fiînd însă departe de ceea ce s-ar putea realiza în acest sens. Ne-am propus, îndeosebi la întreprinderea de mașini-unelte și cea de vagoane, să cercetăm mai îndeaproape posibilitățile și acolo unde eficiența va fi corespunzătoare se va trece la aplicarea măsurii de robotizare a producției.

Multă atenție acordăm și **promovării tehnologiilor avansate**. Odată cu realizarea de produse noi, proiectanții și cercetătorii manifestă toată grija pentru înscrierea în documentațiile tehnice a metodelor de execuție cu înalt grad de productivitate, care să asigure încă din proiecte posibilitatea de a obține o eficiență economică cit mai consistentă. Așa stau lucrurile la asimilarea noilor mașini-unelte, a vagoanelor, mobilierului, utilajelor pentru agricultură și industria alimentară etc. Numai pe această bază (asimilarea de produse și tehnologii noi) preconizăm să realizăm productivități sporite între 10—30%.

Ceea ce ar vrea să subliniez în mod deosebit în privința utilizării cu randamente ridicate a mijloacelor mecanizate și automatizate din dotare, este **asigurarea unei mai bune aprovizionări tehnico-materiale**. Este vorba, pe de o parte, de nerespectarea unor contracte economice, îndeosebi privind termenele, iar pe de altă parte, întârzierile provocate în livrarea de piese și subansamble de către unii colaboratori. Am avut situații în acest an cînd, din cauzele menționate, la unele întreprinderi din județ, a trebuit să încetinim ritmul producției, afectînd serios nivelul productivității muncii și eficiența. Neajunsuri ne-a provocat mai ales lipsa de curele trapezoidale (pentru întreprinderile textile și de mașini-unelte), de coloranți (pentru unitățile textile), de tablă sectionată la lungimi fixe (pentru întreprinderea de vagoane, întreprinderea de mecanică pentru agricultură și industria alimentară) etc. Se cer depuse eforturi susținute de către unitățile în cauză pentru a respecta obligațiile din colaborare cit și cele stipulate în contractele economice.

Importante rezerve de creștere a productivității muncii există și în ce privește **perfecționarea organizării producției în fiecare întreprindere**. Pe această cale, s-a prevăzut în programele special întocmite valorificarea a cel puțin 40% din posibilitățile generale existente. S-au luat măsuri și antevorbitorii au subliniat acest fapt, să se extindă formațiile de lucru în brigăzi și echipe lucrînd în acord global, să se introducă noi tehnologii care să permită lucrul simultan la mai multe mașini (sînt în unitățile din județ sute de muncitori din industria textilă și construcții de mașini care deservesc fiecare cite 2—5 mașini sau utilaje), să se asigure o bună asistență tehnică în fiecare schimb, să se rezolve prin efort propriu unele probleme de dotare tehnică, de aprovizionare prin valorificarea mai largă a resurselor refolosibile etc. Măsurile amintite, cit și multe altele, care de fapt au și început să fie transpuse în viață, au permis ca **în prima jumătate a anului, din 28 unități mai importante, 21 să depășească prevederile la indicatorul productivitatea muncii cu pînă la 17,8%**. Sînt rezerve încă nefructificate, îndeosebi la Combinatul de îngrășăminte, unde prevederile nu au fost atinse, fapt ce a afectat și nivelul realizării pe ansamblul județului.

Multă atenție se cere acordată **creșterii neîntrerupte a calificării cadrelor** pentru ca tehnica din dotare să fie utilizată la randamente cit mai ridicate. Se cer eforturi mai mari în pregătirea tineretului pentru producție atît în liceele de profil cit și în școlile profesionale, în extinderea policalificării, în pregătirea de muncitori cu înaltă calificare în meseriile nou apărute ca urmare a promovării progresului tehnic. La nivelul județului s-au stabilit unele măsuri, care însă se cer amplificate în funcție de situațiile fiecărei unități în parte.

Disponem de capacitatea tehnică și de concepție, dispunem de condiții tehnico-materiale favorabile, pentru a face un salt calitativ în sporirea rodniceii muncii încă în acest an, astfel încît pînă la finele actualului cincinal să se atingă sarcina de dublare a productivității muncii“.

Ipoteze privind factorii de sporire a eficienței activității de cercetare

ADOBINDIT un loc central în patrimoniu spiritual al lumii moderne ideea potrivit căreia progresul, dezvoltarea generală a societății, își află cel mai puternic resort „în om”, în capacitatea sa creatoare, în a cărei largă sferă de manifestare știința și tehnica dețin o poziție privilegiată. Această înțelegere superioară a dinamismului social vădește o intruchipare plenară în concepția ce orientează făurirea societății socialiste în țara noastră, o societate angajată ferm pe calea progresului, a ridicării la cote superioare a nivelului de civilizație al oamenilor muncii. „La toate realizările, din perioada construcției socialiste (...) — arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la Plenara Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie din luna iunie a.c. — cercetarea științifică și tehnologică a adus o contribuție de mare însemnătate în multe domenii hotărâtoare pentru mersul nostru înainte“.

Incorporarea rezultatelor creației științifico-tehnice în elemente de civilizație materială, deci în produse și servicii, are la temelie un proces complex și constituie rezultatul conlucrării a numeroși factori de natură diferită: colective de cercetare, organisme de planificare, unități de producție. Eficiența acestui proces — măsurabilă îndeosebi prin sporurile de productivitate obținute, prin creșterea parametrilor calitativi și a performanțelor competitive ale produselor etc. —, este condiționată de calitatea activității tuturor acestor verigi care, după cum se remarcă adesea, nu au o structură identică, fiind caracterizate, dimpotrivă, prin obiective, mod de organizare și chiar mentalități specifice.

În cursul unor articole anterioare ce își propuneau să identifice căile de sporire a efectelor pozitive ale progresului tehnic asupra economiei ne-am oprit îndeosebi asupra modului în care sînt materializate rezultatele activității de cercetare, a invenției naționale; am stăruit îndeosebi asupra unităților de producție și a modului de articulare a acestora cu cercetarea, demersul fiind îndreptățit de importanța fazei de finalizare — din perspectiva globală a procesului de asimilare a progresului tehnic. Numai tangențial ne-am ocupat însă de veriga cercetării

ca principal factor al amplificării progresului tehnic. Or, însemnătatea analizei acestui segment este evidentă: calitatea și amploarea efectului final sînt condiționate în mod direct de calitatea — dar și de volumul — soluțiilor oferite de cercetare. Care sînt, deci, factorii ce condiționează productivitatea activității de cercetare, cum poate fi mărit potențialul creativ, care sînt elementele de stimulare a ridicării calității muncii în acest important sector de activitate — iată formulate succint problemele pe care le abordăm în continuare.

Subliniem din capul locului că ideile avansate izvorăsc tocmai în contextul rolului de cea mai mare însemnătate pe care l-a dobîndit cercetarea științifică românească în anii de după Congresul al IX-lea al partidului, cu realizări hotărâtoare pentru progresul economiei și care întrunesc prestigioase recunoașteri pe plan mondial, cu obiective temeinic fundamentate, dintre cele mai îndrăznețe și pentru înfăptuirea cărora partidul și statul nostru desfășoară o amplă activitate, se depun eforturi susținute. În lumina acestor succese, în lumina exigențelor realizării unei noi calități în activitatea de cercetare, pornind de la însuși modul superior în care este concepută și desfășurată activitatea de cercetare românească, în cele ce urmează avansăm cîteva considerații desprinse din unele cercetări ce se desfășoară pe plan mondial, investigații ale căror concluzii oferă interesante puncte de reflecție cu privire la creșterea potențialului creativ al cercetării

Creativitatea — sursă de potențare a calității

SĂ ACCEPTĂM, deci, o aserțiune care ține de evidență: anume că caracterul sui generis al organizării activității de cercetare — în comparație cu producția, de pildă — și necesitatea derivată de a aborda domeniul din optică pluridisciplinară în consens cu specificul său. Un bine cunoscut cercetător al științei cu o vastă activitate de pionierat — englezul John Bernal — afirma undeva că elementul calitativ ce definește activitatea de cercetare științifică în timpurile noastre constă în caracterul sistematic, organizat, desfășurat de colective largi, al procesului de desco-

perire, de creare a noutății. Această caracterizare este deosebit de utilă scopului nostru; ea surprinde, pe de o parte, obiectivul central al activității de cercetare: producția de noutate, iar pe de altă parte subliniază caracterul organizat al acestei activități, ceea ce presupune nu numai un plus de coerență în raport cu abordările izolate specifice inventatorilor și oamenilor de știință din veacurile trecute, dar cu deosebire faptul că activitatea de descoperire este supusă influențelor — pozitive în marea lor majoritate, dar și cu unele restricții — pe care le incumbă orice structură organizată.

Din perspectiva obiectivului activității de cercetare, încercarea de a identifica modalitățile în care acesta poate fi realizat cît mai bine ne va conduce în mod logic spre factorii care concurează la crearea noutăților în domeniul tehnico-științific. Experiența practică deopotrivă cu studii de specialitate demonstrează că apariția noutăților este legată de un intens proces de creație, proces care, deși este caracteristic ființei umane în general, atinge acel prag de originalitate numai în cazul anumitor indivizi, al unei anumite fracțiuni dintr-o populație considerată. Sub aspect psihologic au fost puși în lumină¹⁾ factorii care caracterizează individul creator: nivelul ridicat de inteligență, preocupare pentru noutate și autoperfecționare, flexibilitate în gîndire, un nivel ridicat de motivație ș.a. după cum au fost delimitate, pe baza unor studii, și principalele faze ale procesului de creație propriu-zis: preparația, incubația, inspirația (iluminația), verificarea.

Important din optica analizei noastre ne apare faptul că, pentru a răspunde obiectivului propus, organizațiile de cercetare trebuie să țină seama de aceste particularități, cu alte cuvinte să reunească indivizi cu un înalt potențial creator. Este sensul în care se exprima secretarul general al partidului cînd sublinia că: „Trebuie să se aibă permanent în vedere că ceea ce se cunoaște pînă acum nu trebuie să mulțumească pe nimeni. Dimpotrivă, un adevărat cercetător, om de știință, trebuie să pornească de la faptul că nu trebuie să repete ce s-a realizat ci să perfecționeze, să facă noi descoperiri“.

Satisfacerea acestei cerințe îmbracă, practic, mai multe aspecte. În primul rînd este vorba despre o selecție pen-

¹⁾ Al. Roșca. „Creativitatea“. Editura Enciclopedică Română, 1972, p. 18-20

Reparații capitale

UNITATEA noastră dispune de un parc auto mare (aproximativ 600 de mașini) și execută reparațiile capitale la unitățile de reparații auto din Craiova, Cimpina, Timișoara, Tg. Mureș etc. Pentru autovehiculele standard R. K.-urile se execută pe bază de preț ferm. Conform art. 35 din Normativul aprobat prin Ordinul nr. 2174/1976 al Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor se plătesc, peste prețul ferm de R. K., piesele lipsă, piesele accidentate și cele accidentate tehnic. Constatând că la fiecare mașină reparată se depășește prețul ferm de R. K. și verificând piesele facturate peste acest preț, am ajuns la concluzia că sînt trecute ca piese accidentate tehnic piese ce nu pot intra în această categorie.

Un alt aspect care stă sub semnul întrebării este acela că Centrala industrială de reparații auto din București (C.I.R.A.) refuză să ne prezinte analiza prețului fix de R. K. Acest refuz ne face să credem că sînt facturate piese accidentate sau accidentate tehnic, piese care de fapt sînt incluse în prețul fix.

După părerea noastră, facturarea peste prețul fix de R. K. se face cu încălcarea art. 148 din normativul mai sus menționat, în sensul că nu se întocmește deviz pentru R. K. Se încalcă, de asemenea, art. 37 din H.C.M. nr. 139/1969 care stabilește că atunci cînd valoarea reparației unui mijloc fix este pînă la 5% din valoarea sa, reparația să se execute numai cu acordul forului tutelar al beneficiarului, iar pînă la 60% cu acordul organului central. De regulă semnătura conducătorilor auto se consideră drept angajare a forurilor respective.

Apreciem că C.I.R.A. preferă să considere unele piese accidentate tehnic pentru a nu mai depune nici un efort cu recondiționarea lor, recondiționare pentru care și așa primește cota convenită în cadrul prețului ferm. Socotim, de asemenea, că este timpul, litigiile ne răpesc mult timp, ca organele competente să stabilească durata de folosință pentru anumite piese, să interpreteze corect art. 148 din Normativ în legătură cu obligativitatea întocmirii devizului în situația depășirii prețului fix de R. K. și prevederile H.C.M. 139/1969 pentru aprobarea forului tutelar la depășirea prețului fix.

M. GRECEA

Grupul de șantier
„Olt inferior” din Statina

ECOURI

Decontare

APLICAREA principiilor noului mecanism economico-financiar, în scopul întăririi autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare impune ca unitățile socialiste să-și asigure acoperirea cheltuielilor pe seama veniturilor proprii, realizând în permanență cerințele echilibrului economico-financiar. Dacă s-ar admite achitarea neîntreruptă a furnizorilor, indiferent de situația financiară a unităților plătitoare, acestea nu ar mai fi mobilizate să facă toate diligentele pentru realizarea veniturilor planificate. Pe de altă parte, achitarea în modul arătat a stocurilor ce nu sînt necesare întreprinderilor și asupra cărora este înstituit în prezent controlul prealabil al plăților ar conduce la constituirea, din

credite bancare, a unor stocuri excedentare în economie, ceea ce ar fi în contradicție cu normele legale în vigoare.

Un aspect ce trebuie avut în vedere este și caracterul planificat al creditului bancar, principiul potrivit căruia băncile pot acorda credite numai în limita planului aprobat, peste volumul aprobat putîndu-se acorda credite numai pentru sarcini noi de plan și depășiri de plan, în condițiile prevăzute de normele legale. În situația creditării automate și continue a aprovizionărilor, indiferent de situația financiară a unităților plătitoare, nu s-ar mai putea asigura respectarea principiului menționat și s-ar ajunge și la o creștere a volumului creditului, ceea ce ar fi în contradicție cu indicația dată de conducere cu privire la necesitatea luării tuturor măsurilor în vederea reducerii acestuia.

În ceea ce privește posibilitățile de acționare ale furnizorilor față de beneficiarii răi platnici, menționăm că, pe lângă solicitarea penalităților prevăzute de legea contractelor economice, furnizorii au și posibilitatea de a pretinde ca efectuarea plăților în favoarea lor să se facă de către beneficiarii care întîrzie repetat plata și le creează greutăți financiare prin instrumente de decontare bancară, prin care să se ateste în prealabil existența posibilităților de plată (art. 159/1 din Legea finanțelor).

Ținînd seama de considerentele expuse, nu putem fi de acord cu propunerea din nota intitulată „Echilibru financiar”, apărută în nr. 10 al „R.E.” la rubrica Cititorii au cuvîntul, de a asigura, din credite bancare, achitarea neîntreruptă și automată a furnizorilor, în situația cînd disponibilitățile din contul beneficiarilor nu acoperă toate plățile.

Gh. MARCU

șef serviciu
la Banca Națională

Refolosirea cauciucului

ÎN LEGATURA cu articolul intitulat „Regenerarea cauciucului — de ce nu se valorifică resursele existente?” apărut în nr. 10 al „R.E.”, arătăm că în cadrul întreprinderii noastre există o capacitate de producție de obținere a cauciucului regenerat din anvelope și camere de aer uzate cu inserție textilă. Instalația a intrat în funcțiune în 1975, dar nivelurile de producție realizate nu s-au ridicat la sarcinile planificate. Cauza principală este instalația de măcinare achiziționată din import destinată să transforme prin măcinare bucățile de anvelopă de camion detalonate și tăiate în sectorul pregătire, de dimensiuni de la 1—5 mm, care nu și-a atins capacitatea prevăzută în contract.

În fața acestei situații, întreprinderea a luat o serie de măsuri menite să crească producția de pudră aferentă acestui sector de măcinare, prin montarea unor mărunțitoare de cauciuc produse în țară. Cît privește baza de materii prime, menționăm că aceasta a fost asigurată în permanență (anvelope uzate de camion cu inserție textilă și camere de aer). Pe aceste instalații deci nu pot fi prelucrate decît anvelopele cu inserție textilă, cele cu cord metalic neputîndu-se prelucra. În legătură cu natura inserției arătăm că am întîmpinat greutăți deosebite cauzate de furnizori, deoarece ne sînt expediate și anvelope uzate cu cord metalic (care de

fapt nu sînt contractate), blocîndu-ne spațiile și căile de acces.

În prezent în unitatea noastră nu se pot folosi în scopuri tehnologice decît anvelope uzate de camion cu inserție textilă de dimensiuni 800 : 1 200 mm x 20, aceasta fiind în legătură cu conținutul de elastomeri din amestec mai bogat în cauciuc natural. Cu sprijinul institutului de cercetare de specialitate, este în curs de asimilare tehnologia de obținere a cauciucului regenerat din anvelope de tractor și de turism. În legătură cu folosirea în procesul de regenerare a anvelopelor de camioane foarte grele cu inserție textilă, în prezent nu se întrevăd posibilități de folosire, dată fiind greutatea și gabaritul prea mare al acestora pentru mașinile din dotarea unității.

Ion CATANĂ

director la Întreprinderea
de cauciuc și cauciuc regenerat
din Tîrgu Jiu

Recuperare

CERCETĂRILE efectuate pînă în prezent au arătat că metoda injectiei de soluții micelare sau superfosfați, după spălarea cu apă a zăcămintului — așa cum se precizează în articolul intitulat „Creșterea factorului final de recuperare a țiteiului” publicat în nr. 9 al „R. E.” — poate conduce la dislocuirea aproape totală a țiteiului remanent în porii rocilor din zăcămint De aceea, acestei metode terțiere de recuperare a țiteiului i se acordă o atenție mereu crescîndă.

Pentru experimentările în șantier, necesarul de compuși chimici este mare. Utilizînd sondele de injecție și de producție existente, s-au planificat injectarea a circa 3000 m³ soluție micelară care în funcție de natura țiteiului cuprinde 3—5 componente. Cercetările întreprinse de I.C.E.C.H.I.M. — Centrul de Chimie Fizică — au stabilit compoziția de soluții micelare eficiente, pentru o serie de zăcăminte (5), iar conducerea ministerului s-a preocupat de obținerea cantităților mari (sute de tone) din compuși chimici respectivi. Întreprinderea „Dero” din Ploiești a fabricat și livrat începînd cu anul 1981 sulfonații din petrol, necesari experimentului la zăcămintul Ticleni Sarmășan VIII — Trustul Petrolului Tg. Jiu — și este în măsură să fabrice în continuare sulfonații pentru un alt zăcămint. Combinatul petrochimic de la Borzești și Combinatul chimic de la Rm. Vilcea au livrat și pot livra în continuare compuși reziduali, distilați (de la fabricarea izoprenului și respectiv butanolului), compuși folosiți drept contenside, în scopul creșterii capacității de recuperare a țiteiului. Aplicarea la scară industrială a metodei injectiei de soluții micelare înseamnă un consum de compuși chimici de 20—30 ori mai mare. După ce se va face bilanțul primelor experimente de șantier, Ministerul Petrolului va putea stabili consumurile de compuși chimici, după care urmează să se asigure necesarul de agenți tensioactivi pentru industria extractivă de petrol.

Gh. IONIȚĂ

director în Ministerul Industriei
Chimice

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

Organizarea unitară a procesului aprovizionare — transporturi auto

IN CONDIȚIILE de dotare de care dispune parcul de mijloace de transport auto al economiei noastre naționale, orice măsură organizatorică este orientată spre realizarea obiectivelor prevăzute în planul de transport cu un consum unitar de energie mai redus; deci, orice astfel de măsură atacă o structură care nu permite atingerea unor coeficienți înalți de utilizare a mijloacelor de transport, la un nivel redus al consumului de carburanți. Metodele de reducere a consumurilor de carburanți în transporturile auto sînt cunoscute în toată marea lor varietate, trebuie găsite însă forme de organizare a transportului unde ele să se aplice firesc, ca o consecință a creării unor condiții adecvate.

Ne propunem să analizăm, în cele de mai jos, procesul de aprovizionare a unităților economice cu materii prime și materiale din bazele județene și de aprovizionare cu carburanți și lubrifianți din depozitele de petrol, în vederea găsirii unor forme de organizare care să permită îmbunătățirea coeficienților de folosire a parcului de transport și economisirea de carburanți și lubrifianți.

Aprovizionarea unităților economice cu produse petroliere din depozitele de petrol este, în general, asemănătoare la toate unitățile de acest gen din țară. Printre operațiile privind livrarea produselor menționăm: transmiterea repartițiilor la depozite; prezentarea delegațiilor cu documentele necesare în vederea întocmirii formelor de livrare; încheierea mijlocului de transport propriu sau închiriat cu cantitățile aprobate; achitarea facturilor. În acest sistem nu se pot evita, pe de o parte, cazurile de folosire incompletă a capacității mijloacelor de transport cu care sînt seses delegații în depozit, iar pe de altă parte cazurile cînd delegații nu-și pot ridica cantitățile aprobate, din lipsă de mijloace de transport. La porțile depozitului se adună zilnic zeci și zeci de autocisterne, tractoare cu remorcă cisternă, autocamioane sau tractoare cu remorcă încărcate cu butoaie etc. Orele lungi de așteptare duc evident la o mare imobilizare de mijloace de transport și personal operativ, dar și la o aglomerație dăunătoare din punctul de vedere al normelor de prevenire a incendiilor.

Există, totuși, o soluție care ar putea corela direct stocurile din depozit cu capacitatea de transport disponibilă. Este vorba de a trece în sarcina depozitului de petrol transportul carburanților și lubrifianților la toți beneficiarii, conform repartițiilor și solicitărilor curente, folosind metode moderne de programare.

Punînd la punct un sistem informațional complet, la dispoziția unui compartiment de transport ce ia ființă pe lângă depozit, acesta ar putea elimina imobilizările și aglomerările de mijloace de transport, organizînd circu-

lația ritmică a unui număr mult mai redus de vehicule, utilizarea acestor mijloace la capacitatea maximă, folosirea de preferință a mijloacelor de mare capacitate, inclusiv a remorcilor. Faptul că s-ar dispune de elementele necesare organizării economice a procesului de transport numai la nivelul depozitului — respectiv: stocul din depozit, necesarul beneficiarilor, distanțele de transport, capacitatea mijloacelor de transport — ar oferi, evident, posibilitatea utilizării metodelor de optimizare a procesului cu ajutorul programării liniare pe baza tehnicii de calcul.

Există, de altfel, precedente, o zestre tehnică și organizatorică în aplicarea modelului propus. Populația este aprovizionată la domiciliu cu butelii de gaze lichefiate, iar autoturismele se alimentează din stații PECO — și nu direct din depozitele de petrol. Generalizarea procesului de servire și pentru unitățile economice ar aduce îmbunătățiri în activitatea depozitului, prin eliminarea aglomerărilor, a blocării zărilor de acces. Completarea cu un compartiment de transport a structurii organizatorice și de conducere a depozitului ar asigura extinderea și în acest domeniu a preocupărilor existente pe linia de aprovizionare, fluxul material realizîndu-se într-o concepție unitară. Întreaga activitate a acestui compartiment ar putea fi pusă sub incidența unor indicatori de eficiență, care să reflecte în final costul transportului unei tone de combustibil de la rafinărie pînă la depozitul beneficiarului și să stimuleze reducerea treptată a acestui cost.

Pornind de la modelul avut în vedere pentru depozitul de petrol, care are o nomenclatură redusă de produse, am încercat să fundamentăm posibilitatea și oportunitatea generalizării serviciilor combinate de aprovizionare-transport și la unități care acumulează volume importante de mărfuri de o mare diversitate. Este vorba de bazele județene de aprovizionare tehnico-materială care, pe baza contractelor, comenzilor, uneori chiar a unor solicitări excepționale pe care le primesc, să organizeze procesul de servire a beneficiarilor la magaziile acestora, prin înființarea unui sector de transport. În fond este vorba de a încredința sarcina realizării transportului de bunuri materiale din bază către beneficiari, unui compartiment specializat în operațiuni de transport, al cărui obiectiv ar fi reducerea continuă a consumului de carburanți pe unitatea de încărcătură, prin utilizarea la parametri superiori a mijloacelor de transport pe care le primește în exploatare. Și în acest caz, procesul ar avea la bază un flux informațional precis, de la beneficiari la compartimentele comerciale din bază și de aici la depozitele bazei, care ar întocmi documentele de livrare și expediție, punînd la dispoziția compartimentului de

transport și marfa aferentă. Cu această în detaliu sarcinile de transport, compartimentul specializat va putea asigura stabilirea unei rute optime de servire.

Intrucît volumul de mărfuri transportat la beneficiari poate fi considerat egal cu volumul de mărfuri care sosește în bază, ar deveni posibilă organizarea unui trafic regulat pe diverse rute din orașul de reședință și mai ales în județ, de acord cu beneficiarii de pe fiecare rută, putîndu-se stabili o astfel de programare a livrărilor, în care deplasarea mijlocului de transport să fie prevăzută pe bază de program zilnic și orar. Apariția acestui flux programat de mărfuri permite pregătirea din timp a unor transporturi de retur în plin, fie de la unitățile deservite, fie de la unele apropiate. Dacă mai menționăm posibilitatea de a utiliza rampa și linia c.f., proprietate a bazei, pentru efectuarea de expediții de vagoane la diverși beneficiari din țară, plătindu-se pentru acest serviciu se poate spune că s-ar reuși realizarea unor circuite în plin și la trafic de marfă combinat.

Reținem ca o necesitate atât pentru buna funcționare a procesului de transport, dar mai ales pentru funcționalitatea sistemului informațional, accentuarea procesului de dotare a unităților economice cu mijloace de comunicații moderne și sigure: telefon, telex interfon, radiotelefon etc., care să permită un contact operativ între participanții la proces. Să reținem că mijloacele de comunicații consumă incomparabil mai puțină energie decît procesele de transport organizate la aprecierea unui număr mare de utilizatori, de regulă profani în materie! Este, de asemenea, de dorit ca autovehiculele folosite în procesul propus să fie dotate cu tahografe, care — pe baza datelor înregistrate (înfîrzieri la încărcări-descărcări, staționări nejustificate, respectarea rutei etc.) — vor oferi serviciului de transport orientări pentru raționalizarea procesului.

O problemă care trebuie avută în vedere la eventuala aplicare a modelelor propuse este sistemul de decontare a serviciilor de transport între bază și beneficiarii de mărfuri, ca și între bază și unitatea de transport teritorială, pentru mijloacele de transport pe care le închiriază. Din acest sistem dublu de decontări trebuie să rezulte nu numai o economie de carburanți și lubrifianți, dar și veniturile sectoarelor specializate de transport de pe lângă baze și depozite, venituri care să includă un nivel de rentabilitate în raport cu exploatarea la parametri superiori a mijloacelor de transport închiriate. Dacă prin concentrarea mijloacelor de transport în mari unități teritoriale s-au soluționat o serie de cerințe ale organizării și de eficiență nu înseamnă că exploatarea comercială a mașinilor — care a devenit o specialitate destul de complexă — trebuie să fie neapărat o componentă a activității întreprinderilor teritoriale de transport sau a autobazelor înființate. Aceste unități sînt obligate în primul rînd să se concentreze asupra stării tehnice a autovehiculelor, a modernizării lor.

Eugen HANCA
Scriitor

tru activitatea de cercetare numai a acelor persoane cu capacitate creatoare înaltă, selecție ce se poate efectua, odată cu verificarea cunoștințelor de specialitate, și prin utilizarea unor metode psihologice (îndeosebi teste de creativitate). În numeroase țări, cum ar fi de pildă Japonia, recrutarea cadrelor pentru cercetare a dobândit dimensiuni mai ample: acest proces nu se rezumă la o selecție a indivizilor creatori în momentul integrării lor în acest domeniu de activitate, ci se desfășoară ca o activitate de identificare, în masa populației, a celor dotați și cultivarea atentă a acestei predispoziții native.

Un alt aspect derivă din caracterul neuniform al manifestării potențialului creator în timpul vieții unei persoane. Experimentele arată că²⁾ în medie un individ se află în plenitudinea capacității sale creatoare pe segmentul de vîrstă cuprins între treizeci și patruzeci de ani. Or, este evident că din perspectiva menținerii unui potențial ridicat de creativitate pe ansamblul unei organizații de cercetare, asigurarea unei structuri a personalului echilibrată sub aspectul vârstei dobîndește o însemnătate deosebită.

În sfîrșit, un alt factor care influențează considerabil concretizarea disponibilităților creatoare îl reprezintă climatul psihosociologic la nivelul echipelor de cercetare. Această idee este susținută în studiile de specialitate prin elementele de ordin psihosociologic care influențează nivelul creativității. Se pune problema — cu atît mai actuală în condițiile creșterii gradului de integrare și interdisciplinaritate al echipelor de cercetare — ca ambianța umană de la locul de muncă să corespundă particularităților individuale ale persoanelor inventive și să contribuie efectiv la exteriorizarea și materializarea acestor potențe. Astfel, desfășurînd o cercetare comparativă pe un eșantion format din trei grupe de cercetători cu nivel de creativitate diferit, o cercetătoare³⁾ ajunge la concluzia că obținerea unor rezultate superioare se află într-o corelație semnificativă cu o serie de factori psihosociali cum sînt: calitatea relațiilor interpersonale între membrii grupului; stilul de conducere al șefului de colectiv — cel mai eficient fiind stilul democratic; modul în care este evaluată activitatea profesională, libertatea de inițiativă ș.a.

Tocmai întemeindu-se pe atari observații o direcție tot mai intens abordată în cadrul cercetărilor este cea

²⁾ Marian Bejat (coordonator), *Creativitatea în știința tehnică și învățămînt*, Ed. didactică și pedagogică, București, 1981, p. 35

³⁾ Mihaela Roco, *Creativitatea individuală și de grup*, Ed. Academiei, București, 1979, capitolul 3

⁴⁾ Informarea, opinează revista „L'Usine Nouvelle” (nr. 5/1982) ar reprezenta unul din secretele performanțelor ridicate ale inginerilor germani. Prin intermediul asociației profesionale care organizează anual 50 de congrese, sute de seminarii și difuzări de documentare tehnică și economică într-un tiraj anual de 120 000 de exemplare, inginerul german este beneficiarul unei informații de specialitate permanent actualizată.

⁵⁾ Virgil Stancovici, *Implicațiile metodologice ale interdisciplinarității*, în volumul „Interdisciplinaritatea în știința contemporană”. Ed. politică, 1980.

care pune accentul pe dezvoltarea atitudinilor creatoare. În acest cadru se relevă utilitatea inițierii cercetărilor în stăpînirea tehnicilor de creativitate și îndeosebi în utilizarea metodelor moderne de creativitate de grup, cum ar fi sinectica și brainstormingul. De asemenea, un factor important în sporirea calității soluțiilor oferite de cercetare îl reprezintă calitatea fluxurilor informaționale⁵⁾.

Caracterul stimulatîv al cadrului organizațional

AM INDIVIDUALIZAT în rîndurile anterioare cîțiva factori care pot contribui la sporirea eficienței muncii de cercetare, a soluțiilor propuse. Pentru ca acest potențial — care teoretic poate fi atins — să se întrupeze în produse și servicii de calitate superioară este necesar să fie optim soluționate problemele ce decurg din statutul de organizație propriu cadrului în care se desfășoară cercetarea științifică modernă. Un exemplu peremptoriu ce evidențiază însemnătatea chestiunii îl prezintă determinarea obiectivelor de cercetare. În funcție de modul în care sînt fundamentate obiectivele de cercetare, potențialul creator al cercetătorilor poate fi valorificat superior, inhibat sau deturnat de la menirea sa firească. Semnificativă din perspectiva orientării judicioase a cercetării este politica românească în domeniul științei, care include cercetarea între factorii principali ai dezvoltării și stabilește o legătură firească, necesară, între obiectivele de dezvoltare economico-socială — sporirea accentuată a productivității muncii, lărgirea bazei proprii de materii prime și energie, creșterea calității și competitivității produselor etc. — și temele de cercetare ale institutelor ce alcătuiesc structura națională a cercetării științifice.

Dar nu numai judiciozitatea cu care sînt determinate obiectivele de studiu reliefează rolul specific ce revine structurii organizaționale în crearea cadrului optim de valorificare a creativității, ci și capacitatea de a-i asigura flexibilitatea necesară. Această cerință derivă din caracterul, aparent paradoxal, al acestor structuri care au menirea de a crea o formă relativ fixă care să conducă la obținerea noului; într-o altă formulare există o tendință imanentă procesului de creație spre „destrucție”, deci spre subminarea cadrelor organizatorice constituite.

O încercare de a trasa contururile unui atare proces ar reține faptul că cercetarea, pentru a oferi soluții eficiente unor probleme concrete acum trebuie să se autoorganizeze pentru a-și asigura fondul necesar de idei și ipoteze care să susțină propriul demers investigator. În acest spațiu

se invederează complexitatea dialectică a raportului dintre cercetarea fundamentală și cea aplicativă. Dar procesul nu este epuizat prin acest tip de legături. Este tot mai frecvent invocată necesitatea de a stimula cadrele de cercetători în a explora noi domenii ale cunoașterii, de a miza pe forța anticipativă și imaginativă a acestora. Această tendință apare ca o extindere și la alte domenii de cercetare a ceea ce, în cazul unei discipline particulare — sociologia — sociologul american C. Wright-Mills denumea prin termenul de „imaginație sociologică”.

Alte presiuni ce se exercită în direcția adoptării unei atitudini inovative, flexibile, cu privire la structura organizațiilor de cercetare științifică provin din însăși modificarea substanței activității de cercetare. Vom reține numai doi factori, deși numărul lor este mai mare: interdisciplinaritatea în munca de cercetare și informatizarea acesteia.

După cum atestă o serie de studii mai recente⁶⁾, tendința — izvorită din practică — de abordare a problemelor în manieră interdisciplinară reprezintă un autentic salt calitativ — o realitate nouă — în sfera cercetării. Amploarea schimbării este evidențiată de segmentele pe care le supune unui proces de restructurare — de la nivelul superior, al bazelor logico-metodologice ale cercetării și coborînd apoi la natura paradigmatelor adoptate, la mecanismele de comunicare pînă la nivelul de bază al organizării echipelor de cercetare și al desfășurării investigațiilor concrete. Cît privește cel de al doilea aspect: penetrarea tehnicilor informatice, numeroși specialiști consideră că informatica a schimbat substanța muncii de cercetare. Consacrînd un amplu documentar impactului informaticii asupra activității de proiectare revista „L'Usine Nouvelle” (iunie a.c.) reține în rîndul celor mai importante efecte: modificarea profilului profesional, eliminarea sarcinilor repetitive și creșterea corespunzătoare a celor creative, necesitatea asigurării unei policalificări deopotrivă cu integrarea într-un proces de educație permanentă etc.

Desigur, aspectele surprinse în cursul acestor însemnări nu au caracter exhaustiv. Intenția noastră este doar de a sublinia, pe de o parte, necesitatea unor analize sistematice concrete în direcția sporirii creativității colectivelor de cercetare — care constituie un factor important al procesului de „dezvoltare pe o bază superioară a revoluției tehnico-științifice în România”, după cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu —, iar pe de altă parte de a sugera diversitatea (și în același timp complementaritatea) unghiurilor de abordare.

Cristian POPESCU

O încercare de cuantificare a mișcării sistemului economic sub incidența procesului investițional

PORNIND de la premisa că orice modificare cuantificabilă a sistemului economic este provocată de un input de investiții *) și că, în esență, creșterea economică este reacția sistemului la impulsul investițional, ne propunem elaborarea unui model pe baza legilor fizicii, care exprimă adevăruri universale valabile în natură, model care să reflecte efectul investițiilor asupra mișcării în timp și spațiu a sistemului economic. Conștienți de dificultatea unei asemenea abordări, dar convinși că „modelul” fizicii este încă departe de a-și fi epuizat posibilitățile de utilizare în știința economică, vom face o încercare în acest sens. Cu privire la poziția fizicii în raport cu celelalte științe, E. H. Hutten arată: „Fizica a rămas prin urmare, mai mult ca oricând, un model pentru orice știință. Și ar fi greu de negat că acest lucru are motivele sale bine întemeiate... Ceea ce se uită de obicei este că fizica este într-o continuă transformare și că ea însăși ar putea fi necorespunzător apreciată dacă am considera-o izolată de științele lumii vii. Știința este unică și indivizibilă. A judeca ce este știința și ce anume poate realiza, luând în considerare numai una din științele particulare, izolată de celelalte științe, este tot atât de eronat ca și a vorbi despre știință cu ș mare. La urma urmelor, știința este creată de om. Ea izvorăște din curiozitatea umană, din dorința naturală de a înțelege și de a stăpâni atât lumea ce ne înconjoară, cât și pe noi înșine”¹⁾.

Să admitem pentru început că sistemul economiei naționale are o mișcare ce se înscrie pe o orbită circulară în jurul unui punct fix considerat origine. Ipoteza traiectoriei circulare a sistemului economic este desigur o abstracție, care are însă în vedere că ea poate constitui o reprezentare schematică a reluării permanente a producției în cadrul procesului general al reproducerii și care ne permite totodată analogia între acest tip de mișcare și cea a punctului material, oferindu-ne posibilitatea de a desprinde câteva trăsături comune. Odată acceptată prezumția enunțată mai sus, în continuare presupunem că:

a) distanța la care se mișcă sistemul economic față de centru, reprezentând raza este asimilată cu **gradul de valorificare a resurselor**, respectiv cu **gradul de prelucrare sau cu eficiența utilizării materiilor prime, a cheltuielilor materiale** etc.;

b) masa întregului sistem economic este concentrată în **masa m a fondurilor fixe**, care îi corespunde nivelului de valorificare a materiilor prime, materialelor și energiei.

O imagine sugestivă a acestei ipoteze este creată de cuvintele lui F. Perroux, care, referindu-se la investiții, spunea că ele „privesc și corectează acest aparat de capital fix (S.A.) care este armătura esențială a economiei naționale (S.A.). Prin ele se distribuie energia la ansamblul întreg”²⁾.

c) mișcarea sistemului economic are loc cu o viteză **v**, reprezentată de venitul național creat în unitatea de timp, respectiv de „debitul” de venit național pe unitatea de secțiune.

Evident, ipotezele a, b și c pot fi socotite discutabile dacă ne referim la sensul strict economic al variabilelor considerate, însă acceptarea lor într-o abordare sistemică duce la unele concluzii interesante pe care ne vom strădui să le expunem cât mai clar. Insistăm asupra faptului că facem abstracție de obiecțiile, justificate de altfel, ce se pot aduce împotriva prezumțiilor noastre, esențială fiind într-o concepție globală și la un anumit grad de abstractizare, descrierea impactului investițiilor asupra sistemului economiei naționale. Explicăm această optică în opinia fizicianului Max von Laue: „Fizica nu poate și nu trebuie să ofere mai mult. Dacă cel ce citește cuvântul „descriere” simte aici lipsa unei explicații cauzale, îi

putem spune: explicația unui proces natural poate consta numai în a-l pune în relație cu alte procese, prin intermediul unor legi cunoscute ale naturii, adică în descrierea unui complex de procese interdependente, considerate ca un întreg”³⁾.

În ceea ce privește unitățile de măsură prin care pot fi exprimate variabilele γ , m și v într-o interpretare economică, facem următoarele precizări:

— gradul de valorificare se exprimă prin coeficienți, întrucât reprezintă un raport între mărimi de același fel; ca atare, acesta are un minim economic — unitatea — și ca mărime matematic — zero — corespunzător originii (de exemplu, gradul de valorificare s-ar putea exprima prin raportul între produsul social și cheltuielile materiale);

— masa fondurilor fixe se poate exprima în lei (și nu în kilograme) având în vedere că banii, în ultima instanță, reprezintă măsura valorii și că ei pot fi privați și din punct de vedere cantitativ (dealtfel, expresia „masă bănească” este potrivită în acest context): în altă ordine de idei, ne putem imagina că fondurile fixe, într-o viziune pur fizică, sînt reprezentate de echivalentul în aur al valorii lor;

— viteza producerii venitului național („debitul” acestuia), se poate exprima în lei pe unitate de timp, imaginându-ne că numărătorul raportului spațiu/timp (numitorul nu ridică probleme exprimînd timpul de exemplu în ani, deși este posibilă și exprimarea în secunde, un venit național de 600 miliarde lei pe an înseamnă cca. 20 mii lei pe secundă), reprezintă în bani întinderea venitului național pe o anumită perioadă (de exemplu a șirului bancnotelor de același fel care îi exprimă valoarea).

În mișcarea circulară a punctului material cu care asimilăm mișcarea sistemului economic, se definesc următoarele mărimi fundamentale: **)

(1) **momentul de inerție**: $I = m \cdot \gamma^2$

(2) **viteza unghiulară**: $\omega = \frac{v}{\gamma}$

(3) **momentul cinetic** (momentul impulsului): $J = \omega \cdot I = \gamma \cdot m \cdot v$

(4) **momentul forței**: $\eta = \gamma \cdot F$ unde forța $F = m \cdot a$

(5) **energie cinetică**: $E = \frac{\omega^2 \cdot I}{2} = \frac{m v^2}{2}$

Interpretînd economic mărimile de mai sus și ținînd seama de ipotezele prezentate, facem câteva considerații suplimentare.

— **momentul de inerție** exprimă inerția sistemului economic: cu cît masa fondurilor fixe existente la un moment dat și gradul de valorificare se situează la un nivel mai înalt, cu atît va fi mai mare efortul necesar pentru modificarea vitezei de mișcare a sistemului, cu atît va fi mai dificilă învingerea inerției. Arătînd că în principiu orice efect în viitor al descoperirilor tehnice din trecut și din prezent poate fi prevăzut, N. P. Fedorenko, — subliniază că: „În concordanță cu aceste principii, dinamica unui sistem socio-economic este caracterizată printr-o inerțialitate clară. În acest context, se consideră că inerțialitatea înseamnă imposibilitatea de a modifica în mod arbitrar, după voie și pe termen scurt structura tehnologică și economică a societății: tendințele de dezvoltare caracteristice trecutului se dezvoltă treptat și continuă să se manifeste și în viitor”⁴⁾;

— **viteza unghiulară**, reprezentînd unghiul măsurat de raza vectoare în unitatea de timp, este ceva mai dificil de interpretat economic, raportul între viteza și rază, exprimîndu-se în radiani pe secundă, putîndu-se prezenta și sub forma $\omega = 2\pi/T$, unde T este perioada unei rotații complete. Viteza unghiulară este un element prin excelență de ordin calitativ, indicînd intensitatea procesului de producție în interiorul sistemului economic, cu cît ea crește, îndeosebi pe seama sporirii „debitului” de creare a venitului național, cu atît se înregistrează o scădere a perioadei de rotație, respectiv o creștere a numărului de

Lucian ALBU
George GEORGESCU

(Continuare în pag. 26)

*) Prin investiții, înțelegem aici — fără a mai oferi explicații suplimentare — acumulările de orice natură: materială, cunostințe, informații, idei etc., ce au ca rezultat o modificare cantitativă, structurală și calitativă a oricărui sau a tuturor factorilor de producție.

¹⁾ E.H. Hutten — Ideile fundamentale ale fizicii, Editura enciclopedică română, București, 1970, p. 157

²⁾ F. Perroux — Tehnicile cantitative ale planificării, Editura Academiei R.S. România, București, 1969, p. 130

³⁾ Max von Laue — Istoria fizicii, Editura științifică, București, 1963, p. 29-30

***) în relațiile (1) — (5) mărimile v , J , γ , ω , m , F , a, trebuie considerate a fi vectori. Menționăm că în afara simbolurilor utilizate a căror semnificație este arătată, a reprezintă accelerația tangențială

⁴⁾ N.P. Fedorenko — Optimal Functioning System for a Socialist Economy, Progress Publishers, Moscow, 1974, p. 53

În zilele noastre nu numai că „complexul tăcerii” și respingerea în bloc a marxismului nu mai pot fi practicate, dar chiar economiști nemarxiști recunosc importanța acestuia, forța lui de atracție, iar unii arată deschis că în analiza unor fenomene au fost influențați pozitiv de lucrările lui Marx, au adoptat concluziile acestuia. În cunoscuta sa lucrare „Societatea belșugului”, economistul american J. K. Galbraith scria: „Nimic nu a fost vreodată atât de puțin înțeles ca influența lui Marx. Toată lumea este în mod firesc de acord că el a cucerit sufletul a milioane de ființe umane. Dar, în general, se presupune că influența lui Marx se limitează la adepții săi. Fără a ști de ideile convenționale, doctrina sa este un fel de maladie infecțioasă ca variola. Ori oamenii se îmbolnăvesc de aceasta și păstrează pentru todeauna cicatricele, ori scapă de ea pentru că au fost vaccinați cu succes și rămân imuni. Nimic nu poate fi mai îndepărtat de adevăr. Marx a marcat în mod profund pe cei care nu acceptaseră sistemul său...”

În aceasta trebuie să se vadă în parte extraordinara măreție a muncii înfăptuite de către Marx ca teoretician al sociologiei. Nimeni înaintea lui și nici, la drept vorbind, după aceea nu a contopit într-o textură unică atâtea eșantioane diverse ale activității umane: clasele sociale, comportamentul economic, natura statului, imperialismul și războiul erau toate grupate la el într-o imensă frescă ce pornea dintr-un trecut de mult depășit pentru a se pierde într-un viitor îndepărtat...

Scopurile sale erau cele ale unui revoluționar, iar metodele ale unui erudit și ale unui savant⁽¹⁾.

Unii economiști și teoreticieni burghezi, apreciind cu luciditate realitățile, atestă validitatea previziunilor lui Marx. Dintre aceștia J. Schumpeter² consideră capitalismul actual ca fiind un „capitalism bolnav” care ar merge pe un drum ce s-ar întîlni cu socialismul. Desigur, trebuie spus că ideile lui Schumpeter și ale altora ca el cu privire la socialism sînt foarte confuze, departe de socialismul științific, dar nu se poate ignora faptul că ele recunosc chiar într-o imagine deformată caracterul perimat al capitalismului, reflectă necesitatea unor schimbări substanțiale în sistemul organizării lui economice și sociale.

Trebuie remarcat că sub imperiul contradicțiilor evidente ale economiei și societății capitaliste, sub influența indirectă

Gîndirea marxistă contemporană: spirit creator, largă receptivitate (II)

a criticii sociale științifice făcută de marxism, în țările capitaliste dezvoltate au apărut lucrări și chiar curente critice la adresa acestei societăți. Curente și orientările respective nu pot fi apreciate însă în bloc. Este necesar să se facă distincție între cel puțin două orientări. Una este critica făcută de economiști, sociologi care declară adevăratul creator de principiu la marxism și metoda acestuia (S. Stojanovic, A. Cornu, E. Mendel ș.a.), pretinzînd, totodată, că-l dezvoltă creator. Din această categorie face parte, de exemplu, și cunoscutul ideolog din R.F.G. Jürgen Habermas, reprezentant al „teoriei critice a societății”, care într-o lucrare a sa de bază, intitulată „Probleme de legitimitate în capitalismul tirziu”, scria: „Marx dezvoltă pentru prima dată în științele sociale un concept de criză a sistemului. Pe acest fond vorbim astăzi despre crize sociale și economice. De exemplu, dacă se discută despre marea criză economică a anilor treizeci, conotațiile lui Marx nu pot fi trecute cu vederea... Limitele de variație ale transformărilor structurale pot fi în mod limpede introduse doar în cadrul unei teorii a evoluției sociale. Aici ne vine în ajutor conceptul lui Marx de formațiune socială⁽⁴⁾.”

Altă orientare este cea de esență anti-comunistă, urmărind scopuri diversioniste, care pronunță diferite „critici” apologetice la adresa unor aspecte marginale sau de importanță secundară ale capitalismului. Asemenea „critici” acceptă mici remedieri ale fațadei societății capitaliste, dar resping posibilitățile unei răsturnări a vechii societăți, înlocuirea acesteia cu cea socialistă. Ambele orientări se deosebesc esențial de critica făcută de marxism capitalismului de pe poziții revoluționare.

Necesitatea de a distinge dincolo de denumiri și etichete adevăratul conținut al unor concepții este reliefată de prolife-

rarea a diverse curente care-și revendică „necutatea”. Astfel, „noii economiști”, susțin întaricarea la libera concurență, al cărei joc ar putea constitui o sursă de renaștere a capitalismului⁽⁵⁾ ar fi o criză a sistemului însuși, ci s-ar datora numai unei gestiuni greșite a economiei. Aceleași poziții de legitimitate a ordinii existente se întîlnesc și în concepțiile „noilor filozofi”, ale „noilor drepte” care depun eforturi pentru a motiva perenitatea puterii opresive capitaliste, pentru a demonstra imposibilitatea realizării egalității sociale, inspirîndu-se din teorii antimarxiste, practicînd anticomunismul și apologia capitalismului.

Pe poziții opuse se situează „noul stîngă” pentru care marxismul a constituit una din sursele sale teoretice. Această mișcare progresistă contestată de stimulat, prin refuzul său față de ideologiile burgheze, interesul față de marxism, a relevat aspecte mai puțin analizate de acesta, reliefînd criza ce o parcurg societățile capitaliste și necesitatea depășirii tipului lor de organizare socială⁽⁶⁾.

Să menționăm totodată că în cadrul intenselor căutări teoretice, economice și politice care se desfășoară în țările Asiei, Africii și Americii Latine marxismul se afirmă ca un ghid în înțelegerea proceselor economice și sociale din aceste țări și în descifrarea viitorului lor. La Congresul Internațional al socialiste din 1980, fostul președinte al Senegalului, Leopold Sedar Senghor, arăta că pentru elaborarea raportului prezentat de el la această reuniune a făcut „o lectură a lui Marx și Engels, analizîndu-i din punctul de vedere al lumii a treia”, iar în încheiere sublinia că „se reîntoarce la Karl Marx, la gîndirea sa fundamentală, de la care trebuie să plecăm întotdeauna, făcînd din el o lectură continentală și națională”. În pofida diverselor tentative de denigrare, de minimalizare, marxismul și teoria sa economică își evidentiază universalitatea. În același timp, trebuie avut în vedere că în rândul economiștilor din țările în curs de dezvoltare, printre care se numără Raul Prebisch, Mahalanobis, Celso Furtado, Samir Amin, Arghiri Emmanuel ș.a., există figuri reprezentative, care, chiar dacă nu se revendică a fi marxiști, au vederi progresiste, concepții radicale, dezvoltate cu putere exploatarea imperialistă, mecanismele neocolonialismului, au întreprins

FIȘE

NOILE TEHNOLOGII DE VÎRF ȘI SOCIETATEA

● EDITURA POLITICĂ, în prestigioasa sa colecție „Idei contemporane” este prezentă în librării cu un nou volum. De această dată însă, nu o traducere din literatura socio-politică uni-

versală contemporană, ci o selecție de studii publicate de specialiști, cercetători din țară: este vorba de volumul „Noile tehnologii de vîrf și societatea”. În viziunea editorilor, cartea este concepută să pună în circulație o serie de idei noi într-o arie problematică de cert interes — impactul științei asupra dezvoltării sociale. Domeniul de referință al studiilor publicate — studii care poartă semnături de prestigiu — se referă în totalitate la un anumit segment al relației amintite și anume al efectelor tehnologiilor informatice asupra vieții social-economice. Sînt îmbrișate în acest context aspecte de cert interes, deopotrivă pentru specialiști și pentru publicul larg, privind crearea sistemului informatic național; a

industriei informatice românești, crearea de roboți industriali ș.a. Alte studii cuprinse în carte adîncesc unele analize în direcția surprinderii mutațiilor ce ar putea surveni în diverse sfere ale economiei și societății ca urmare a implementării tehnologiei informatice.

Strategia dezvoltării pe produse

● Analizînd o serie de fenomene concrete care s-au produs la nivelul economiei ungare din 1976 înapoi, F. Nyitrai își propune, în articolul „Ipari struktúra és szerkezetváltás (Structura industrială și schimbarea de structură) publicat în numărul 4 a.s.c. al revistei „KÖZGAZDASÁGI SZEMLE”, să surprin-

dă care sînt factorii ce influențează modernizarea structurilor economice. Criteriile în funcție de care au fost proiectate aceste schimbări au fost deduse atît din evoluția economiei mondiale cît și din evoluția economiei ungare ajunsă în stadiul actual de complexitate care impune sporirea productivității muncii, creșterea mai accentuată a calității produselor. Concluzia la care ajunge autoarea este aceea că mutațiile structurale nu pot fi limitate numai la nivelul macroeconomic, a ponderii diverselor ramuri și subramuri în complexul economic național. Simultan cu acest proces de durată se impune o mai activă restructurare la nivel microeconomic. Este vorba, după cum subliniază autoarea, de

analize realiste ale fenomenelor din „lumea a treia”, din economia mondială.

În condițiile actuale — după cum a subliniat secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu — este necesar să acționăm cu toată hotărârea pentru demascarea și combaterea diferitelor concepții ale vechii societăți, a teoriilor imperialiste, colonialiste, a ideologiei capitalismului, punând în evidență superioritatea concepției revoluționare, materialist-dialectice despre lume și societate.

Totodată, ideologii și economiștii marxiști țin seama de școlile și curentele progresiste, radicale, democratice și realiste, cu care întrețin un dialog care, purtat în spirit științific, de respect față de opiniile celuilalt, fără etichetări, se dovedește fructuos pentru ambele părți. În același spirit trebuie dus dialogul cu diferite concepții economice și politice reformiste din rîndul social-democrației, avînd în vedere că acest dialog poate contribui la depășirea scîndării care dăinuie în mișcarea muncitorească din diferite țări și pe plan internațional.

Desigur, nu constituie obiectul acestui articol prezentarea modului în care s-a dezvoltat și a fost interpretată în diferite etape doctrina economică a lui Karl Marx începînd din timpul vieții sale și pînă în zilele noastre. Este însă un fapt că această concepție și-a adaptat mai bine unele din componentele sale, ca, de exemplu, teoria banilor, la realități, a câștigat prin abandonarea unor reprezentări simplificatoare, ca acelea despre proletarizarea populației în capitalism, s-a îmbogățit cu noi capitole, cum sînt acelea despre imperialism, despre capitalismul monopolist de stat, precum și cu noile contribuții teoretice despre problemele actualității ale economiei socialiste, despre țările în curs de dezvoltare, probleme pe care Marx nu avea cum să le prevadă. Cel mai bun omagiu pe care i-l putem aduce lui Marx acum este nu de a căuta cu orice preț adevărarea fiecăreia din afirmațiile lui, deoarece confirmarea tezelor sale de bază a făcut-o istoria unui secol, și nici de a ne limita la interpretarea sau actualizarea forțată a unor teze sau texte ale sale cu privire la probleme cunoscute, ci de a menține viziunea marxismului larg deschisă spre realitățile contemporane și de a da răspunsuri și soluții științifice, în spiritul creator al acestei învățături, la problemele acute cu care se confruntă

omenirea. Dealtfel, nu ditrambele și buchisirea textelor fac să crească prestigiul unui gînditor, teoretician sau om politic, ci însușirea creatoare a concepției și metodei lui, aplicarea lor în viața socială, unde se evidențiază ceea ce ele au just și viabil. Insuși faptul că o serie de concepte de bază ale marxismului, cum sînt exploatarea capitalistă, critica acestora și a statului burghez, crizele economice, inegalitățile, nedreptățile, alienarea umană generată de capitalism, precum și cele despre revoluția socială, socialism, comunism ca societate fără clase, a dreptății sociale ș.a., fac parte din vocabularul gîndirii sociale și al propagandei contemporane, demonstrează cit de trainic a pătruns marxismul în conștiința omenirii.

Atitudinea creatoare față de marxism — așa cum confirmă experiența partidului nostru — nu vine de la sine și nici nu se învață la vreo „școală”, ci se formează în focul practicii, în confruntarea cu viața, cu procesele economice, sociale, politice, spirituale din țara respectivă și din relațiile internaționale, în îmbinarea organică a teoriei cu realitățile. În lumina celor de mai sus, cititorul își poate pune întrebarea: poate oare economia politică să rămîna în deceniul actual și în cel următor neschimbată, să urmeze aceleași canoane de pînă acum și să facă abstracție în viitor de fenomenele din prezent? Evident, răspunsul este negativ.

În acest caz, economia politică marxistă trebuie ea însăși să opereze un proces de dezvoltare creatoare cerut de viață, în cursul căruia să schimbe sau să abandoneze fără teamă acele teze care nu se mai dovedesc actuale, care sînt depășite de realități și să elaboreze, să asimileze teze noi, interpretări noi, corespunzătoare fenomenelor ce au loc în prezent și se vor mai desfășura în viitor. Necesitatea elaborării de noi concepte, a unor viziuni noi este impusă de procese majore actuale și de perspectivă, care nu au fost și nu puteau fi cercetate de Marx și generațiile de marxiști ce i-au urmat, cum sînt: restructurările impuse de trecerea de la predominarea factorilor extensivi la aceea a factorilor intensivi, de la economia socialismului unitar la socialismul multilateral dezvoltat și avansarea spre pregătirea condițiilor de trecere la comunism în țările socialiste; criza capitalismului monopolist

de stat, tentativele de edificare a liberalismului monetarist, folosirea unor complexe de instrumente economico-financiare pentru a depăși greutățile provocate pe plan economic și social de criza economică în țările capitaliste; criza procesului dezvoltării, restructurarea postcolonială a economiilor și societăților din țările în curs de dezvoltare, lichidarea subdezvoltării și evoluția decalajelor; căutarea unor noi modele de dezvoltare sub influența revoluției științifico-tehnice și a eșecurilor structurilor și politicilor de pînă acum de a asigura o „eră fără crize”; edificarea unei noi ordini economice internaționale, împlinirea unor crize de diferite tipuri și efectele acestora, interdependențele din economia mondială, agravarea problemelor ecologice și a altor probleme globale ș.a. Sub impactul revoluției din știință și tehnică, al restricțiilor impuse de limitele multor resurse naturale, științele economice pun acum un accent mai mare pe eficiența realizată mai ales pe baza unor tehnici și tehnologii noi care sporesc productivitatea muncii și revoluționează raporturile dintre om și mașină, a reducerii consumurilor și costurilor; totodată, ele își îndreaptă mai mult atenția spre realizarea unei calități superioare a vieții omeniești.

Poate că este încă lent, are un caracter incipient, dar procesul înnoirii creatoare a economiei politice a început să se desfașoare și se va accentua pe măsură ce ea va aborda frontal problemele noi puse de fenomenele majore ale economiilor interne și mondiale. Fără îndoială că, urmînd îndemnul și exemplul partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a se situa neîncetat pe terenul abordării creatoare, novatoare a teoriei în lumina realităților, economiștii din țara noastră își vor aduce o prețioasă contribuție la realizarea acestui proces binefăcător.

dr. Gheorghe BADRUS

³⁾ John Kenneth Galbraith, *L'ère de l'opulence*, Calman-Lévy, Paris, 1961, p. 72, 73.

⁴⁾ J. Habermas, „Probleme de legitimitate în capitalismul târziu”, în volumul „Cunoașterea și comunicare”, Editura politică, 1983.

⁵⁾ Elena Zamfirescu, „Noua stîngă între contestație și revoluție”, Editura politică, București, 1982.

stabilirea unei strategii de dezvoltare pe produse care să permită asigurarea rentabilității unităților.

Complex agroindustrial

● Dezvoltarea activităților neagricole în zonele rurale are efecte multiple asupra economiei locale, concluzionează Hans P. Binswanger în studiul „Agricultural growth and rural nonfarm activities” (Creșterea producției agricole și activitățile rurale neagricole) publicat în numărul 2/1983 al revistei „FINANCE AND DEVELOPMENT”. O primă consecință o reprezintă creșterea producției agricole, proces stimulat de doi factori: crearea unor unități de prelucrare de dimen-

siuni relativ mici care sînt legate de recolte obținute într-o anumită arie agricolă, pe de o parte, iar pe de alta parte creșterea veniturilor populației din microzona respectivă și implicit a consumului. Un alt factor important ar consta, potrivit opiniei exprimate de H.P.B., în stabilizarea populației rurale și diminuarea exodului spre marile orașe. Dar, avertizează autorul, crearea unei structuri de activități neagricole în zonele rurale, pentru a fi mai eficientă, trebuie să țină seama de anumite restricții. Este vorba, în principiu, de amplasarea acestor activități care valorifică resursele locale.

Impact tehnologic

● Impune procesul de introducere a unor tehnologii noi, indeosebi cele informaționale, o pregătire prealabilă? Iață întrebarea căreia încearcă să-i răspundă doi autori: Richard Smith și Terry Quinlan în cadrul unui studiu de caz publicat în numărul din mai a.c. al revistei „EMPLOYMENT GAZETTE”. Segmentul ales este deosebit de semnificativ: procesul de tipărire și editare al unui ziar. Introducerea unui sistem computerizat de culegere, paginatie și tipărire a publicației a avut efecte net pozitive sub aspect economic, calității sporite a tipăriturilor adăugîndu-i-se creșteri de produc-

FIȘE

tivitate și implicit de venituri. Dificultăți mai mari au apărut în ce privește adaptarea personalului la noile sarcini de muncă. Astfel, arată autorii pe baza unui sondaj de opinie, cel mai greu s-au adaptat categoriile de personal mai vîrstnic. În același timp, marea majoritate a lucrătorilor au considerat că munca pe care o desfășoară în noile structuri tehnologice este mai plătitoare și conduce la o anumită diminuare a atașamentului față de profesie.

O încercare de cuantificare

(Urmare din pag. 23)

rotații în unitatea de timp. Menționăm că din punct de vedere economic, perioada de rotație se identifică cu perioada de producție sau cu ciclul de producție;

— **momentul cinetic** (sau momentul impulsului) poate reprezenta, prin cuprinderea factorilor fundamentali ai evoluției, potențialul sistemului economic, constituind elementul esențial al modelului nostru. Indiferent dacă momentul cinetic este exprimat sub forma ωl sau sub forma $\gamma m \cdot v$, el reflectă capacitatea sistemului economic, nivelul de dezvoltare la care a ajuns, conținând și o componentă de ordin calitativ ω sau v și de aceea, creșterea potențialului poate fi considerată obiectiv major de realizat. Menționăm că în literatura de specialitate, foarte mulți autori***) sînt de părere că procesul creșterii economice reprezintă în esență un proces de creștere a capacității productive a unei națiuni, și chiar dacă avem o altă opinie în ce privește definirea creșterii economice, credem că în contextul modelului propus, sporirea potențialului sistemului economic este o măsură suficient de adecvată din punctul de vedere al posibilităților de cuantificare, a creșterii economice;

— **momentul forței**, reprezentînd multiplicarea forței (forța fiind determinată de masa fondurilor fixe și accelerație, aceasta din urmă reprezentînd derivata vitezei în funcție de timp, respectiv sporul de venit național obținut pe unitatea de timp) cu un anumit grad de valorificare, poate exprima potențarea acțiunii investițiilor asupra sistemului economic. Dacă se mărește gradul de valorificare și/sau viteza de mișcare a sistemului, apare în aceste condiții accelerația, datorită acțiunii investițiilor. Imaginîndu-ne o pirghie, cu cît forța este aplicată mai departe de punctul de sprijin (originea în cazul nostru), cu atît este mai mic efortul necesar obținerii unui anumit efect și, respectiv, cu cît forța este aplicată la un nivel mai înalt de valorificare, cu atît crește eficacitatea și este mai important sporul de venit național obținut în unitatea de timp;

— **energia cinetică** se exprimă prin lucrul mecanic efectuat de sistemul economic, care este cu atît mai mare, cu cît crește viteza de creare a venitului național și/sau masa fondurilor fixe. Se consideră că mărimea energiei totale este determinată numai de energia cinetică, făcînd deci abstracție de frecarea sistemului în mișcarea sa).

Acțiunea investițiilor asupra mișcării sistemului economic este în mod evident complexă, influența lor asupra factorilor luați în considerare fiind simultană; însă pentru a putea degețea căile principale în atingerea obiectivului urmărit, respectiv creșterea potențialului de producție al sistemului economic, vom aplica metoda statistică de descompunere a sporului pe factori. Menționăm că vom opera doar cu relația (3) de mai sus, care definește momentul cinetic, concluziile cu privire la incidența procesului investițional asupra celorlalte mărimi deservise, putînd fi ușor deduse pe marginea considerațiilor efectuate anterior.

Astfel, sporul total al momentului cinetic (ΔJ) se descompune în sporul potențialului sistemului economic pe seama momentului de inerție (ΔJ_1) care la rîndul său se descompune în creșterea inerției sistemului pe seama creșterii masei (ΔJ_1^m) și pe seama creșterii razei (ΔJ_1^r), precum și sporul potențialului sistemului economic pe seama modificării vitezei unghiulare (ΔJ_2):

$$(6) \Delta J = \Delta J_1 + \Delta J_2 = \Delta J_1^m + \Delta J_1^r + \Delta J_2$$

În relația (6) semnul + semnifică compunerea de natură aditivă a sporurilor, deoarece mai există și sporul nedescompus care poate fi atribuit factorilor după metodele cunoscute.

Ca urmare, creșterea economică reflectată în sporirea potențialului de producție sub acțiunea investițiilor, care provoacă învingerea legii de conservare a acestuia, poate avea loc pe trei căi, în funcție de natura mărimii supuse variației: **extensivă** (pe seama lui m), **structurală** (pe seama lui r) și **intensivă** (pe seama lui ω).

I. EXTENSIVĂ ($m_1 > m_0$; $\gamma = ct$; $\omega = ct$)

Dacă ω se menține constant și crește m , datorită legii conservării momentului cinetic, ar trebui să se înregistreze o scădere a lui v și implicit a lui ω . În acest caz, rolul investițiilor este acela de a învinge legea conservării momentului cinetic și deci de a menține constantă viteza unghiulară ω și, în consecință, gradul de prelucrare fiind același, a vitezei v . Investițiile, îndreptate spre sporirea masei de fonduri fixe

***) pentru exemplificare, prezentăm o opinie mai recentă, aparținînd profesorului britanic G.B. Stafford: „Potențialul productiv al unei economii este determinat de volumul inputurilor disponibile și tehnologia prezentă de prelucrare care le transformă în producție... creșterea economică este definită drept creșterea producției potențiale a unei economii pe termen lung” (G.B. Stafford — The end of economic growth?, Oxford, 1981, p. 9)

) T. Postolache — Restructurări în economia politică, Editura politică, București, 1981, p. 137.

mențin constantă în același timp perioada ciclului de producție și conduc la o sporire a momentului cinetic, în caz contrar, efectul lor asupra potențialului sistemului economic fiind nul. Deci creșterea potențialului de producție are loc exclusiv pe seama sporirii masei de fonduri fixe, putîndu-se scrie:

$$(7) \Delta J^m = \omega \cdot \gamma^2 (m_1 - m_0)$$

Ca atare, această cale de sporire a potențialului sistemului economic prin acțiunea investițiilor de creștere a masei fondurilor fixe poate fi considerată **extensivă**.

II. STRUCTURALĂ ($\gamma_1 > \gamma_0$; $m = ct$; $\omega = ct$)

Dacă m rămîne constant și crește γ , datorită legii conservării momentului cinetic, ar trebui să se înregistreze, ca și în cazul precedent, o scădere a lui ω și deci a lui v . Rolul investițiilor este și aici acela de a învinge legea conservării momentului cinetic și de a menține constantă viteza unghiulară, înregistrîndu-se însă o sporire a vitezei, proporțională cu modificarea razei. Cu cît gradul de valorificare este mai mare, cu atît și ciclul de producție se prelungește, or investițiile constituie aici tocmai elementul de reglare al acestei perioade, prin introducerea de fonduri fixe egale ca masă cu cele scoase din funcțiune, dar superioare din punctul de vedere al prelucrării materiilor prime. Deci creșterea potențialului de producție poate fi realizată, în condițiile existenței aceleiași mase de fonduri fixe cu ajutorul orientării investițiilor spre introducerea de fonduri fixe purfătoare ale progresului tehnic, putîndu-se scrie:

$$(8) \Delta J^r = \omega \cdot m \cdot (\gamma_1^2 - \gamma_0^2)$$

În consecință, această cale de sporire a potențialului sistemului economic prin acțiunea investițiilor care modifică structura fondurilor fixe existente poate fi considerată **structurală**.

Aceste două cazuri supuse atenției, în care sporirea potențialului sistemului economic se produce datorită creșterii inerției (pe seama creșterii masei de fonduri fixe și respectiv a gradului de valorificare a resurselor) ne arată că, în timp, efortul necesar de investiții este din ce în ce mai mare comparativ cu efectele obținute deoarece inerția sistemului crește pe măsura dezvoltării extensive și chiar structurale a acestuia. Surprinzînd în mod just acest aspect, T. Postolache arată: „Forța inerțială a mecanismului economic tinde spre reproducerea — pe aceeași bază tehnică și aceeași structură — a aparatului de producție, întrucît pe termen scurt prezintă cele mai mari avantaje economice... Această forță inerțială se lovește de noile cerințe și condiții apărute între timp în economie și care pot fi de cele mai diverse proveniențe”⁴⁾.

III. INTENSIVĂ ($\omega_1 > \omega_0$; $m = ct$; $\gamma = ct$)

Dacă m și γ rămîn constante, ca urmare a aceleiași legi a conservării momentului cinetic ar trebui ca și v și respectiv ω să se mențină constante. Ca și în cazurile precedente, rolul investițiilor este de a învinge legea conservării momentului cinetic însă, în acest caz, prin mărirea vitezei unghiulare și, ca urmare, a vitezei. Astfel, cu cît intensivitatea proceselor în interiorul sistemului este mai mare, se reduce perioada de reproducție, înregistrîndu-se o sporire a vitezei de creare a venitului național. Investițiile sînt îndreptate către perfecționarea calitativă a fondurilor fixe existente, capabile, cu aceeași masă și fără a modifica gradul de valorificare, să mărească „debitul” de venit național, diminuînd durata ciclului de producție sau, ceea ce este echivalent, sporînd numărul de rotații efectuate în unitatea de timp. Deci creșterea potențialului de producție poate fi realizată cu ajutorul investițiilor care contribuie la intensificarea procesului de producție, putîndu-se scrie:

$$(9) \Delta J^{\omega} = I \cdot (\omega_1 - \omega_0)$$

În consecință, această cale de sporire a potențialului sistemului economic prin acțiunea investițiilor de accelerare a vitezei de rotație și de mărire a intensității proceselor, poate fi considerată **intensivă**.

În plus față de cele arătate, o mențiune deosebită se impune în legătură cu caracterul contradictoriu al gradului de valorificare r care influențează atît factorul de ordin cantitativ ($I = m \cdot \gamma^2$) cît și pe cel calitativ ($\omega = v/\gamma$), deoarece o creștere a lui implică pe de o parte sporirea momentului de inerție, iar pe de altă parte o scădere a vitezei unghiulare, scădere ce poate fi compensată, după cum s-a văzut în cazul II, pe calea structurală a acțiunii investițiilor. Acest lucru mai relevă și faptul că legătura dintre factorii cantitativi și cei calitativi de creștere a potențialului sistemului economic se realizează prin intermediul celor structurali.

În realitate, așa cum am mai arătat, creșterea potențialului economic într-o anumită perioadă este rezultatul acțiunii conjugate a celor trei categorii de factori. Pe baza modelului prezentat se poate, însă, separa contribuția fiecărei grupe de factori, sub influența investițiilor, la sporirea potențialului economic — pentru o perioadă trecută — și se poate determina volumul și structura optimă a investițiilor în raport cu resursele disponibile și cu etapa de dezvoltare economică care se dorește a fi parcursă — pentru o perioadă viitoare.

SISTEMUL MONETAR INTERNAȚIONAL

Între nevoia de stabilitate și restructurări efemere

ANUL ACESTA, în martie, s-au împlinit patru ani de la crearea sistemului monetar vest-european (s.m.e.). Aniversarea a coincis cu discuțiile foarte dificile („dramatice”, după expresia unei publicații a Institutului de cercetări economice din Berlinul occidental) cu privire la realinierea monedelor participante la sistem. Deși discuțiile s-au încheiat la 21 martie a.c., printr-un acord, ele au reactivat vechile controverse asupra viabilității sistemului.

În cursul existenței relativ scurte de până acum a acestui sistem au existat fricțiuni peste fricțiuni între participanți care nu odată au pus sub semnul întrebării continuarea lui, cel puțin în forma actuală. Se poate vorbi în aceste condiții despre o prăbușire iminentă sau mai îndepărtată a s.m.e.? Va urma acest sistem soarta sistemului monetar internațional de la Bretton Woods? Vom încerca să dăm o interpretare plauzibilă marilor dificultăți prin care trece s.m.e.

Aspirația spre o stabilitate rezonabilă

AR FI desigur interesant și instructiv să se facă o paralelă între manifestările în general ale actualei crize economice mondiale și cele ale crizei care acum o jumătate de secol a zguduit omenirea. Credem că o asemenea paralelă ar fi atrăgătoare îndeosebi în ce privește manifestările monetare ale crizelor și consecințele lor social-economice.

Nu trebuie uitat că semnele prevestitoare ale primei crize economice mondiale au apărut tocmai în domeniul financiar-monetar, sub cele mai diferite forme, între care: investirea masivă de credite bancare pe termen scurt în plasamente pe termen mijlociu și lung; boom-ul bursier din S.U.A. (cel din 1928), provocat de speculatori larg finanțați tot de bănci, a căror complicitate la speculă era justificată de dobânzile de 15—20% anual care le asigurau un profit ridicat; dublarea și chiar triplarea cursurilor la acțiunile industriale în mai puțin de un an; prăbușirea acestui val speculativ în 1929, cu consecința pierderii a 30 miliarde de dolari de către deținătorii de acțiuni; răsunaătoare falimente bancare.

Un cortegiu de fenomene monetare a însoțit ulterior manifestările economice ale crizei, îndeosebi deflația puternică și renunțarea pe scară largă la etalonul aur ca bază a sistemelor monetare naționale (un sistem monetar internațional nu exista în acea vreme), implicit la disciplina pe care acest etalon o impunea, urmată — îndeosebi în S.U.A. — de adoptarea unei politici pragmatice de utilizare a monedei ca mijloc de combatere a crizei.

Ce a învățat lumea occidentală în această privință în cei 50 de ani care s-au scurs de la prima criză mondială? Nu se poate afirma că ea n-a învățat nimic; dovedă, de exemplu, că în timp ce acum 50 de ani cuvântul de ordine era combaterea deflației, în prezent la ordinea zilei este, dimpotrivă, combaterea inflației. Trebuie să recunoaștem că este o schimbare de fond. În general însă dezorientarea cercurilor conducătoare și a economiștilor din Occident în ce privește căile și mijloacele monetare de combatere a crizei nu este mai mică azi decât acum o jumătate de secol, cu toate că între timp a apărut un Keynes și tezele keynesiste, un Friedman și tezele monetariste — sau tocmai pentru acest motiv.

Apariția acum mai bine de trei ani a fenomenelor actualei crize economice mondiale a coincis, pe planul relațiilor monetare internaționale, cu un gol aproape total în materie de reglementare a stabilității și disciplinei în acest domeniu. Sistemul monetar internațional (cu vocația mondială) constituit în 1944 la Bretton Woods fusese lichidat de fapt încă în 1971 și de drept în 1978, fără ca în locul lui să fi fost instaurat un alt sistem demn de acest nume. Ceea ce se numește în prezent sistem monetar internațional este mai curînd, după expresia lui R. Triffin, un non-sistem.

Urmarea a fost generalizarea flotării teoretic nelimitate a cursurilor de schimb, deci ridicarea instabilității raporturilor valorice dintre monede la rangul de principiu. În 1979, această instabilitate atinsese punctul culminant: dolarul S.U.A. ajunsese să coteze la bursele occidentale la nivelul cel mai coborît din toate timpurile.

Nu trebuie apreciat ca o simplă coincidență faptul că tocmai în 1979, adică în viltorea celor mai inextricabile frământări financiar-monetare pe plan internațional, a fost creat sistemul monetar european. În fața sterilității eforturilor făcute de lumea occidentală pentru revenirea la un sistem monetar internațional efectiv în cadrul Fondului Monetar Internațional sau într-un alt cadru, succesul încercărilor făcute în cadrul Pieței comune de a face ordine într-o zonă geografică limitată în ce privește relațiile valutare a putut apărea drept o provocare. Și a și fost fără îndoială o provocare, la adresa tuturor celor care susțineau că în timp de criză nu se poate aspira la stabilitate valutară.

Este adevărat că înființarea s.m.e. a fost precedată de experiența „șarpelui valutar” care, în perioada 1973—1979 a constituit pentru monedele țărilor componente o experiență utilă în materie de intervenție pe piețele valutare în scopul menținerii fluctuației cursurilor de schimb între limite înguste convenite, deci de realizare a unei stabilități relative a valurilor. „Șarpele valutar” a fost însă mai puțin decât un sistem; el a reprezentat de fapt un aranjament colectiv de menținere în comun a unor raporturi valorice stabile între monedele aderente. Antecedentele s.m.e. n-au stîrbit deci cu nimic aureola inovatoare pe care i-au conferit-o inițiatorii lui.

Nu este intenția noastră să facem o expunere exhaustivă a mecanismului s.m.e. Vom arăta numai că acest sistem, care a luat ființă la 13 martie 1979 în cadrul Pieței comune, are ca obiectiv crearea unei zone de stabilitate valutară în Europa occidentală, precum și a unei mai mari convergențe a politicilor financiare și economice ale țărilor participante. Scopul final declarat al s.m.e. este înlocuirea monedelor naționale ale țărilor participante cu o singură monedă, ca expresie a unei viitoare uniuni economice și monetare a acestor țări, uniune care, bine înțeles, nu este de așteptat în curînd.

În prezent, din s.m.e. fac parte următoarele monede: marca vest-germană, guldenul olandez, coroana daneză, francul belgian, francul luxemburghez, francul francez, lira italiană și lira irlandeză. Anglia, deși face parte formal de s.m.e., nu participă la mecanismul de stabilizare a cursurilor valutare. Din această cauză, lira sterlină nu a fost trecută în rîndul monedelor din cadrul s.m.e.

Sistemul monetar european a creat o unitate monetară proprie, nematerializată, denumită ECU (inițialele de la „unitatea monetară europeană”), utilizată ca numitor comun în mecanismul stabilirii cursurilor valutare, în intervenția pe piețele de schimb pentru menținerea fluctuației acestor cursuri în limitele convenite ($\pm 2,25\%$), în decontările efectuate între autoritățile monetare ale țărilor membre etc. La baza ECU se află un coș din care fac parte monedele participante (de astădată inclusiv lira sterlină), fiecare cu ponderea calculată în funcție de volumul participării monedei respective la comerțul intercomunitar, de mărimea produsului intern brut al țării emitente și de alți parametri economico-financiar.

Între fiecare monedă participantă și ECU este stabilit cîte un curs central. Un asemenea curs bilateral trebuie menținut neschimbat, bine înțeles în cadrul limitelor admise („limite de intervenție”, deoarece în cazul în care limitele sînt depășite pe piața de schimb, autoritatea monetară este obligată să intervină prin vânzări-cumpărări de valută pînă cînd cursurile reintră în limitele admise). Față de monedele neparticipante, inclusiv față de dolar cursul ECU flotează nelimitat.

Așadar, s.m.e. a fost conceput ca o „oază de stabilitate valutară” în cadrul Pieței comune. Au fost prevăzute și „supape” pentru cazul în care fenomenele interne dintr-o țară sau alta ar infirma realitatea cursului central, iar intervențiile pe piață nu ar mai da rezultate. O asemenea supapă constă în modificarea ponderii unei monede în coș. Aceasta presupune teoretic modificarea ponderilor relative ale tuturor celorlalte monede. În principiu, o asemenea „realiniere” trebuie să constituie o excepție, deoarece ea contravine obiectivului sistemului: stabilitatea.

În realitate, realinierea a fost necesare destul de des. Cea din martie a.c. a fost a șaptea la număr în s.m.e., iar din 1977, data înființării „șarpelui valutar”, s-au produs 21 de realineri. De fiecare dată au fost modificate cursurile centrale bilaterale ale unora sau altora dintre valute, într-o proporție sau alta, cu

Tabelul nr. 1

Modificări de curs în cadrul s.m.e. (în %)o

	1979		1981		1982		1983
	24 sept.	30 nov.	23 mart.	5 oct.	22 feb.	14 iun.	21 mart.
Francul belgo-luxemburghez					-8,5		+1,5
Coroana daneză	-2,9	-4,8			-3,0		+2,5
Marca vest-germ.	+2,0		+5,5			+4,25	+5,5
Francul francez			-3,0			-5,75	-2,5
Lira italiană			-6,0	-3,0		-2,75	-2,5
Lira irlandeză							-3,5
Guldenul oland.			+5,5			+4,25	+3,5

Sursa: F.M.I. Procentele sînt calculate ca modificări față de grupul valutarilor ale căror parități bilaterale au rămas nemodificate cu ocazia realinierii. Excepție face realinierea de la 21 martie 1983 cînd toate monedele au suferit modificări; pentru această realiniere, modificările bilaterale trebuie determinate prin combinarea mișcării relative a parității implicate (de ex. devalorizarea francului francez față de D.M. venind din această devalorizare plus revalorizarea D.M. adică -1,8%).

excepția realinierii din acest an, în care au fost modificate toate cursurile. Procentual, modificările de curs din cadrul s.m.e. sînt prezentate în tabelul nr. 1.

Tabelul general este deci puțin încurajător. Stabilitatea valutarilor în cadrul s.m.e. a avut, după cum se vede, un caracter relativ, diferitele realinieri nefăcîndu-și altceva decît să confirme de fiecare dată necesitatea unor intervenții de altă natură decît cele de pe piețele de schimb și anume a unor intervenții de fond în raporturile valorice dintre valute.

Cauze economico-financiare și politice

CAUZELE care au determinat numeroasele realinieri ale cursurilor valutare sînt diferite. În general, ele au avut o natură economico-financiară, însă nu au lipsit nici cauze politice. De altfel, s-a știut dintr-un început că stabilitatea cursurilor nu poate fi decît o himeră atîta timp cît nu există o stabilitate economică reală, o stabilitate monetară (înțeleasă în condițiile actuale drept o stabilitate a ratelor inflației), o stabilitate a regimurilor politice și a concepțiilor de guvernare.

Astfel, în anii 1979 și 1982, modificările raporturilor valorice dintre francul francez și marca vest-germană au fost necesare din cauza diferenței dintre rata inflației din Franța, mai ridicată, și cea din R.F.G., mai scăzută. Asemenea diferențe sînt generale în Piața comună. Prețurile la bunurile de consum au evoluat în cîteva țări membre ale s.m.e. după cum rezultă din tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

Creșterea prețurilor la bunurile de consum (în % față de anul precedent)

	1980	1981	1982	1983 (previziuni)
Franța	13,3	13,3	11,8	8,8
R.F.G.	5,5	5,9	5,3	3,8
Italia	21,2	17,8	16,5	14,5
Irlanda	18,2	20,4	17,1	11,5

Sursa: International Financial Statistics și previziuni ale personalului F.M.I.

Între alte cauze ale discrepăției cursurilor valutare se numără deteriorarea competitivității externe a unei țări față de alta, modificarea relației cost-preț între două țări partenere, evoluția balanței comerciale și a contului curent al balanței plăților. De exemplu, în perioada 1980—1982, aceste ultime două măriri au marcat în Franța un deficit în creștere, în timp ce în R.F.G. ele au marcat o îmbunătățire simțitoare. Tensiuni produc așa cum am arătat și evenimentele pe arena politică. Un exemplu concludent îl furnizează alegerea parlamentare din R.F.G. și cele municipale din Franța de la 6 martie 1983. În Franța, alegerile au făcut să scadă cursul francului, iar în R.F.G. să evolueze invers cursul mărcii. Nu mai vorbim de previziunile asupra evoluției cursurilor valutare care declanșează mari mișcări speculative de capitaluri, cu consecințe explicabile asupra piețelor de schimb.

Ar mai trebui să ne intereseze cauzele care au stat la baza disputelor aprinse pe care le provoacă aproape fiecare realiniere. De ce o modificare de cursuri nu este un simplu calcul aritmetic, ci și o declanșare de pașuni?

Aceasta, deoarece orice modificare de cursuri are o însemnătate covârșitoare asupra economiei interne și asupra relațiilor internaționale ale unei țări. Ea este o armă redutabilă în lupta politică dintre țările capitaliste. Un curs scăzut al propriei monede stimulează exportul și frinează importul, deci, îmbunătățește contul curent al balanței plăților; un curs ridicat are efecte contrarii. Această prezentare este însă schematică, deci defectuoasă, deoarece face abstracție de consecințele mai îndepărtate ale unei modificări de curs. Dacă tratativele din martie 1983 au fost „dramatice”, iar la un moment dat s-a pus chiar problema ieșirii Franței din s.m.e., aceasta se datorește tocmai faptului că realitatea este mult mai complexă decît prezentarea de mai sus. În martie 1983, Franța nu s-a încumetat să accepte o treia devalorizare a francului într-un interval de 1 1/2 ani, chiar numai pentru motive de prestigiu. Ea a insistat ca realinierea să se realizeze, exclusiv prin revalorizarea mărcii vest-germane, ceea ce, în concepția guvernului de la Paris, ar fi contribuit la echilibrarea comerțului dintre cele două țări, a cărui balanță era puternic activă de partea R.F.G. și puternic pasivă de partea Franței. Germania federală a respins această cerere a Franței. Au urmat dezbaterile aprinse care au dus la soluția de compromis, arătată mai sus: devalorizarea relativ moderată a francului francez concomitent cu o revalorizare mai importantă a mărcii vest-germane.

Cunoscînd aceste contradicții din cadrul s.m.e., cunoscînd complicațiile care decurg de fiecare dată din funcționarea mecanismului de stabilire a raporturilor valorice dintre monedele sistemului, s-ar putea oare afirma că ne aflăm în fața unei crize profunde a acestui sistem ca parte integrantă a crizei economice mondiale, că nu va trece multă vreme și vom asista la prăbușirea sistemului vest-european, așa cum am asistat la prăbușirea sistemului internațional de la Bretton Woods?

Asemenea întrebări s-au mai pus și în cursul funcționării „șarpelui valutar” al Pieței comune, ca să nu mai vorbim de ineseși avatarurile acestui organism comunitar. Franța, de exemplu, a fost co-fondatoare a „șarpelui” la 24 aprilie 1972, a părăsit acest aranjament la 12 iulie 1974, retrăgînd francul din „șarpe”, a revenit un an mai târziu reintroducînd francul în „șarpe” l-a retras din nou în martie 1976 ca în 1978 să fie cea care a susținut împreună cu R.F.G., înființarea sistemului monetar european.

Este cert că, avînd în vedere importanța Franței în cadrul Pieței comune, aceste oscilații în atitudinea ei față de raporturile valutare intercomunitare au fost calificate pe bună dreptate ca fiind crize ale „șarpelui”. Acest aranjament a supra-viețuit însă unor asemenea crize, iar în martie 1979 „șarpele” a fost dizolvat numai pentru a face loc unui adevărat sistem monetar al Pieței comune.

În opinia noastră, s.m.e. reflectă posibilitățile de care încă mai dispune sistemul capitalist în actuala etapă pentru a realiza un echilibru — fragil, după cum s-a văzut — al relațiilor dintre monede. Pe plan mondial, aceste posibilități au fost insuficiente: ele n-au putut salva sistemul de la Bretton Woods și n-au putut duce la crearea unui alt sistem monetar internațional viabil. Pe plan zonal, ele au fost suficiente pentru a crea un sistem mai restrîns, dat fiind că țările participante au un nivel de dezvoltare mai apropiat, iar forța lor economică și financiară le permite să înfrunte efectele crizei cu mai mult succes decît țările mai slab dezvoltate.

În ultima analiză, viitorul s.m.e. va depinde de modul în care țările membre vor reuși să-și pună ordine în propria lor gospodărie. Trebuie să fie lîmpede pentru toți că stabilitatea relațiilor valutare nu poate fi realizată și menținută multă vreme prin metode tehnocratice, ci numai pe baza unor economii sănătoase, sănătos cooperante. De aceea, existența, s.m.e. în condițiile crizei nu poate fi decît precară, iar după încheierea crizei, ea va depinde de starea în care economiile țărilor participante se vor afla în urma încercărilor suferite. O adevărată stabilitate nu se va putea realiza decît ca urmare a unor schimbări fundamentale în economia mondială, în contextul unei noi ordini economice internaționale capabilă să aducă corective de esență în ansamblul relațiilor economice și deci și în sistemul financiar mondial.

România socialistă, militantă consecventă pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice în lume, s-a pronunțat întotdeauna cu fermitate pentru instituirea unor noi raporturi în sistemul financiar internațional, ca o cale către înlăturarea gravelor anomalii din economia țărilor în curs de dezvoltare, pentru însănătoșirea vieții economice mondiale în general.

La recenta sesiune UNCTAD de la Belgrad, România s-a pronunțat pentru organizarea unei reuniuni financiar-monetar internațional, în vederea inițierii unui nou sistem monetar internațional echitabil. Țara noastră militează pentru un larg consens internațional în vederea găsirii de soluții realiste și eficiente, pentru depășirea efectelor crizei și asigurarea stabilității economice și politice mondiale.

dr. Costin C. KIRIȚESCU

Înviorare pe piața metalelor

MULT AȘTEPTATA REVENIRE din criza economică ce afectează economia mondială pare să fie anticipată de semnele unei reînviorări pe piața metalelor. Indicatorii economici privind construcția de locuințe și cea de automobile sînt primele semne vizibile, provenite din țările industrializate, că tendința de creștere a prețurilor metalelor nu este strict conjuncturală. În condițiile menținerii unor prețuri scăzute la petrol se poate anticipa o tendință ascendentă a cererii de metale pe piața internațională. Un semnal îl constituie și reîntoarea în producție, în S.U.A. și Canada, a unor linii de producție care în ultimii doi ani fuseseră închise. Se constată, de asemenea, o anumită diminuare a stocurilor de metal la producători; desigur, acest fenomen a fost influențat și de ratele înalte ale dobînzilor — ceea ce a împiedicat acumularea de noi stocuri — dar revenirea ușoară a cererii îi lasă pe specialiști să anticipeze posibilitatea unei perioade de „boom” în 1984.

La sfîrșitul primului trimestru, la aluminiu și nichel spre exemplu, s-au înregistrat creșteri ale prețului cu 80 la

sută față de nivelul minim de preț corespunzător din anul trecut; creșterile la alte metale (negociate la bursa din Londra), față de mijlocul anului trecut, se situează într-un interval de la 20 la sută — în cazul plumbului — pînă la peste 60 la sută la cupru, sau 70 la sută la cositor. Aceste prețuri record coincid, însă, cu perioade cînd lira sterlină (moneda de negociere) s-a situat la cele mai scăzute nivele față de dolarul S.U.A., ceea ce face mai puțin spectaculare creșterile reale ale prețurilor la metale.

În următoarele luni sînt așteptate fluctuații sensibile în prețul metalelor, ca o consecință inevitabilă a speculațiilor ample anticipate pe această piață. În perspectivă se prevede o revenire reală care va începe cu metalele neferoase.

Olanda: măsurile de revenire

PRIN EXCELENȚĂ dependentă de comerțul exterior, economia Olandei va fi în continuare influențată în mare măsură de creșterea economiei mondiale. În acest context, studii ale O.C.D.E. apreciază că exporturile industriei olandeze nu vor crește cu mai mult de 2 la sută

anul acesta. Mai mult, datorită imposibilității de a dobîndi noi piețe în 1983 nu se așteaptă creșteri deosebite în volumul exporturilor de bunuri prelucrate. Exportul de produse agricole și de gaze naturale constituie factori care vor contribui la creșterea generală cu 1 la sută a exporturilor țării. Pe de altă parte, efectul cumulat al ameliorării competitivității produselor economiei naționale se așteaptă să determine o creștere cu numai 1 la sută a importurilor față de 1982 și cu 0,5 la sută a producției interne. În ce privește balanța de plăți, un deficit reprezentînd 1,5 la sută din P.N.B. a fost transformat într-un excedent de 4 la sută în 1982; anul acesta excedentul este prevăzut să ajungă la 4,75 la sută din P.N.B.

Potrivit O.C.D.E. șomajul (19,5 la sută din totalul forței de muncă în februarie a.c.) rămîne o problemă de prim ordin pentru economia țării. Astfel, revenirea modestă a exporturilor industriale nu va fi în măsură să creeze noi locuri de muncă.

Studiile O.C.D.E. sugerează ca măsuri urgente reducerea serviciilor și a cheltuielilor sociale în sectorul public, aplicarea unor sisteme de salarizare mai sensibil diferențiate în funcție de activitate, profesie și ramuri, precum și încurajarea investițiilor în industrie.

Programe de dezvoltare

Amplu program energetic în Thailanda

DEȘI THAILANDA dispune de anumite rezerve hidroenergetice, gaze naturale, cărbune și țitell, această țară este în prezent dependentă în proporție de 76% de importul de țitell pentru producerea energiei electrice. Pentru reducerea treptată a acestei dependențe, Thailanda a inițiat un program energetic complex, considerat a fi unul dintre cele mai ample de acest gen în rîndul țărilor lumii a treia.

Potrivit acestui program, în viitorii 10 ani, capacitatea totală instalată de energie electrică va crește de la 4 200 MW la 12 000 MW. În prezent se află în construcție capacități însumînd 2 500 MW. Pînă în 1983, capacitățile nou construite vor fi în proporții egale capacități hidro (în general unități de sub 200 MW) și termice (în unități de 150-600 MW).

Politică energetică urmărită de autorități prin lansarea acestui program are în vedere în principal următoarele obiective: reducerea importurilor petrolere, de la 65% din necesarul intern în 1981 la numai 2,2% în 1993, reducerea bazată pe de o parte pe substituirea acestor importuri cu producția internă (există indicii privind existența unor rezerve neexplorate), iar pe de altă parte pe promovarea utilizării resurselor energetice nepetrolere, în principal lignit și gaze naturale.

În prezent se află deja în curs de realizare cinci centrale termoelectrice (capacitate totală de 1 760 MW) care vor folosi astfel de surse energetice: de exemplu, cea de la Bang Pakong care ar urma să utilizeze drept combustibil păcura și gazele naturale, centrala de la Mae Moh Mazatu pe lignit, ca și cea de la Makhon Si Thammarat care va funcționa pe bază de deșeurile petrolere și gaze naturale.

În domeniul energiei hidroelectrice, se află în curs de realizare proiecte însumînd o putere instalată de 760 MW, cum ar fi de pildă centrala de la Khoo Laem sau cea de la Chiew Earn. După 1987 autoritățile au în vedere realizarea unui număr însemnat de centrale hidroelectrice, dintre care pot fi menționate: Upper Quae Yai (la Kanchanaburi), de 580 MW sau Nam Pal nr. 2 (la Mae Hong Son), de 291 MW.

Lărgirea cooperării internaționale prevede valorificarea apelor de frontieră. Astfel de acțiuni de cooperare sînt proiectele Pa Mong, care prevede valorificarea împreună cu R.D.P. Laos a fluviului Me Kong și Salween, precum și valorificarea împreună cu Birmania a râului Salween.

Schimbările comerciale și relațiile de cooperare dintre R.S. România și Thailanda se dezvoltă favorabil. Astfel, R.S. România a exportat în Thailanda în ultimii ani: autovehicule (tractoare, autocamioane, mașini agricole etc.), mașini-unelte, motoare Diesel, aparatură electrică, tablă și sîrmă din oțel, din aluminiu, rulmenți, produse chimice (îngrășăminte, negru de fum, coloranți etc.), produse ale industriei ușoare (articole casnice etc.) și a importat mal ales produse tradiționale ca orez, iută, cauciuc natural, cositor etc.

Rodica NEGESCU

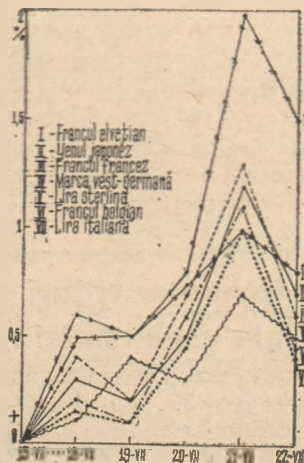
EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 18-22 iulie a marcat un recul al cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare.

Modificarea parametrilor de creștere a masei monetare în circulație, avuți în vedere la adoptarea măsurilor de politică monetară, respectiv un procent de 5-9% pentru restul anului 1983, față de 4-6% cît a fost interpretată de operatorii de devize ca o intenție a Sistemului Federal de Rezervă american de a nu avea în vedere a restrîngere semnificativă a creditului și respectiv de a proceda la o reducere treptată a nivelului dobînzilor la dolar. Ca atare, aceștia și-au ajustat corespunzător pozițiile „à la longue” create în dolari în intervalele anterioare, apărînd astfel o ofertă sporită în această monedă, cu consecințele de rigoare asupra cursului dolarului pe piețele de schimb, care se situa la închiderea din 22 iulie la nivele sub cele de referință din 18 iulie în raport cu restul valurilor occidentale.

Francul elvețian și-a manifestat din nou rolul de valută de refugiu, înregistrînd reprecierea cea mai accentuată în relația cu dolarul, respectiv 1,5% pe ansamblul intervalului analizat (2,0975 franci/1 dolar pe 22 iulie, comparativ cu 2,13 franci/1 dolar pe 15 iulie). De menționat că francul s-a reprecizat și față de moneda vest-germană, de la 82 franci/100 mărci, pe 15 iulie, la 81,15 franci/100 mărci la sfîrșitul acestei săptămîni.

Excedentul comercial nipon pe primele 10 zile ale acestui luni, de 1,24 miliarde dolari, față de 242 milioane dolari în decada corespunzătoare a lunii iunie a.c., a influențat favorabil cursul yenului pe piață, care cota la închiderea din 22 iulie la 239,50 yeni/1 dolar, cu 0,8% peste cursul de referință de 241,50 yeni/1 dolar. Procent apropiat de repreciere în relația sa cu dolarul a înregistrat și francul francez (7,7650 franci/1 dolar pe 22

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în intervalul 18-22 VII; bază: 15 VII 1983.

iulie, față de 7,82 franci/1 dolar pe 15 iulie), care a beneficiat de existența a doi factori pozitivi, respectiv restrîngerea la 3,7 miliarde franci a deficitului comercial pe luna iunie a.c. (față de 7,66 miliarde franci în luna anterioară) și anunțarea creșterii cu 1,6% a producției industriale franceze în luna mai, după o creștere de 0,8% în aprilie a.c.

Marca vest-germană era tranzacționată la finele intervalului analizat la 2,5850 mărci/1 dolar, respectiv cu 0,6% peste cursul de referință din 15 iulie, de 2,60 mărci/1 dolar, în timp ce lira sterlină (1,5250 dolari/1 liră pe 22 iulie față de cca. 1,5175 dolari/1 liră pe 15 iulie), francul belgian (51,75 franci/1 dolar și respectiv 52 franci/1 dolar) și lira italiană (1530 lire/1 dolar și respectiv 1537 lire/1 dolar) s-au reprecizat pe ansamblul acestei săptămîni cu 0,5 puncte procentuale.

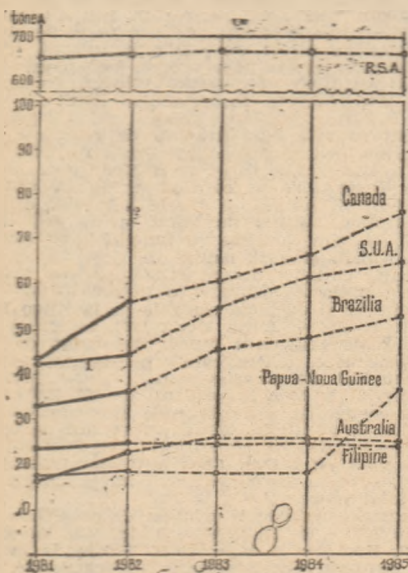
Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au înregistrat mișcări mai importante doar la eurodolar (de la 10,625% la închiderea din 15 iulie, au scăzut la mijlocul săptămîinii pînă la 10,3125%, revenind apoi la sfîrșitul ei la 10,5%), în timp ce la euroira sterlină au crescut ușor, (de la 10,375% pe 15 iulie, la 10,4375% pe 22 iulie), la euromarca vest-germană și eurofrancul elvețian fiind relativ constante, în jurul nivelului de 5,625% și respectiv 5,0625%.

Prețul metalului galben la Londra a fluctuat în jurul nivelului de 425 dolari/uncie, al doilea fixing din ziua de 22 iulie, de 423,50 dolari/uncie fiind cu numai 1,25 dolari/uncie peste cel corespunzător din 15 iulie 1983.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Proгноză asupra producției de aur

CONFORM unei prognoze elaborate de Institutul internațional al aurului, în cursul primei jumătăți a actualului deceniu producția acestuia în țările nesocialiste va cunoaște o creștere moderată (cu aproximativ 15% în 1985, față de nivelul anului 1981), ajungând la circa 1 077 tone. În timp ce producția R.S.A., principalul producător de aur din lume, tinde să se plafoneze începând din 1983 (vezi graficul alăturat), în alte țări producătoare mai importante producția va crește sensibil către sfârșitul perioadei examinate. Astfel, după opinia specialiștilor Ca-

nada se va distanța tot mai mult de S.U.A. și Brazilia; Papua-Noua Guinee — de Australia, Filipine și Columbia; Japonia — de Peru, Mexic și Spania ș.a.m.d. Perspective mai puțin favorabile se anunță pentru extracția de aur dintr-un număr restrâns de țări ca Republica Dominicană, Bolivia și Finlanda.

R. D. G.: valorificarea resurselor secundare

UN ROL însemnat în îndeplinirea producției planificate în diverse ramuri industriale din R.D. Germană revine valorificării complexe a resurselor secundare; se apreciază că anul trecut circa 10% din necesarul de materii prime al economiei naționale a fost acoperit pe baza utilizării unor materii prime secundare, ca: metale feroase și neferoase recuperate, maculatură, deșeuri de mase plastice, uleiuri uzate ș.a. În cazul fierului vechi, de exemplu, cantitatea colectată în decurs de un semestru a fost suficientă pentru a asigura funcționarea timp de o

lună a oțelăriei de la Brandenburg, una dintre întreprinderile siderurgice de bază.

În vederea colectării centralizate a deșeurilor de producție și a resturilor menajere a fost creat combinatul de condiționare a materiilor prime secundare, care dispune de un personal de aproape nouă mii de oameni și asigură, în unități proprii, fabricarea utilajelor specifice necesare. Se prevede ca în 1983 volumul prelucrării industriale a deșeurilor să sporească cu 3% față de nivelul atins în anul trecut, întreaga această activitate constituind o parte integrantă a programului complex de economisire a materiilor prime și energiei. Concomitent se perfecționează și rețeaua punctelor de recepție a materialelor colectate, ea urmând să se îmbogățească în acest an cu încă 76 de unități, amplasate îndeosebi în centrele urbane și industriale mai importante.

Perspective demografice

CONFORM unui raport recent, elaborat de Fondul Națiunilor Unite pentru activități în domeniul populației, efectivul locuitorilor globului se va stabiliza în jurul anului 2095 când se va ridica la aproximativ 10,2 miliarde persoane (față de 4,6 miliarde în prezent). Menționând că se înregistrează o reducere a ratelor natalității în țările în curs de dezvoltare (de la 37 la mie în anii 1970—1975 la 31,4 la mie în perioada 1980—1985), raportul evidențiază legătura directă dintre rata înaltă a natalității și nivelul ridicat al mortalității infantile. Deși și în acest din urmă domeniu au fost înregistrate rezultate notabile, rata mortalității infantile reducându-se în țările în curs de dezvoltare de la 164 la mie în 1950, la aproximativ 100 la mie în 1980, ea rămâne înaltă într-o serie de zone geografice, îndeosebi în Africa. Zilnic în lume mor circa 40 mii de copii în vîrstă de sub un an: după opinia experților U.N.I.C.E.F., jumătate dintre copiii respectivi ar putea fi salvați prin folosirea unor metode puțin costisitoare.

În privința asigurării alimentației populației globului, raportul apreciază că în anul 2000 deși Terra va fi în ansamblu capabilă să hrănească efectivul de 6,5 miliarde de locuitori, un număr de 65 de țări vor rămîne dependente de importul unor produse alimentare strict necesare subsistenței populațiilor respective.

Noile orizonturi ale ergonomiei

ERGONOMIA — știință care are drept obiectiv adaptarea locului de muncă la cerințele specifice ale lucrătorului, asigurarea pentru acesta a condițiilor optime de lucru în vederea reducerii oboselei și sporirii productivității muncii sale — trece, ea însăși,

printr-o etapă de adaptare la exigențele situației noi, creată ca urmare a robotizării locurilor de muncă, introducerii de ateliere flexibile în cadrul uzinelor, mecanizării și automatizării progresive a lucrărilor de birou, a activității informaționale, a celei de dirijare a diferitelor procese de producție. Constrinsă să facă față exigențelor legate de dezvoltarea rapidă a tehnologiilor noi, cu efectele lor multiple asupra caracterului muncii umane, ergonomia și-a însușit în ultimul deceniu și jumătate o „concepție industrială” pentru a permite obținerea unei eficiențe mai înalte și a asigura un grad sporit de confort în colaborarea dintre om și mașină.

Astfel, după cum s-a relevat la un recent congres pe tema „Tehnologiile noi și ergonomia”, organizat de universitatea din Valenciennes (Franța), ergonomia găsește în prezent un vast teren de aplicare în activitatea de birou, în munca de urmărire a indicațiilor de pe ecrane, în domeniul prelucrării informațiilor, în asigurarea securității oamenilor muncii care lucrează cu roboți ș.a.m.d. Totodată, se apreciază că ergonomia are misiunea de a preveni ca lucrătorul să devină o simplă anexă a mașinii, deoarece o asemenea evoluție ar determina substituirea eventualei subtilizări a mașinilor cu subutilizarea lucrătorului calificat ducînd la slăbirea interesului acestuia față de muncă, la devaluarea treptată a competenței sale.

C. E. E. — orientări ale programului energetic

RECENT, sub egida Comisiei Pieței Comune vest-europene a fost lansat proiectul unui program energetic comunitar, a cărui finanțare (la nivelul de 1,4—1,8 miliarde dolari) ar urma să fie asigurată prin stabilirea unei taxe asupra consumului de energie în cadrul C.E.E. Experții Comisiei relevă că, deși s-au depus eforturi însemnate pentru micșorarea consumului cu 11% în 1982, comparativ cu nivelul anului 1979 (la petrol scăderea respectivă a fost de 21%), trebuie stăvilită în continuare risipa în acest domeniu. Ca atare, direcțiile principale ale programului menționat constau în utilizarea mai rațională a energiei, efectuarea de prospecțiuni pentru hidrocarburi, precum și reechilibrarea ofertei de energie între combustibilii solizi, energia nucleară, gaze și resursele noi de energie.

După opinia Comisiei ar trebui întreprinse acțiuni de încurajare a investițiilor în scopul producerii și economisirii de energie (de pildă, prin acordarea unor bonificații la dobînzile asupra creditelor comunitare destinate conversiunii cărbunelui, termoficării urbane și producției de energie pe baza deșeurilor), dezvoltării de noi tehnologii în domeniul energetic, finanțării studiilor seismice și a forajelor de prospecțiune, reducerii stocurilor de cărbune acumulate în unele țări membre, ca și al unei mai bune corelări a sistemelor de distribuție și utilizare a gazelor naturale din țările respective.

GLOSAR

Presiunea fiscală

INTRE ASPECTELE DEFINITORII ale situației existente în lumea capitalistă se înscrie și accentuarea neconținută a presiunii fiscale, ca o urmare a necesității acoperirii unor tot mai mari deficite bugetare ce rezultă, în bună parte, din resursele imense irosite pentru cursa înarmărilor. Pentru măsurarea presiunii fiscale la un moment dat nu se ia în considerare ordinul de mărime al impozitelor privit în evoluție, ci intensitatea efectivă cu care prelevările de această natură apasă asupra societății. Indicatorii serviciului fiscal reprezintă în fapt o raportare a totalului impozitelor la mărimea economică de bază ca produsul național brut, produsul intern brut, venitul național, ori la totalul populației.

Există diferențieri sensibile în privința presiunii fiscale din țările capitaliste cu economie de piață, decurgând dintr-o multitudinea de factori între care sînt de reținut nivelul de dezvoltare, tradiția, gradul de intervenție a statului în economie, necesitățile bugetare, locul rezervat fiscalității în cadrul politicii economice. Dincolo de aceste diferențieri rămîne ca o tendință constantă a ultimelor decenii accentuarea presiunii fiscale în toate țările capitaliste, devenită după aprecierea chiar a unor specialiști occidentali o povară tot mai greu de suportat, cu implicații negative asupra activității economice, a investițiilor, a nivelului de trai. Este concludent că procentul prelevărilor fiscale din produsul intern brut, care se situa în principalele țări capitaliste între 20 și 30 la sută în urmă de 25 de ani, a ajuns la începutul anilor '80 în jur de 40 la sută, depășind în unele cazuri chiar 50 la sută.

Se impune precizarea că în țările occidentale prezentarea în studii economice și în rapoarte oficiale nu este de multe ori completă, rezumîndu-se la impozitele percepute ca venituri la bugetul de stat desemnate în Franța și țări francofone prin termenul „impôts”, iar în S.U.A., Anglia și țări cu sisteme fiscale asemănătoare prin termenul „taxes”. Pentru a sesiza în plinitudine fenomenul trebuie luată în considerare presiunea fiscală în sensul larg al cuvîntului, incluzîndu-se în analiză și alte prelevări obligatorii constituind tot surse de venituri publice. Spre exemplu, în S.U.A. și Anglia sînt denumite „rates” diferite forme de impozite, contribuții și taxe locale care nu sînt alăturate la „taxes”, întrucît nu reprezintă venituri la nivel central, dar care deduc însemnate sume mai cu seamă din veniturile persoanelor fizice.

În Franța, există, de asemenea, o importantă formă de parafiscalitate, instituită prin lege și tot atît de obligatorie ca sistemul de impozite. Din aceste surse parafiscale sînt alimentate unele activități de interes public, așa cum sînt, spre pildă, fonduri fără personalitate juridică, unele întreprinderi subvenționate, organisme semipublice cu activitate economică, administrații de drept privat dar cu activitate publică.

În sfîrșit numeroși specialiști consideră tot ca o formă de parafiscalitate, deși oficial nu sînt prezentate astfel, contribuțiile pentru asigurările sociale. Prin creșterea neconținută și prin întreg modul de funcționare a sistemului de asigurări sociale s-a ajuns ca încasările de cotizatii cu acest profil să apară ca o adevărată componentă fiscală.

Criticile care se aduc chiar în țările capitaliste sistemului fiscal sînt că prin sporirea impozitelor, prin extinderea evidentă a parafiscalității și prin admiterea a diferite alte forme paralele de prelevări ce în ultimă analiză au tot un caracter fiscal, se ajunge la o apăsare a populației disproporționată cu resursele, greu de suportat prin amploare și nejustificată prin finalitatea neeconomică și necoformă interesului general a unor cheuteli bugetare.

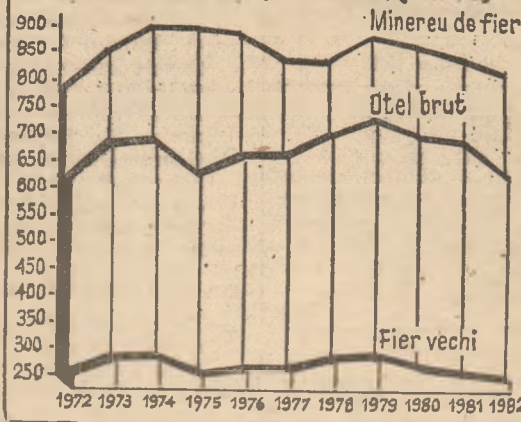
Radu NEGREA

Minereu de fier

Simion Avramiță, Bocșa — Volumul extracției de minereu de fier s-a redus anul trecut într-un ritm mai lent decît cererea industriei siderurgice (vezi graficul), ceea ce a determinat creșterea destul de importantă a stocurilor de minereu, la care vă referiți. Reducerea volumului producției siderurgice a fost anul trecut aproape generală în lu-

mea occidentală. În contextul crizei care confruntă de mai mulți ani industria siderurgică, cele zece țări membre ale Pieței comune vest-europene, de exemplu, vor proceda la o nouă reducere a capacităților lor de producție și anume cu 26,7 milioane de tone pînă în 1985. Măsura a fost argumentată prin necesitatea menținerii rentabilității acestui ramuri, care în absența unor asemenea restructurări ar înregistra în 1985 un excedent de

Producția mondială de minereu de fier, de oțel brut și consumul de fier vechi (în mil.t)

producție de peste 50 milioane de tone de oțel față de consumul prognozat pentru acel an.

În încercarea de a compensa scăderea prețului minereului de fier pe piața mondială unele țări în

curs de dezvoltare, mari producătoare, sub presiunea obligațiilor lor financiare, și-au sporit exportul, ceea ce a subminat și mai mult prețul de vânzare, agravînd dificultățile financiare ale altor exportatori.

Monedă

Alior Aldea, Traian Mihai, Geta Tudora, Bistrița — 1) În momentul de față în toate țările lumii este în mod oficial în vigoare un singur calendar, cel potrivit căruia ne găsim în anul 1983. Despre îndelungata istorie a acestui calendar vom relata într-un număr viitor. În legătură cu celelalte calendare paralele, care mai există în mod tradițional într-o serie de țări asiatice și africane, vom relata pe scurt tot într-un număr viitor.

2) Răspunsurile detaliate la unele din întrebările dv. pe teme monetare există în volumul „Moneda — mică enciclopedie”, apărut în 1982 în Editura științifică și enciclopedică sub semnătura dr. Costin C. Kirîțescu. Pentru celelalte întrebări mai de detaliu sau chiar curiozități ne-am adresat cu rugămintea de a vă răspunde într-un număr viitor, tot la această rubrică, aceluiași reputat specialist.

Cooperare industrială

Petronela Cristea, București — Serviciul de promovare a investițiilor al

Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (O.N.U.D.I.), inaugurat la începutul lunii iunie a.c. la Varșovia, se adaugă celor șapte servicii de acest fel ale O.N.U.D.I. existente deja la Bruxelles, Köln, New York, Paris, Tokyo, Viena și Zürich, care în cursul primelor nouă luni din 1982 au promovat, în diverse țări în curs de dezvoltare, 43 de proiecte în valoare totală de circa 300 milioane de dolari. Cu ajutorul acestui birou deschis la Varșovia O.N.U.D.I. va putea face cunoscute organizațiilor și instituțiilor poloneze interesate proiecte prevăzute a se realiza în țări în curs de dezvoltare cu aport financiar sau tehnic din exterior. În același timp biroul va recenza întreprinderile de stat și cooperatiste poloneze interesate în proiecte de cooperare industrială în lumea a treia, putînd facilita și stabilirea contactelor necesare cu promotorii proiectelor respective, organizarea unor vizite în Polonia ale acestora, furnizarea de informații privind posibilitățile de transfer de tehnologie și diverse forme de cooperare industrială etc.

Costul funcționării biroului, estimat la 310 000 dolari pentru primii trei

ani, va fi acoperit printr-o contribuție de 250 000 dolari în monedă neconvertibilă a țării gazdă și alta de 60 000 dolari în monedă convertibilă din partea O.N.U.D.I.

Dobînzii

Irina Iftene, Tirgu Frumos — Pe plan mondial sporul natural al populației este în prezent de 1,7% pe an, ceea ce înseamnă dublarea populației în 40 de ani. Este vorba însă de o medie care ascunde mari diferențe de la o țară la alta. Astfel în Kenya, sporul natural este de 3,9% (dublare în 18 ani), în Siria de 3,8%, în Kuwait de 3,7%, în vreme ce în R.F.G. și Anglia el este ușor negativ (-0,15% respectiv -0,02%). În țara noastră sporul natural al populației a fost în 1981 de 0,7%.

Și în privința mortalității infantile persistă mari decalaje. Cele mai scăzute niveluri se înregistrează în 1980, în Suedia (6,7 la mie), urmată de Japonia (7,4), Finlanda (7,7) și Elveția (8,5). În România rata mortalității infantile era în 1981 de 28,6 la mie, față de 179 la mie în 1938. Media mondială a acestui indicator de 85 la mie este considerată extrem de imprecisă, datorită deficiențelor registrelor de stare civilă în țările cele mai puțin dezvoltate. Se crede că există cel puțin 12 țări cu o populație de peste 1 milion de locuitori în care mortalitatea infantilă depășește 140 la mie (Etiopia, Somalia, Ciad, Volta Superioară, Mali, Mauritania, Angola, Burundi. Yemenul de nord și de sud ș.a. Deși mult mai puțin frecvente decît în urmă cu două decenii, rate ale mortalității infantile de peste 200 la mie, respectiv așa cum înregistra Franța la jumătatea secolului trecut, nu au dispărut încă cu totul. Într-un număr viitor ne propunem să publicăm și celelalte cifre solicitate de dumneavoastră, privind durata medie a vieții, fecunditatea și structura pe grupe de vîrstă a populației, cu aceeași rezervă că mediile mondiale ascund o mare diversitate de situații.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 30 din 29 iulie 1983

— Noua solie de pace și prietenie în Africa — eveniment politic de seamă în dezvoltarea relațiilor externe ale României socialiste (Emilian Stancu) 1

— 10 ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. Partidul — factorul hotărâtor în conceperea și conducerea procesului dezvoltării economico-sociale (I) (Bratu Păun, Ioan Tiberian) 2

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Politica de repartizare rațională a forțelor de producție — expresie eloquentă a valorilor dezvoltării socialiste (V. Bălașa, I. Popescu) 5

— Investiții. Punerea în funcțiune la termen a noilor obiective (I. Năvrănescu) 7

— Sporirea productivității muncii la nivelul dotării tehnice (dezmatere) 8

— Sursele neconvenționale de energie — aport la diminuarea consumului de energie primară (Ioana Drăgan) 10

— Prioritatea producției asupra consumului în îndeplinirea programului de autoaprovizionare (Ion Manca) 11

— Promovarea cooperării economice internaționale — cale importantă de asigurare a economiei naționale cu materii prime deficitare (I) (Sanda Arsene, Spiridon Manoliu) 13

— Considerații privind determinarea nivelului productivității muncii (Tatiana Gavrilă, Ilie Gavrilă) 15

— Exigențe ale sporirii eficienței muncii (Barbu Gh. Petrescu) 17

— Cititorii au cuvântul 19

ȘTIINȚĂ — TEHNOLOGIE — EFICIENȚĂ

— Ipoteze privind factorii de sporire a eficienței activității de cercetare (Cristian Popescu) 20

CONDUCERE • ORGANIZARE

— Organizarea unitară a procesului aprovizionare-transporturi auto (Eugen Hancă) 22

TEORII • IDEI

— O încercare de cuantificare a mișcării sistemului economic sub incidența procesului investițional (Lucian Albu, George Georgescu) 23

— Școli • curente • economiști. Gândirea marxistă contemporană: spirit creator, largă receptivitate (II) (Gheorghe Badrus) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

— Sistemul monetar internațional. Intre nevoia de stabilitate și restructurări efemere (Costin C. Kirișescu) 27

— Tendințe-conjuncturi 29

— Monedocama 30

— Curier 31

IN SUPLEMENT: Curier economic-legislativ

IN THIS ISSUE

- The new mission of peace and friendship in Africa — an important political event in the development of the socialist Romania's foreign relations (Emilian Stancu) 1
- The party — a decisive factor in conceiving and leading the economic and social development proces (I) (Bratu Păun, Ioan Tiberian) 3
- The policy of rational distribution of the productive forces — an eloquent expression of the socialist development possibilities (V. Bălașa, I. Popescu) 5
- Considerations on the determination of the labour productivity (II) (Tatiana Gavrilă, Ilie Gavrilă) 15
- An attempt to quantify the movement of the economic system under the incidence of the investing proces (Lucian Albu, George Georgescu) 23
- Schools • trends • economists. Contemporary marxist thought: creative spirit, broad receptivity (II) (Gheorghe Badrus) 24
- The international monetary system. Between the need of stability and ephemeral changes (Costin C. Kirișescu) 27

DANS LE NUMÉRO

- Le nouvel mission de paix et d'amitié en Afrique — un événement politique important dans le développement des relations extérieures de la Roumanie socialiste (Emilian Stancu) 1
- Le parti — facteur décisif dans la conception et la direction du processus de développement économique et social (I) (Bratu Păun, Ioan Tiberian) 3
- La politique de distribution rationnelle des forces de production — expression éloquentes des possibilités du développement socialiste (V. Bălașa, I. Popescu) 5
- Considérations sur la définition du niveau de la productivité du travail (Tatiana Gavrilă, Ilie Gavrilă) 15
- Essai de quantifier le mouvement du système économique sous l'incidence du processus d'investissement (Lucian Albu, George Georgescu) 23
- Ecoles • courants • économistes. La pensée marxiste contemporaine: esprit créatif, large réceptivité (II) (Gheorghe Badrus) 24
- Le système financier internationale. Entre le besoin de stabilité et changements éphémères (Costin C. Kirișescu) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Новая миссия мира и дружбы в Африке — важное политическое событие в развитии внешних отношений социалистической Румынии (Emilian Stancu) 1
- Партия — решающий фактор в деле зачатия и руководства процессом экономико-социального развития (I) (Bratu Păun, Ioan Tiberian) 3
- Политика рационального распределения производительных сил — выразительное проявление возможностей социалистического развития (V. Bălașa, I. Popescu) 5
- Соображения относительно определения уровня производительности труда (Tatiana Gavrilă, Ilie Gavrilă) 17
- Попытка квантификации движения экономической системы под влиянием процесса капиталовложения (Lucian Albu, George Georgescu) 23
- Школы • течения • экономисты. Современное марксистское мышление: творческий дух, широкое восприятие (II) (Gheorghe Badrus) 24
- Международная денежная система. Между необходимостью стабильности и эфемерными перестройками (Costin C. Kirișescu) 27

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonîndu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28-30, etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

Magazinele și raioanele comerțului de stat specializate în desfacerea produselor electronice vă oferă pentru căminul dumneavoastră :

— radioreceptoarele staționare PACIFIC și BUCIUM 3 :

- complet tranzistorizate ;
- dispun de 5—6 game de undă ;
- au sensibilitate și selectivitate în redare ;
- dotate cu picup la care pot fi audiate discurile fonografice ;

— radioreceptoarele staționare :

SUPERSON : game de undă medii și ultrascurte ; este prevăzut cu o miniorgă de lumini care creează o plăcută corelare între lumină și sunet ;

EXPRES : game de undă medii și ultrascurte ;

INTERSON : game de undă lungi și ultrascurte ;

ULTRASON : game de undă medii, scurte și lungi.

Moderne prin parametrii tehnici și funcționali, prin linia și coloritul casetelor, SUPERSON, EXPRES, INTERSON, ULTRASON, PACIFIC și BUCIUM 3 prezintă un real avantaj, consum redus de energie electrică.

VACANTIA '83

